

**AXUND HACI SOLTAN
HÜSEYNQULU OĞLU ƏLİZADƏ**

BUNU HAMI BİLMƏLİDİR

Bakı – 2011

*Müqəddəs şəhidlik mərtəbəsinə ucalan Azərbaycanın
Milli Qəhrəmanı Seyyid Mübariz İbrahimovun və Fərid
Əhmədovun əziz xatirələrinə ithaf edirəm.*

Müəllif

**Redaktoru: Hacı Arif Buzovnalı
Mətni yığdı: Hacı Sara Zair**

S 4702060202 -77 2011
On - 047 - 11

© “Ozan” nəşriyyatı - 2011

BISMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM!

Həmd Allaha ki, öyənlər Onu layiqincə öyə bilməz, verdiyi nemətləri saymaq istəyənlər sayıb qurtara bilməz. Çalışıb-əlləşməklə Onun haqqını qaytarmaq olmaz. Elə bir məbuddur ki, dərin düşüncəlilər belə Onu dərk etməkdə acizdir. Əql və fikir dəryasına dalanlar Onun zatının əslinə vara bilməz. Elə bir hüdud yoxdur ki, sifətlərini əhatə edə bilsin. Bir tərif yaradılmayıb ki, zatına layiq olsun. Onun üçün məhdud bir an yoxdur. Onun nəzərindən kənarda zaman da yoxdur...

Qüdrətılı yaratdıqlarından uzaqdır, üstündür, qüvvətilə, lütfüylə onlara yaxındır, hər qəniməti, hər üstünlüyü verəndir. Hər böyük bələni, çətin müsibəti sovuşdurandır...

Elə bir əvvəldir ki, Ondan öncə heç bir varlıq yoxdur; elə bir axırdır ki, ondan sonra heç bir varlıq yoxdur. Gözlər Onun zatını görməkdən, mahiyyətini anlamaqdan aciz qalmışdır... Bir məkanı yoxdur ki, oradan ayrılib bir başqa yerə getməsi mümkün görünüsün...

Gözlülər Onu görə bilməz, amma görməyən göz də inkar edə bilməz. Onun varlığını isbat edən könül də Onu görə bilməz. O, ucalıqda ən üstündür. Ondan üstün bir varlıq yoxdur...

Bilirəm və bildirirəm ki, Allahdan başqa məbud yoxdur. O birdir. Şəriki yoxdur. Biz yaşadıqca Ondan yapışır, uğradığımız qorxulardan Onunla aman taprıq...

Hz. Əli (ə.), «Nəhcül-bəlağə»dən:

Dua:

«İllahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə salavat göndər, imanımı ən mükəmməl səviyyəyə çatdır. Yəqinimi

(inamımı) ən yaxşı yeqinə döndər, məramımı ən yaxşı məram və əməlimi ən yaxşı əməllə bitir, Sənin mərhə-mətinə olan inamımı davamlı et, mənim əlimdən çıxanı öz qüdrətində islah et.

... İlahi! Məni haqqı deməyə yönəlt, pəhrizkarlığı ilham et, nəcib yolla getməyə müvəffəq et, sənin razılığına səbəb olacaq işlə məşğul et.

İlahi! Məni ən yaxşı yola (islam dini və əhli-beyt dostluğuna) apar və elə et ki, sənin dininin yolunda ölüm və (qiyamət günü) dirilim.

İlahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə səlavat göndər, məni əməldə və sözdə orta yoldan yararlandır. Məni doğruların, yaxşılığa hidayət edənlərin, layiq və saleh bəndələrin cərgəsinə daxil et. Qiyamətdə qurtuluşu və Cəhənnəmdən amanda qalmağı nəsib et.

... İlahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə salavat göndər və başıma zənginlik tacı qoy, yaxşı işlər görməyə vadar et, həqiqi hidayət yolunu mənə bəxş et, məni zənginlik vəsiləsilə azdırma, mənə arxayın bir həyat bəxş et, güzəranımı ağırlaşdırma. Dualarımı özümə qaytarma, (qəbul et), mən sənə şərik tanımırıam və sən var ikən başqasına dua eləmirəm.

İlahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə salavat göndər və məni israf etməkdən saxla, mənə verdiyin ruzini korlanmaqdən qoru, varımı öz bərəkətinlə çoxalt, məni həmin vardan ehsan etməyimin yaxşılığı ilə nicata qovuşdur.

... İlahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə salavat göndər və mənə ibadətdə sağlamlıq, zöhdə (pəhrizkarlıqda) arxayınlıq, əməldə bilik, işlərdə orta mövqe tutmaq üçün təqva ruzi et.

İlahi! Ömrümü güzəştinlə qurtar, mənim arzum sənin rəhmətinə ümid bağlamaq olsun, sənin razılığına

çatdırın yolları mənə asanlaşdır. Bütün (kədərli və sevincli) hallarda əməlimi gözəlləşdir.

İlahi! Məhəmmədə və onun sülaləsinə salavat gəndər, məni, qəflət çağlarında öz zikrinlə ayılt, möhlət günlərində (diri ikən) sənə itaət etməyə öyrəşdir, sənə məhəbbət bəsləməyin asan yolunu göstər və beləliklə dünya və axırətimin xeyirli olan yolunu kamilləşdir.

... İlahi! Mən Məhəmməd (s.ə.)-in yüksək şanı Əli əleyhissalamın əziz məqamının vasitəsilə sənə ya-xınlaşmaq və dərgahına yönəlmək istəyirəm ki, onların xatırınə məni bu və digər şərlərdən siğındırasan. Çünkü mənə sıginacaq verməyin sənin kimi zənginə çətin deyildir və səni incitməz. Həm də sən hər şeyə qadırsən. Demək, ey mənim tanrım öz mərhəmət və mehribanlıq və əbədi bacarığından mənə elə bir qüvvə bəxş et ki, onu nərdivan edərək Behiştinə yüksəlim və əzabından amanda qalım, ey ərhəmərrahimin (olan Allah)».

İmam Səccad (ə.) «Səhifeyi Səccadiyyə»dən:

FƏRƏC DUASI

«Əllahummə kun-livəliyyikəl Huccət ibnil Həsən, sələvatukə ələyhi və əla abaih, fi hazihis-saəti və fi kullis-saəh, vəliyyən və Hafizən və qaidən və nasira və dəlilən və əyna, hətta tuskinəhu ərzəkə təvlən (təvən) və tuməttiəhu fiyha təvila. Və həb ləna rəfətəhu və əşrikna fi dəəvatih və səlli ələyhi və əccil fərəcəhu vəcəlna müsəlliminə liəmrih».

«İlahi! İndi və hər bir an ona və əcdadına rəhmət və mərhəmətin olan Hüccət ibn Həsən ə.-a (İmam Zaman ə.-a) himayəçi, gözətçi, rəhbər, kömək və yol göstərən ol. O vaxta qədər ki, onu yer üzərində izzət və şərəflə rəhbər edəsən və onu yer üzərində uzun müddət bəhrə-

ləndirəsən. (Onu uzun ömürlü edəsən). Onu bizlərə qarşı mehriban, bizi isə onun dualarında şərik et. Öz salavat və rəhmətini ona göndər və onun zühurunda təcıl et. Bizi onun əmr və fərmanlarına itaət edənlərdən qərar ver».

Allahümmə səlli əla Əliyyin Əmiril-möminin,
Və vəsiyyi rəsuli rəbbil aləmin.

Qədiri-Xummidə buyurdu Nəbi,
Xudanın sizlərdən budur tələbi.
«Fəhaza Əliyyün mövlahü» deyib,
«Bəllig» ayəsi ilə verdi tərəbi.

İMAM ƏLİ (Ə)-İN MİN ADINDAN YÜZ BİRİ

1. Müşkülüşa.
2. Seyfullah.
3. Əbu Turab.
4. İmamül müttəqin.
5. Şahi – La Fəta.
6. Naibi-Rəsul.
7. Qurani-Natiq.
8. Kəşfül ğita.
9. Ulil əmr.
10. Fatehi-Xeybər.
11. Əbü'l Həsəneyn.
12. Ruhi-fürqan.
13. İmamül Hüda.
14. Vəliyyullah.
15. Sifvətullah.
16. Kəlimətullah.
17. Ərrake.
18. Əssacid.
19. Zülqərneyn.
20. Kəbətullah.
21. Qiblətullah.
22. Xəlifətullah.
23. Seyyidül əbrar.
24. Siyamül möminin.
25. Rayətül mühtədin.
26. Siratəllah.
27. Hicabullah.
28. Əynullah.
29. Hizbullah.
30. İsmətullah.
31. Məşyətullah.
32. İradətullah.
33. Siratəl Müstəqim.
34. Zikrullah.
35. Qatilül küffar.
39. Əyebullah.
40. Xasifül əgəl.
41. Müntəxibullah.
42. Təcəllayi Tur.
43. Lisanullah.
44. Uznullah.
45. Vəchullah.
46. Cənbullah.
47. Qəlbullah.
48. Əsədullah.
49. Babullah.
50. 51. Sultanül ovliya.
52. Sahibülliva.
53. Nasirül ənbiya.
54. Ət-Tahir.
55. Əbülhəsən.
56. Əbü'l əimmə.
57. Əmiril Möminin.
58. Əxürrəsul.
59. Movləl kovnəyn.
60. Əlməsum.
61. Əl əsr.
62. Ənnur.
63. Misli

Harun. 64. Mürtəza. 65. İmamül məhsər. 66. Əl həqq. 67. Ümmül-kitab. 68. Elmül yəqin. 69. Əl-mizan. 70. Əmirül aləmin. 71. Zövci-bətul. 72. Kasirül əsnam. 73. Nasirül İslam. 74. Səri-taci övliya. 75. Əlkövsər. 76. Əş-səcər. 77. Müctəba. 78. Nəfsi rəsul. 79. Sahibül xəms. 80. Əlabid. 81. Əzəzənfər. 82. Məzhərəl əcaib. 83. İmamün mübin. 84. Səfdər. 85. Xeyrül bəşər. 86. Babi hittə. 87. Qəməri imamət. 88. Sahibül Qədir. 89. Kovkəbi dürriyy. 90. Əl mömin. 91. Əs sadiq. 92. Heydəri Kərrar. 93. Varisi-Rəsul. 94. İmamül adiliyin. 95. Səfiy-nətünnəcəh. 96. Yəsəbəddin. 97. Kaşifü'l kərb. 98. Qatilü'l mariqin. 99. Məzhərəl əgraib. 100. Əbuş-şühəda. 101. Xassətullah.

İSLAM NƏDİR?

Bismillahir-rəhmanir-rəhim!

Mütəal Allah Öz lütf və mərhəməti sayəsində insanları düz yola hidayət etmək, onları əbədi səadət və xoşbəxtliyə çatdırmaq və nəhayət, varlıqların ən şərəflisi olan insanı layiqli mənəvi məqamlara yüksəltmək üçün yüz iyirmi dörd min peyğəmbər göndərmiş və onların bəzilərinə də kitab nazıl etmişdir. İslam Peyğəmbəri Hz. Məhəmməd (s.) bu peyğəmbərlərin ən üstünü, onun götirdiyi din – İslam dini isə səmavi dinlərin ən əhatəlisi və dolğunudur.

Allahın əmrlərinə tabe olub, Ona itaət etmək vacib edildiyi üçün bu dinin adı tabe və təslim olmaq mənasını daşıyan «İslam» sözü ilə ifadə edilmişdir. Bəşər həyatının nizama salınması üçün lazım olan bütün şeylər İslam dinində mövcuddur. Məlum məsələdir ki, insanlar düzgün əqidəyə, ədalətli qayda-qanunlara, bəyənilən

Əxlaq və rəftara, eləcə də gözəl həyat tərzi və xoşbəxt axırət ələminə möhtacdır. İslam adlandırılınan sonuncu və kamil din, məhz bu deyilənlərdən təşkil olunmuşdur.

İslam dini insanların səadətini təmin etmək üçün üç hissədən ibarətdir:

1. Üsuli-din (dinin əsasları və əqidələr);
2. Fürui-din (əməllər və ibadətlər);
3. Əxlaq, rəftar və ictimai münasibətlər

ƏHKAMIN NÖVLƏRİ

İslamda insanın hər bir əməlinin xüsusi hökmü var və bu hökmələr beş hissədən ibarətdir:

1. Vacib: Elə əməllərə deyilir ki, yerinə yetirmək lazımdır və tərk olunması əzabla sonuqlanacaqdır.

2. Haram: Elə əməllərə deyilir ki, onları tərk etmək lazımdır, tərk etməyin isə əzabı vardır. Məsələn: spiritle içki içmək,

3. Müstəhəb: Elə əməllərə deyilir ki, onları yerinə yetirməyin savabı vardır və tərk etməyin isə əzabı yoxdur. Məsələn: sədəqə vermək, gecə namazı qılmaq...

4. Məkrüh: Elə əməllərə deyilir ki, onları tərk etməyin savabi vardır, yerinə yetirməyin isə əzabi yoxdur. Məsələn: qaynar su içmək, yeməyi üfürərək yemək.

5. Mübah: Elə əməllərə deyilir ki, onları tərk etmək və ya yerinə yetirməyin nə əzabi, nə savabi var. Məsələn: oturub-durmaq, yol getmək və libas geyinmək...

KƏLMEYİ TEYYİBƏ

La ilahə illəllah.

Muhəmmədür Rəsulullah.

Əmirül mömininə Əliyyun Vəliyyullah, vəsiyyi rəsulullah. Bila fəsl.

Tərcüməsi:

Yeganə və misilsiz olan Allahdan başqa, heç bir məbud yoxdur

Həzrəti Mühəmməd ibni Əbdillah s.ə. Allahın peyğəmbəri elçisidir.

Həzrət Əli ə. Möminlərin əmiri, Allahın bütün Məxluqat içərisində vəlisi, dostudur.

KƏLMEYİ ŞƏHADƏT

Əşhədü ən la ilahə illəllah.

Əşhədu ənnə Muhəmmədən Rəsulullah.

Əşhədu ənnə Əmirəl-mömininə Əliyyən Vəliyyullah.

ƏRKANI DİN

Ərkani din ikdir.

1. Üsuli-din.
2. Fürui-din.

Üsuli-din kök və bünövrə mənziləsində, Fürui-din onun budaqları mənziləsindədir. Üsuli-dinin mənbəyi və məxəzi ağlıdır. Fürui-dinin mənbəyi və məxəzi Qurandır.

ÜSULİ-DİN

Üsuli-din beşdir.

1. Tovhid – yəni Allah bırdır, təkdir, yeganə Allahın varlığına inanmaq.

2. Ədl – yəni Allah ədalətlidir, onun zülm və haqsızlıqdan uzaq olduğuna inanmaq.

3. Nübüvvət – yəni birinci peyğəmbər Həzrət Adəm (ə.) sonuncu peyğəmbər Həzrət Mühəmmədə (s.) qədər insanların hidayəti, təkamülə çatması, habelə onlara haqq yolun göstərilməsi üçün göndərilmiş yüz iyirmi dörd min (124 min) peyğəmbərə inanmaq.

4. İmamət – yəni İslam Peyğəmbərinin (s.) haqq canışnları olan on iki (12) imama inanmaq.

5. Məad – yəni ölümdən sonrakı həyata – axırət aləminə, nizam-tərəziyə, sorğu-sualı, qiyam-qiyamətə, cənnət və cəhənnəmə inanmaq.

Üsuli iman: üsuli iman ikidir. 1. Ədalət. 2. İmamət

FÜRUI-DİN

Fürui-din ondur.

1. NAMAZ – İslam dininin təməli namazdır. Hər müsəlman iyirmi dörd saat ərzində on yeddi (17) rəkət vacib namazı qılmalıdır.

Peyğəmbəri-Əkrəmin (s.) öz ümməti üçün gətirdiyi ilk vacib əməl namazdır. Bu əməl ölüm ayağına qədər insanın boynundan götürülməmiş və yetkinlik həddinə çatan hər bir kəs onu yerinə yetirməlidir.

2. ORUC – İslamin zəruri, vacib hökmərindən biri Ramazan ayında oruc tutmaqdır. Oruc haqqında İslam Peyğəmbəri (s.) qısa cümlədə belə buyurmuşdur: «Oruc tutun ki, sağlam olasınız».

3. XUMS – hər bir müsəlman illik xərclərindən ar-tıq qalan hissəsinin beşdən birinin yarısını yoxsul seyidlərə, o biri yarısını isə İmama (ə.) və İmam (ə.) Qeybdə olduğu dövrdə isə müctəhidlərə verməlidir.

4. ZƏKAT – İslam dininə görə 9 şeydən – arpa, bugda, xurma, kişmiş, dəvə, inək, qoyun, qızıl-gümüşdən (risalədə yazılmış şərtlərlə) zəkat verilməlidir. Bu zəkat yoxsullara, məişətini təmin edə bilməyənlərə və s. işlərə sərf olunur.

5. HƏCC – Özlərinin və ailələrinin xərcini ödəyəndən sonra Məkkədə Allahın evini – Kəbəni ziyarət etməyə imkanı olan şəxs həcc əməlini yerinə yetirməlidir (Bu əməl insana ömründə bir dəfə vacibdir).

6. CİHAD – Müsəlman şəxs dinini, namusunu himayə edərək cihad vəzifəsini yerinə yetirməlidir.

7. ƏMR BE MƏRUF – Hər bir müsəlman öz ailəsini, din bacı-qardaşlarını vacib əməllərə, xeyir və bəyənilən işlərə dəvət etməlidir. Bu müqəddəs hökmün nəticəsində bütün fəsadlardan təmiz bir cəmiyyət yaranar.

8. NƏHY ƏZ MÜNKƏR – hər bir müsəlman mənəviyyat, insani keyfiyyətlər və səciyyəvi xüsusiyyətlərlə dolu bir cəmiyyət yaratmaq üçün bacardığı qədər çalışıb, müqəddəs şəriətdə haram və qadağan olan əməllərin qarşısını almalı, insanları çirkinliklərdən çəkindirməlidir.

9. TƏVƏLLA – Allahın dostları ilə dost olmaq.

10. TƏBƏRRƏ – Allahın düşmənləri ilə düşmən olmaq vacibdir.

HİCRİ QƏMƏRİ MÜSƏLMAN AYLARI:

1. Məhərrəm
2. Səfər
3. Rəbiül əvvəl
4. Rəbiül axır
5. Cəmadiül əvvəl

6. Cəmadiül axır
7. Rəcəb
8. Şəban
9. Rəməzan
10. Şəvval
11. Zilqədə
12. Zilhiccə

HƏZRƏT MÜHƏMMƏDİN (S.) BABALARININ BİR NEÇƏSİNİN ADI

1. Əbdül Mütəllibni.
2. Haşimibni.
3. Əbdü Mənafibni.
4. Quseyyibni.
5. Kilabibni.
6. Mürrətibni.
7. Kəbibni.
8. Lüvəyyibni.
9. Ğalibibni.
10. Fuhibni.
11. Malikibni.
12. Nəzribni.
13. Kinanə.

ON İKİ İMAM

1-ci İmam Əmirəlmöminin Əli (əleyhissalam) – yaşı
63. Qəbri Nəcəfdə (İraq)

2-ci İmam Həsən Müctəba (ə.) – yaşı 47, qəbri Mədinədə (Bəqi qəbristanlığında)

3-cü İmam Hüseyin (ə.) – yaşı 57, qəbri Kərbəladə (İraq).

4-cü İmam Zeynəlabidin (ə.) – yaşı 57, qəbri Mədinədə (Bəqi)

5-ci İmam Mühəmməd Baqir (ə.) – yaşı 57, qəbri Mədinədə (Bəqi)

6-ci İmam Cəfər Sadiq (ə.) – yaşı 65, qəbri Mədinədə (Bəqi)

7-ci İmam Museyi Kazim (ə.) – yaşı 55, qəbri Kazimeyndə (İraq)

8-ci İmam Riza (ə.) – yaşı 55, qəbri Məşhəddə (İran)

9-cu İmam Mühəmməd Təqi (ə.) – yaşı 25, qəbri Kazimeyndə (İraq)

10-cu İmam Əliyyən-Nəqi (ə.) – yaşı 42, qəbri Samirədə (İraq)

11-ci İmam Həsən Əskəri (ə.) – yaşı 28, qəbri Samirədə (İraq)

12-ci İmam Sahibəz-Zaman Məhdi (ə.)

(O Həzrət 255-ci h.q. ili Şəban ayının 15-də dünyaya göz açmış və hal-hazırda diridir. Allah-Təalanın məsləhəti ilə qeybə çəkilmişdir. Qurani-Kərimin vədinə və bir çox mötəbər rəvayətlərə əsasən, Allah-Təalanın məsləhət bildiyi vaxt zühur edib, fitnə-fəsad-ların kəsəcək qıracaq, İslam dinini bütün dünyaya həkim edəcək, ədalətli və vahid İslam hökuməti quracaqdır. O həzrətin zühur və gəliş vaxtı heç kəsə məlum deyil və bunu yalnız Allah bilir).

SAHİB ƏZZAMANIN (Ə)-İN DÖRD CANİŞİNİ

1. Osman ibni Səid Əmrə
2. Osman ibni Səidin oğlu Məhəmməd ibni Osman
3. Hüseyn ibni Ruh
4. Şeyx Əbü'l Həsən Əli ibni Məhəmməd Səmuri.

SURİYANIN DƏMƏŞQ ŞƏHƏRİNDE DƏFN OLUNAN MÜQƏDDƏSLƏRİN ZİYARƏTGAHI

1. Həzrət Yəhya peyğəmbər (ə.)
2. İmam Hüseyn (ə.)-in mübarək başının dəfn olunduğu yer
3. İmam Əli (ə.)-in qızı cənab Zeynəbin mübarək qəbri
4. İmam Hüseyn (ə.)-in qızı Rüqəyyə xanım
5. İmam Hüseyn (ə.)-in qızı Səkinə xanım
6. İmam Əli (ə.)-in qızı Üm Gülsüm.
7. Kərbəla şəhidlərinin mübarək başlarının dəfn olunduğu yer
8. İmam Zeynüləbidin (ə.)-in oğlu Abdullah.
9. İmam Hüseyn (ə.)-in qızı Fatimeyi Suğra
10. İmam Cəfəri Sadiq (ə.)-in oğlu Abdullah
11. Peyğəmbər (ə.)-in azançısı Bilalın məzarı
12. Əsma bint Ümeys, Meymunə bint Həsən, Həmidə bint Müslüm ibn Əqil
13. Peyğəmbərin həyat yoldaşları Üm Sələmə, və Üm Həbibə
14. Fatimeyi Zəhra (ə.)-in kənizi Fizzə xanım

15. Əmmar ibn Yasər, Üveys Qərəni, Übəyyibni Kəbül ənsarı
16. İmam Əli (ə.)-in qızı Səkinə xanım
17. Hücr ibn Ədi
18. Səd ibn Übadə

HƏLƏB ŞƏHƏRİNDE DƏFN OLUNANLAR

1. Zəkəriyyə peyğəmbərin qəbri
2. İmam Hüseyn (ə.)-in kilsə yaxınlığında bir övladının qəbri
3. İmam Hüseyn (ə.)-in kilsədə mübarək başının qoyulduğu yer

SİFATI SÜBUTİYYƏ

Sifati sübutiyyə 8-dir. Yəni Allahda olan sifətlər: Alimu, qadiru, həyyi əst muridu, müdrik, həm qədimu, əzəli, pəs mütəkkəllim, sadiq.

Sifati sübutiyyənin mənası

Allah alimdir, qadirdir, diridir, iradə edəndir, zahiri və batini dərk edəndir. Qədimdir, əzəli və əbədidir, danışdırındır, hər şeyi, öz vədində doğrudur.

Sifati səlbiiyyə

Sifati səlbiiyyə 7-dir. Yəni Allahda olmayan sifətlər: Nə mürəkkəb buvədu nə cismi və məri nə məhəl bişərikəst məəni tu ğənidan xalıq.

Sifati səlbiyyənin mənası

Mürəkkəb deyil, cism deyil, dərk edilən deyil (göz ilə görmək, qulaq ilə eşitmək olmaz) onda səhv, nisyan, ləzzət, zəhmət və s. olmaz. Şəriki yoxdur. Alim olmayı elmilə deyil. Qadir olmayı qüdrət ilə deyil. Allah eyn zatdır. Bi ehtiyac və qənidir.

Vacibat 32-dir:

Fürui-din – 10

Üsuli-din – 5

Sifati sübutiyyə – 8

Sifati səlbiyyə – 7

Ya oxu müctəhid ol – 1

Ya da müctəhidə təqlid et – 1

Üsuli-dində təqlid etmək cayız deyildir. Müsəlman şəxs üsuli-dində yəqinə çatmalıdır. Dinin qeyri-zəruri hökmələrində ya müctəhid olmalı, ya müctəhidə təqlid etməlidir.

AZAN

Allahu Əkbər (4 dəfə).

Əşhədü ən la ilahə illəllah (2 dəfə).

Əşhədü ənnə Mühəmmədən Rəsulullah (2 dəfə).

Əşhədü ənnə Əmirəlmömininə Əliyyən vəliyyullah (2 dəfə).

Həyyə ələssəlah (2 dəfə).

Həyyə ələl fəlah (2 dəfə).

Həyyə əla xeyril əməl (2 dəfə).

Allahu Əkbər (2 dəfə).

La ilahə illəllah (2 dəfə).

VACİBİ NAMAZLAR

Vacibi namazlar 6-dır:

1. Yəvmiyyə – yəni gündəlik qılınan vacibi namazlar 17 rəkətdir.
2. Qəza və icarə
3. Nəzr və əhd.
4. Ayat.
5. Təvaf.
6. Meyyit.

Salavat:

Allahümmə səlli əla Mühəmməd və ali Mühəmməd.

Səcdəyə caiz olan şeylər: Torpaq, 2. Daş, 3. Kağız,
4. Ağac.

MÜQƏDDİMƏTİ NAMAZ

Müqəddiməti namaz 7-dir. Yəni namazdan qabaq vacib olan şeylər

1. Təharət – qüsl, dəstəməz, təyəmmüm.
2. İzaleyi nəcasət – murdarlığı özündən rədd etmək
3. Ovrət puşidən – namaz vəqtini paltarla örtünmək
4. Vəqtin şünəxdan – vəqtini bilmək.
5. Qiblə rast – qibləni tapmaq.
6. Cayi qəsbi nə başəd – məkan qəsbi olmasın.

7. Cameyi qəsbi nə başəd – libas qəsbi olmasın.

MÜQƏRRİNATİ NAMAZ

Müqərrinatı namaz, yəni namazın içərisi 11-dir.

- 1. Niyyət.**
- 2. Qiyam.**
- 3. Təkbirətul ehram.**
- 4. Rüku.**
- 5. Səcdələr.**
- 6. Qiraət.**
- 7. Zikr.**
- 8. Təşəhhüd.**
- 9. Salam.**
- 10 Tərtib.**
- 11 Mavalat.**

Qiyam müttəsil bəruku qiyamın içindədir. Tüməni-nə tərtibin içindədir.

Gündəlik qılınan vacibi namazlar:

1. Sübh (iki rəkət), 2. Zöhr və əsr (hər biri dörd rəkət), 3. məğrib (üç rəkət), işa (dörd rəkət).

NAFİLƏLƏR

Sübh namazının nafiləsi – 2 rəkət özündən qabaq. Göydə qızartılıq görünənə gecdir.

Zöhrün nafiləsi – 8 rəkət zöhrün vaxtı.

8 rəkət əsrin nafiləsi – əsrən qabaq.

4 rəkət şamın nafiləsi. Şamdan sonra qırmızılıq nə qədər aradan getməyib qılınmalıdır.

Xiftən namazının nafiləsi – xiftəndən sonra 2 rəkət oturan yerdə və ya 1 rəkət ayaq üstə qılınmalıdır.

Namazın vacibi hissələri 3-dür.

1. Rükn – səhvən, qəsdən artıq və ya əskik olsa namaz batil olar.
2. Qeyri-rükndür – qəsdən batil olar, səhvən olmaz.
3. Şərti səhhət – odur ki onsuz namaz səhih deyil. «Niyyət» şərti namazdır.

Rükn namaz 4-dür.

1. Təkbirətül ehram.
2. Qiyam – təkbirətül ehram halında və rükuyə gedilən məqam (qiym müttəsil be rüku)
3. Rüku
4. Səcdələr

Qeyri-rükñ 8-dir.

1. Qiyam – (qiraət vəxti və rükudən qalxanda)
2. Qiraət
3. Səcdənin biri
4. Rüku və səcdənin zikrləri
5. Təşəhhüd
6. Səlam
7. Tərtib
8. Məvalat

TƏKBİRƏTÜL EHRAMIN 8 HÖKMÜ

1. Səlis ərəb dilində deyilsin.
2. Hüruf əzməxaric – hərfləri düzgün, öz məxrəcində ifadə etmək.

3. Qədəri bir niyyət qədər.
4. «Allah»ın və «Əkbər»in həmzəsi qət olsun.
5. «Allah» və «Əkbər» arasında fasilə olmaz.
6. «Qürbətən iləllah» və «Allahu Əkbər» bir-birinə qarışmasın.
7. Səsin miqdarını qulaq eşitsin
8. Kar və lal üçün eşitmək lazım deyil. Dil və əl işarəsi onlar üçün kifayətdir.

Sular haqda

Mütləq su beş qismdir. 1. Kürr suyu; 2. Qəlil (az) su, 3. Axar su; 4. Yağış suyu; 5. Quyu suyu.

Kürr suyu o suya deyilir ki, eni, uzunluğu və hündürlüyü üç qarış yarımlan qabı su ilə doldursalar və onun çəkisi də 128 Təbriz «mən» ölçüsündən 20 mis-qal az olsun (təqribən 386 kq).

Muzaf su – tərkibini dəyişmiş qarışiq suya deyilir.

Məsələn: Şərbət, gülab və s.

Bu su ilə dəstəməz almaq olmaz.

Ğüsələ su – dəstəməz və qüsldən tökülen təmiz suya deyilir ki, bəzi keçmiş alımlər o su ilə dəstəməz və qüsə etməyi caiz bilirlər. İndiki zamanın alımları isə ğüsələ su ilə dəstəməz və qüslü caiz bilmirlər.

Nəcasət

Nəcasət 11-dir.

1. Bovl. 2. Qait. 3. Məniy. 4. Murdar olmuş heyvan. 5. Qan. 6. İt. 7. Donuz. 8. Çaxır. 9. Şərab. 10. Kafir. 11. Nəcis yeyən heyvanın təri.

Nəcasəti pak edənlər

Nəcasəti pak edən şeylər 11-dir.

1. Su. 2. Yer. 3. Gün. 4. Od. 5. İslam. 6. İstihalə. 7. Heyvanat. 8. Təbəiyyət. 9. Ağız, burun, göz. 10. Qeybət. 11. İntiqal.

Vəqfi ğufran

Quranda vacibi dayanan yerlər. 5-i Quranda, 5-i Yasin surəsindədir.

1. – Cüzv – 6 – surə «Maidə» - Əvliya¹-hizb – 4-cü.
2. cüzv – 7 – surə «Ənam» - yəsməun² – hizb – 3-cü.
3. – Cüzv – 21 – surə – Əlif, lam, mim tənzil la yəstəvun³, fasiqa⁴ – hizb – 4-cü.
4. Cüzv – 29 – surə təbarəkəlləzi və yəqbıznə⁵ – hizb – 1-ci.

5 dənə Yasin surəsində dayanan yerlər:

1. Asarəhum, 2. ələlibad, 3 min mərqədina, 4. Vəənibuduni, 5. misləhum.

Vacibi səcdəsi olan 4 surənin adı:

21 – cüzv, 32-ci surə: Əlif, lam mim, tənzilül kitab.

24 – cüzv, 41-ci surə: ha mim, tənzilün minərəhmanir-rəhim.

27 – cüzv, 53-cü surə: Vənnəcmi izə həva.

30 – cüzv, 96-ci surə: iqrə bismi rəbbikəlləzi xələq.

Cinub şəxsə bu dörd surəni oxumaq haramdır.

Quranın vacibi səcdəsinin zikri:

La ilahə illəllahu həqqən həqqə.

La ilahə illəllahu iymanən və təsdiyqa

La ilahə illəllahu übudiyətən və riqqə.

Səcədtü ləkə ya rəbbi təəbbübən və riqqə.

Təvbə surəsinin əvvəlində oxunan kəlmələr:

Əuzu billahi minənnar və min şerril küffar və min
ğəzəbil cəbbar. Əl izzəti lillahil vahidil qəhhər.

Vacibi qusullar 7-dir.

1. Cənabət quslu. 2. Heyz quslu. 3 Nifas quslu. 4. İstihazə quslu. 5. Meyyit quslu. 6. Məss-meyyit quslu. 7. Nəzir, and içmə və sair səbəbilə vacib olan qusullar.

Cünub şəxsə 5 şey haramdır:

1. Bədəninin hər hansı bir yerini Quranın yazısına, Allahın, peyğəmbər və imamların adına vurmaq. 2. Məscidül həram və peyğəmbər məscidinə getmək. 3. Başqa məscidlərdə dayanmaq, İmamların hərəmində dayanmaq. 4. Məscidə bir şey qoymaq. 5. Vacibi səcdəsi olan surətləri oxumaq.

YEMƏK YEYƏNDƏ MÜSTƏHƏB OLAN ŞEYLƏR

Məsələ 2711. Yemək yeyəndə müstəhəbdır ki:

1. Yeməkdən qabaq əllərini yusun;
2. Yeməkdən sonra əllərin yuyub dəsmalla qurulasın;
3. Ev sahibi hamidan qabaq (yeməyə) başlayıb hamidan sonra çəkilsin;
4. Yeməyə başlayanda «bismillah» desin;
Amma əgər bir süfrədə bir neçə növ yemək olsa hər birini yeməyə başlayanda «bismillah» demək müstəhəbdır.
5. Sağ əllə yesin.
6. Əgər bir neçə nəfər bir süfrənin başında otursa, hər kəs öz qabağında olan yeməklərdən yesin;

7. Tikələrin kiçiyini götürsün;
8. Yeməyi təcili və tələsən halda yeməsin, yeməyi uzatsın;
9. Xörəyi yaxşı-yaxşı çeynəsin;
10. Yeməkdən sonra Allaha həmd etsin;
11. Yeməkdən sonra dişlərini yusun, dişlərinin dibində qalan yemək qalıqlarını çıxartsın, ağızını yusun, misvak vursun;
12. Yeyinti məhsullarını atmasın; Amma səhrada çörək yeyirsə, müstəhəbdir ki, tökülən şeyləri quşlar, heyvanlar üçün qoysun;
13. Gündüz və gecənin əvvəlində yemək yesin, gündüz və gecə arasında yemək yeməsin;
14. Yemək yeyəndən sonra arxası üstə uzanıb sağ ayağını sol ayağının üstünə qoysun;
15. Yeməyin əvvəlində və axırında duz yesin;
16. Meyvələri və göyərtiləri yeməkdən qabaq su ilə yusun;
17. Mümkün qədər qonağı olsun;
18. Yemək yeyəndə oturub yesin;

YEMƏK YEMƏKDƏ MƏKRUH OLAN ŞEYLƏR

M: 2712. Yemək vaxtı bir neçə şey məkruhdur.

1. Tox halında yemək;
2. Çox yemək; (Rəvayətdə var ki, Allahın hər şeydən artıq, qarnı dolu olan adamdan acığı gəlir).
3. Yemək yeyəndə başqalarının üzünə baxmaq;
4. Xörəyi çox isti, yandırı-yandırı yemək;
5. Yədiyi, yaxud içdiyi şeyi üfürmək;

6. Süfrəyə çörək qoyulandan sonra başqa şeyləri gözləmək;
7. Çörəyi bıçaqla kəsmək;
8. Çörəyi yemək qabının altına qoymaq, ona hər növ ehtiramsızlıq etmək;
9. Sümüyə yapışan ətləri tər-təmiz təmizləmək;
10. Meyvəni tam yemədən atmaq.

Su içməyin müstəhəbbatı

M: 2713. Su içməkdə bir necə şey müstəhəbdır:

1. Suyu sovrurmaqla içmək;
2. Gündüzlər ayaq üstə içmək;
3. Su içməkdən əvvəl «bismillah», axırda «əlhəmdü lillah demək;
4. Suyu üç dəfəyə içmək;
5. Meyli olanda su içmək;
6. Su içəndən sonra İmam Hüseyn (əleyhis-salam) və onun Əhli-beytini yad edib və qatillərinə lənət göndərsin: Salamullahi Hüseynişşəhid, Lənətullahi Yezidi Pəlid.

Su içməyin məkruhatı

M: 2714. Çox su içmək, piyli yeməklərdən sonra su içmək gecə ayaq üstə su içmək məkruhdur. Həmçinin suyu sol əllə içmək, qabın siniq yerindən və dəstəyindən tutub içmək məkruhdur.*

* Ayətullahül üzma Məhəmməd Fazıl Lənkərani. «Tovzihil-məsail» risaləsi. Qum şəhəri, İrəm xiyabani.

DƏSTƏMAZIN ŞƏRTLƏRİ

1. Dəstəmaz suyu pak olmalıdır.
2. Dəstəmaz suyu mütləq (saf) olmalıdır (Qarışiq su ilə alınan dəstəmaz batildir).
3. Dəstəmaz suyu və dəstəmaz alınan məkan və dəstəmaz suyunun töküldüyü yer mübah (qəsb edilməmiş) olmalıdır.
4. Dəstəmaz suyunun qabı qəsbi və qızıl-gümüşdən olmamalıdır.
5. Dəstəmaz üzvləri pak olmalıdır.
6. Namaz və dəstəmaz üçün kifayət qədər vaxt olmalıdır.
7. Dəstəmazı «qəsdi-qürbət»lə (Allaha xatır) almaq lazımdır.
8. Dəstəmaz əməllərində tərtib (ardıcıl) göz-lənilməlidir.
9. Dəstəmaz əməllərində müvalata riayət etmək lazımdır, yəni dəstəmaz üzvləri yuyular-kən arada çoxlu fasilə olmamalıdır.
10. İnsan özü şəxsən dəstəmaz almalı və bu iş-də başqasından kömək ummamalıdır.
11. Suyun istifadəsi insana zərər yetirmə-məlidir.
12. Suyun dəstəmaz üzvlərinə yetişməsinə maneə olmamalıdır.

TƏYƏMMÜM

Təyəmmüm iki növdür:

1. Dəstəmaz əvəzinə;
2. Qüsəl əvəzinə.

Yeddi halda dəstəmaz və qüsl əvəzinə təyəmmüm etmək lazımdır:

1. Dəstəmaz və ya qüsl etmək üçün lazım olan suyu tapmaq mümkün olmazsa.

2. Əgər bir kəs qocalıq səbəbilə, yaxud ogrudan, yırtıcı heyvandan və buk imi şeylərdən qorxmaq və yaxud da suyu quyudan çıxarmaq üçün lazımı avadanlığın olmaması səbəbilə su əldə edə bilməsə, təyəmmüm etməlidir.

3. Əgər bir kəs suyun işlədilməsinin səhhətinə zərər verəcəyindən qorxsa, təyəmmüm etməlidir. (Amma isti suyun zərəri olmasa, isti su ilə dəstəmaz və ya qüsl etməlidir).

4. Əgər insan suyu dəstəmaz və qüsl üçün istifadə edəcəyi təqdirdə özü və əhli-əyalı və yaxud digərlərinin susuzluqdan öləcəklərindən qorxsa, dəstəmaz və qüsl əvəzinə təyəmmüm etməlidir. Özünün, yaxud başqasının malı olan heyvanın susuzluqdan tələf olmasından qorxduğu halda da suyu onlara verib, təyəmmüm etməlidir.

5. Bədəni, yaxud paltarı nəcis olan və yalnız qüsl və dəstəmaza çatan qədər suyu olan bir şəxs dəstəmaz və qüsl alındıqda, bədənini və yaxud paltarını suya çəkib, təyəmmümlə namaz qılmalıdır.

6. Əgər istifadəsi haram olan su və ya qabdan başqa bir suyu, yaxud qabı olmazsa (məsələn, suyu, yaxud qabı qəsbi olsa və ondan da başqası olmasa), dəstəmaz və ya qüsl yerinə təyəmmüm etməlidir.

7. Əgər vaxt çox az olsa və dəstəmaz, yaxud qüsl alacağı təqdirdə namazın hamısı, yaxud bir qədəri vaxtından sonra qılınacaqsa (qəza olacaqsa), təyəmmüm etməlidir.

Təyəmmümün səhih olduğu şeylər:

1. Torpaq. 2. Qum. 3. Daş-kəsək. 4. Bişmiş palçıq
(kərpic, kuzə və s.)

GÜNDƏLİK NAMAZLARIN VAXTI

Qurani-Kərimin «Nisa» surəsinin 103-cü ayəsində buyurulur: «Namaz möminlərə müəyyən vaxtlarda vacib edilmişdir».

Sübh namazının vaxtı: Sübh azanına yaxın günçikan tərəfdən bir ağartı yuxarı tərəfə hərəkət edir və buna «birinci fəcr» deyilir. Bu aqlıq üfüqün şərq tərəfində genişlənib yayılsa, buna «ikinci fəcr» deyilir və bu sübh namazının əvvəl vaxtıdır. Sübh namazının axır vaxtı isə günəş çıxan vaxtdır.

Zöhr və əsr namazının vaxtı: Günortadan günəş batana qədərdir.

İzah: Əgər çubuq və bu kimi bir şey düz yerə şaquli şəkildə basdırılsa, onun kölgəsi günəş çıxandan günbatan tərəfə düşər. Günəş yuxarı qalxdıqca, onun kölgəsi azalar. Günortadan keçəndə çubuğun kölgəsi günçixana tərəf keçir. Günəş qüruba yaxınlaşdıqca, çubuğun kölgəsi də uzanır. Demək, çubuğun kölgəsi azaldığı istiqamətdə ən az (minimum) nöqtəyə çatıb, sonra artmağa başladığı vaxt şəri zöhrdür. Bu vaxtdan gün batana qədər fasılədə zöhr və əsr namazı qılınmalıdır.

Məğrib və işa namazının vaxtı: Gün batandan sonra şərq tərəfdə görünən qızartı insanın başının üstündən qərbə tərəf keçdikdə, məğrib namazının vaxtıdır. Bu vaxtdan gecə yarısına qədər həm məğrib, həm də işa namazı qılınmalıdır.

Qiblə:

Kəbə evi müsəlmanların qibləsidir. Namaz qılan şəxs üzü qibləyə namaz qılmalıdır. Həmçinin meyyiti dəfn edərkən və heyvanın başına kəsərgən üzü qibləyə olmalıdır.

Qadınla kişi namazlarının arasındaki əsas fərqlər

1. Kişiilər qısa paltarla da namaz qıla bilərlər və onlara təkcə cinsiyət üzvlərini örtmək vacibdir. Amma müstəhəbdır ki, kişiilər də təmiz və səliqəli paltar geyindikləri halda namaz qılsınlar.

Qadınlar isə namazı otaqda tək olsalar belə, yalnız şəri örپəklə qılmalıdır. Şəri örپək dedikdə üz, əllər və ayaqlardan başqa bədənin qalan hissəsini tamamilə örtmək nəzərdə tutulur. Həmçinin bu örپəyin müəyyən bir paltar olması da şərt deyildir. Beləliklə, bədəni göstərən nazik paltarlar istisna olmaqla, hər hansı bir adı paltarla namaz qılmaq olar.

2. Kişinin ipək paltar geyib, qızıldan istifadə etməsi haramdır və belə bir halda namazı batıl sayılır. Qadının isə istər namaz, istərsə də başqa hallarda ipək və qızıldan istifadə etməsi caizdir.

3. Kişiyə sübh, şam və işa namazlarının «həmd» və «İxlas» surələrini ucadan, günorta və əsr namazlarında isə onların asta oxunması vacibdir. Bu hökm qadına vacib deyil, əksinə qadın sübh, şam və işa namazlarının «həmd» və «İxlas» surələrini uca və ya asta oxumaqda ixtiyara malikdir. Amma bununla belə, onlara da kişilər kimi zöhr və əsr namazlarını asta oxumaq vacibdir.

4. Heç bir halda namaz kişinin boynundan götürülmür, qadınlar isə heyz və nifas hallarında namaz qılma-

malidirler. Bu günlərdə qılmadıqları namazların qəzası da vacib deyildir. Oruclarının qəzasını isə tutmalıdır.

Namazın şəkkiyatı:

Namazda şəklər üç hissəyə ayrılır:

1. Namazı batıl edən şəklər;
2. Etina olunmayan şəklər;
3. Səhih olan şəkklər

NAMAZI BATİL EDƏN ŞƏKLƏR

1. İki rəkətli namazların rəkətlərinin sayındakı şəkk; sübh namazı və səfərdə olan şəxsin (iki rəkətli) namazları kimi.

2. Üç rəkətli namazın rəkətlərinin sayındakı şəkk.

3. Dörd rəkətli namazlarda bir rəkətlə daha artıq qılınmamasındaki şəkk.

4. Dörd rəkətli namazlarda ikinci səcdənin qurtarmasından qabaq iki rəkətlə daha artıq arasındakı şəkk.

5. İki rəkətlə beş, yaxud iki rəkətlə beşdən artıq rəkət arasındakı şəkk.

6. Üç rəkətlə altı rəkət və ya üç rəkətlə altı rəkətdən artıq arasındakı şəkk.

7. Dörd rəkətlə altı və ya dörd rəkətlə altından artıq rəkətlərdəki şəkk.

8. Neçə rəkət qıldığını bilmədiyi namazlardakı şəkk.

2. Etina olunmayan şəklər

1. Yeri keçən əməllərdə şəkk (məsələn, rükuda «həmd» surəsini oxuyub-oxumamasında şəkk).

2. Salamdan sonra şəkk.
3. Namazın vaxtı keçəndən sonrakı şəkk.
4. «Kəsirüs-şəkk», yəni çox şəkk edən şəxsin şəkki.
5. Pişnamazın, namazın rəkətlərinin sayında etdiyi şəkk (əgər məmum onların sayını bilirsə, həmçinin məmumun namazın rəkətlərinin sayında etdiyi şəkk) (əgər onların sayını bilərsə).
6. Müstəhəb namazlardakı şəkk.

3. Səhih olan şəklər

Dörd rəkətli namazlarda şəkk.

1. İki səcdədən sonra iki ilə üç rəkətləri arasında şəkk edərsə; Onda niyyəti üçüncü rəkətə qoyub, namazı tamamlamalı, sonra ayaqüstə daha bir rəkət, yaxud oturaraq iki rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

2. İkinci səcdədən sonra iki ilə dörd rəkətləri arasında şəkk edərsə. Onda niyyəti dördüncü rəkətə qoyub, namazı bitirməli və namazdan sonra ayaqüstə iki rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

3. İkinci səcdədən sonra iki, üç və dörd rəkətləri arasında şəkk edərsə, onda niyyəti dörd rəkətə qoyub, namazı bitirməli və salamdan sonra ayaqüstə iki rəkət və oturaraq iki rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

4. Üçlə dörd arasında şəkk edərsə. Onda niyyəti dördə qoyub namazı bitirməli və salamdan sonra ayaqüstə bir rəkət, yaxud oturaraq bir rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

5. Oturan halda dördlə beş arasında şəkk edərsə; Onda niyyəti dördə qoyub, namazı bitirməlivə namazdan sonra iki səcdeyi səhv etməlidir.

6. Ayaqüstə olduğu zaman dörd ilə beş arasında şəkk edərsə; Onda dərhal oturub, təşəhhüd və salamı

deməlidir. Salamdan sonra oturduğu halda iki rəkət və yaxud ayaqüstə bir rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

7. Ayaqüstə olanda üçlə beş arasında şəkk edərsə; Onda dərhal oturub, təşəhhüd və salamı deməli və salamdan sonra ayaqüstə iki rəkət ehtiyat namazı qılmalıdır.

8. Ayaqüstə olanda üç, dörd və beş arasında şəkk edərsə; Onda oturaraq təşəhhüd və salam oxumalı və salamdan sonra ayaq üstə ikirəkət və iki rəkət də oturaraq ehtiyat namazı qılmalıdır.

9. Ayaq üstə olarkən beşlə altı arasında şəkk edərsə; Onda oturaraq təşəhhüd və salamı deməli və namazdan sonra iki səcdeyi-səhv etməlidir.

Ehtiyat namazı:

1. Ehtiyat namazı vacib olan bir kəs namazın salamından sonra dərhal ehtiyat namazı niyyəti edib təkbir deməli, «həmd» surəsini oxuyub, rüku və səcdələri yerinə yetirməlidir. Əgər bir rəkət ehtiyat namazı vacibdirse, iki səcdədən sonra təşəhhüdü oxumalı, salamları deməlidir. İkirəkət ehtiyat namazı vacibdirse, iki səcdədən sonra bir rəkət də (əvvəlki kimi) qılıb, sonra təşəhhüd və salamları deməlidir.

2. Ehtiyat namazında «həmd»dən sonra «Surə» deyilmir.

SƏCDEYİ-SƏHV

Səcdeyi-səhvin qaydası: Səcdeyi-səhvin qaydası budoğdu ki, namazın salamından sonra dərhal «səcdeyi-səhv» niyyəti ilə alını səcdənin səhih olduğu şeylərin üstünə qoyub desin:

«Bismillah və billah və səlləllahu əla Muhəmməd və ali-Muhəmməd». Yaxud

«Bismillah və billah, əllahummə səlli əla Muhəmməd və ali-Muhəmməd».

Amma daha yaxşı olar ki belə deyilsin:

«Bismillah və billah, əssəlamu əleykə əyyuhənnəbiyyu və rəhmətullahi və bərəkatuh».

Səcdeyi-səhvin lazım olduğu yerlər:

1. Namaz əsnasında səhvən danışdıqda;
2. Bir səcdəni unutduqda;
3. Dörd rəkətli namazın ikinci rəkətindən sonra dörd rəkətlə beş rəkət arasındaki şəkk etdikdə;
4. Ehtiyat vacibə görə, səhvən (məsələn, namazın ikinci rəkətində) salam dedikdə;
5. Ehtiyat vacibə görə, təşəhhüdü unutduqda.

Məsələn: Əgər səhv oxuduğu bir şeyi yenidən düzgün şəkildə oxusa, onu ikinci dəfə oxuması üçün səcdeyi-səhv vacib deyil.*

Ayət namazı

M:1511. Qaydası sonradan deyiləcək ayət namazı dörd şey vasitəsilə vacib olur:

1 və 2 Günəşin və ayın tutulması (hətta onların azacıq tutulsa və bir kəs də qorxmasa);

3 Zəlzələ (hətta bir kəs qorxmasa da);

3. İldirim, şimşek və yaxud qara-qırmızı küləklər və s. kimi şeylər (o halda bunlara namaz vacib olur ki, camaatin əksəriyyəti qorxsun); həmçinin ehtiyat-vacibə

* Namaz - hamı üçün. Z.Bağirov.

görə yerdə baş verən dəhşətli, qorxunc hadisələrdə (yerin yarılması, batması) camaatın çoxunun qorxduğu halda ayət namazı qılınsin.

NAMAZ QILMAĞIN MÜSTƏHƏBB OLDUĞU YERLƏR

Məsələ 902: İslamin müqəddəs şəriətində namazı məsciddə qılmağa dair çox tövsiyələr olmuşdur. Bütün məscidlərdən üstün Məscidül-həramdır. Ondan sonra Peyğəmbər (s.ə.v.) məscididir və ondan sonra Kufə məscidi, sonra Beytül-müqəddəs məscidi və sonra hər şəhərin came məscidi və sonra məhəllə məscidi və ondan sonra isə bazar məscidi yaxşıdır.

Məsələ 903: Qadınların namazlarını, istər məscid olsun və ya başqa bir yer, naməhrəmdən qorunmaq üçün daha uyğun olan bir yerdə qılmalar daha yaxşıdır.

Məsələ 904: İmamların (ə.) hərəmlərində namaz qılmaq müstəhəbdır. Hətta məsciddən daha yaxşıdır. Həzrət Əmirəl möminin (ə.)-in mütəhhər (pak) hərəmində namaz qılmaq iki yüz min (200.000) rükət namaza bərabərdir.

Məsələ 905: Məscidə çox getmək və namaz qılanı olmayan məscidə getmək müstəhəbdır. Məscidlə qonşu olan şəxsin üzrү olmasa, məsciddən başqa yerdə namaz qılması məkruhdur.

Məsələ 906: İnsanın, məscidə getməyən şəxs ilə yemək yeməsi, işlərində onunla məsləhətləşməməsi, ona qonşu olmaması və ona qız verib-almaması müstəhəbdır.*

* Ayətullah Əl-Uzma Seyid Əli Sistani «İzahlı şəriət məsələləri». 2005, Qum, Sadat Rəzəvi.

6 şey üçün dəstəmaz vacibdir

1. Meyyit namazından başqa bütün namazlar üçün.
2. Unudulmuş təşəhhüd və səcdəni əmələ gətirmək üçün.
3. Allah evinin təvafı üçün.
4. Dəstəmaz almaq üçün əhd bağlasa, and içsə, nəzir etsə.
5. Əgər bədəninin hər hansı yerini Quranın yazılarına vurmağı nəzir etmişsə.
6. Quranı na pak yerdən kənar etməkdən ötəri.

7 şey dəstəmazı batıl edər

1. Bovl.
2. Qait.
3. Mədə və bağırsaqdan xaric olan yel.
4. Yuxu.
5. Əqli aradan aparan şeylər (Dəlilik, Məstlik, huşdan getmə kimi).
6. Qusl alması lazım olan işlər.

Müsafirin 4 yerdə namazını bütöv qılmağa ixtiyarı vardır

1. Məscidül həram
2. Peyğəmbər məscidi və hərəmdə
3. Kufə məscidi (İmam Əlinin (ə)-in hərəmində)
4. Kərbəla məscidi və hərəmdə

10 şey orucu batıl edər:

1. Yemək.
2. İçmək.
3. Cima.
4. İstimna.
5. Allah, peyğəmbər və imamların adından yalan demək.
6. Qəliz tozu boğaza çatdırmaq.
7. Başın hər yerini suya çatdırmaq.
8. Sübə azanına qədər qusullu qalmaq.
9. Axıcı şeylərlə imalə etmək.
10. Qusmaq.

NOVRUZ BAYRAMININ ƏMƏLLƏRİ

İmam Sadiq (ə.) Müəlla ibni Xüneysə aşağıdakı əməlləri Novruz bayramı günü yerinə yetirməyi təlim vermişdir.

1. Bayram günü qüsul etmək
2. Təmiz paltarlar geymək
3. Xoş iyi ətirlərdən istifadə etmək
4. Oruc tutmaq.
5. Dörd rəkət namaz qılmaq. Namaz sübh namazı kimi iki rəkət, iki rəkət qılınır. Namazın birinci rəkətində həmddən sonra on dəfə «Inna ənzəlna» surəsi, ikinci rəkətində isə həmddən sonra on dəfə «Qul ya əyyuhəl-kafirun» surəsi oxunub salamlı tamamlanır və növbəti iki rəkətdə birinci rəkətdə həmddən sonra on dəfə «İxlas» surəsini, ikinci rəkətdə həmddən sonra on dəfə «Fələq» və «Nas» surələrini oxumaq.

Həzrəti Peyğəmbər (s.) belə buyurmuşdur:

- Ya Əli, bir şəxsin Nuh peyğəmbərin ömrü qədər ömrü ola və Öhud dağı qədər qızılı ola, hamını Allah yolunda hədiyyə edə, ömrü o qədər uzun ola ki, piyada min dəfə həccə gedə, sonra Səfa ilə Mərvə arasında məzлum halında qətlə yetə amma sənin vilayətini qəbul etməyə cənnətin iyini duymaz, cənnətə daxil olmaz.

*Yənabiül məvəddə,
cild 2, s.293.*

ABİ LEYSAN SUYUNA OXUNAN SURƏLƏR

1. *Həmd-surə. 70 dəfə*
2. *Ayətal kürsü. 70 dəfə*
3. *İxləs surəsi. 70 dəfə*
4. *Quləuzu birəbbin nas 70 dəfə*
5. *Qul əuzu birəbbil fəoəq. 70 dəfə.*
6. *Qul ya eyyühəl kafirun 70 dəfə*
7. *Inna ənzəlnə 70 dəfə*
8. *Əllahu Əkbər 70 dəfə*
9. *La iləhə illəllah 70 dəfə*
10. *Salavat 70 dəfə*

Bu surələr abi-leysan suyuna oxunandan sonra həmin sudan şəfa və dərman kimi istifadə olunur.

HƏCC HÖKMLƏRİNİN QISASI, TƏMƏTTÖ HƏCCİNİN İZAHİ

Bismillahir-rəhmanir-rəhim!

Müsəlmanların çoxuna təməttö həcci vacibdir. Bu səbəbdən onu izah edirik:

Təməttö həcci iki hissədən təşkil edilir:

1. Təməttö ömrəsi – (ömrəyi təməttö).
2. Əsl təməttö həcci – (həcci təməttö)

Bu əməllərin məcmuəsinə «təməttö həcci» deyilir

Təməttö ömrəsi, ömrəyi təməttö

Ömrəyi təməttö beş əməldən ibarətdir:

1. Beş miqatın birində Ehram bağlamaq
2. Yeddi dəfə Kəbəni Təvaf etmək.

3. Məqami İbrahimin arxasında iki rəkət təvaf namazı qılmaq.
4. Səfa və Mərvə arasında yeddi dəfə səy etmək (ləhləmək).
5. Təqsir etmək (baş və ya üz tükündən vurmaq və ya dırnaqdan bir az tutmaq).

HƏCCİ TƏMƏTTÖ ƏMALI

Əsl həcci təməttö on üç əməldən ibarətdir:

1. Ehram bağlamaq (Məkənin özündə-məscidil-həramda)
2. Ərəfat çölündə qalmaq.
3. Məşərül-həramda qalmaq.
4. Minada Cəməreyi əqəbəni (böyük şeytanı) daşlamaq.
5. Minada qurban kəsmək.
6. Təqsir etmə – Qadınlar üçün tüklərindən və ya dırnaqlarından bir az tutmaq vacibdir, ancaq başlarını qırxmaq rəva deyildir. Kişi lə isə birinci həccidən başqa həm təqsir edə bilərlər və həm də başlarını qırxdıra bilərlər.
7. Kəbənin ziyarət təvafını.
8. İki rəkət təvaf namazı qılmaq.
9. Səfa ilə Mərvə arasında səy etmək.
10. Nisa təvafi.
11. İki rəkət nisa təvafi namazı.
12. Zihəccənin 11-ci 12-ci gecəsində hamı üçün və 13-cü gecədə bəziləri üçün Minada qalmaq.
13. Zihəccənin 11-ci və 12-ci günlərində Cəmərləri (şeytanları) daşlamaq

Aydınlama: 13-cü gecəni Minada qalan kimsə 13-cü gündə də cəmərləri daşlamalıdır.

EHRAMDA HARAM OLAN ŞEYLƏR

Ehram bağlayan kimsə üçün bir sıra şeylər haramdır:

1. *Güzgüyə baxmaq*
2. *Corab geymə və hər bir şey ki, ayağın üstün örtür (yalnız kişilər üçün)*
3. *Üzü örtmək (qadınlara üçün)*
4. *Bəzənmək (qızilla)*
5. *Üzük. Gözlük və ya həna ilə bəzənmək*
6. *Sürmə ilə bəzənmək*
7. *İy-qoxudan burun tutmaq*
8. *Bədəndən qan çıxarmaq*
9. *Bədənə yağ sürtmək*
10. *Özünə və ya başqasına arvad almaq və əqdə şahid olmaq*
11. *Yaraqlı olmaq*
12. *Bədənə əziyyət edən canlıları öldürmək və kə-nara atmaq (bit kimi)*

Bu on ikisinin kəffarəsi yoxdur, ancaq haramdır.

13. *Yalan və yaman demək və təkəbbürlük (gərək tövbə etsin)*
14. *Diş çəkmək.*
15. *Ətrdən istifadə etmək və ətr kimi şeylər.*
16. *Tikili paltar geymək (kişilər üçün)*
17. *Başı örtmək (kişilər üçün)*
18. *Başı örtmək (kişilər üçün)*
19. *Kölgə altına girmək (yol gedəndə) kişilər üçündür.*
20. *Bir şeyi sübut etmək və ya rədd etmək üçün Allaha and içib cidal etmək.*

Məsələ: Əgər batılı aradan aparmaq haqqı sübut etmək üçün olsa və ya məhəbbət göstərmək üçün olsa məsələn deyə sən Allah bu işi görmə bir eybi yoxdur. Habelə Allahdan başqa kimsəyə and içmək kəffarə gətirməz.

Məsələ: Əgər doğru söz üçün and içsə kəffarəsi yoxdur, amma tövbə etməlidir. İstiqfar deməlidir. Əgər üç dəfə andı təkrar etsə onun kəffarəsi bir davardır. Əgər yalan söz üçün cidal edib and içsə birinci dəfədə bir qoyun ikinci dəfədə iki qoyun və üçüncü dəfədə bir qaramal (inək) kəffarəsidir.

21. Hərəmdə gövərən ot ələf və ya ağacları kəsmək və ya sindırmaq.
22. Bədəndən hər təhər olsada tük qırxmaq və yolmaq
23. Dırnaq tutmaq
24. Arvada yaxınlıq etmək – öpmək, toxunmaq şəhvətlə və başqa ləzzət almaq
25. Çöl heyvanını ovlamaq və ətin yemək

Bu beşində müxtəlif kəffarəsi vardır.

Bu məsələdə İmam Xomeyninin və ayətullah Gülpaykanının nəzəri budur ki, ikinci dəfədə inək üçüncüsündə dəvə kəffarəsidir.

TƏLBİYYƏ

Ləbbeyk Əllahommə. Ləbbeyk Ləbbeykə. La şərikə ləkə Ləbbeyk. İnnəl həmdə vənne mətə ləkə vəlmolk. La şərikə ləkə Ləbbeyk.

«Hacının üzündə günaha mürtəkib olmayan vaxta kimi həcc işığı qalar».

Allahın hörmətli qonaqları həcc ziyarətiniz qəbul olsun!

HEYVANLARIN ZİKRLƏRİ

Mötəbər hədislərdə İmam Cəfər Sadiq əley-hissalamdan rəvayət olunur: Dənizdə və ya quruda olan heç bir quş və heyvan öz zikrini zay etmədən ovlanmaz. Başqa bir hədisdə də buyurdu: Adəmin (ə.) övladı qardaşını öldürənə qədər bütün vəhşi heyvanlar və yırtıcılar bir yerdə yaşayırdılar. Sonra onlar bir-birilərinə nifrət edərək uzaqlaşdırılar. Ondan sonra hər heyvan öz şəklinə meyl etmişdir. İmam Hüseyn (ə.)-dan rəvayət olunur: - Kərkəz fəryad çəkərək deyər: «Ey Adəm övladı! Necə yaşayırsan yaşa, axırın ölümdür». Qızılquş çağıraraq deyir: «Ey bütün sırrları bilən və ey bütün bələləri dəf edən!» Tovuzqusu isə deyər: «Özümə zülm etdim, dünya zinətinə görə məğrurluq etdim məni bağışla». Turac deyər: «Ərrəhmanu ələl-ərşistəva». Xoruz deyir: «Hər kəs Allah-talani tanıyarsa heç vaxt onu yaddan çıxartmaz».

1. Ev toyuğu belə deyir: «Ey haqq olan Allah sən haqqısan və dediyin də haqqıdır».
2. Qırğı deyir: «Qiyamət günü Allaha iman gətirdim».
3. Kərtənkələ deyir: «Allaha təvəkkül et, sənə ruzi versin».
4. Qartal deyir: «Hər kəs Allaha itaət edərsə bəd-bəxt olmaz».
5. Şahin deyir: «Sübhanəllahi həqqən həqqə».
6. Bayquş deyir: «Camaatdan uzaq yerdə ünsiyyət daha çoxdur».
7. Qarğa deyir: «Ey ruzi verən halal ruzi göndər».
8. Durna deyir: «İlahi düşmən şərrindən məni saxla».

9. Hacileylək deyir: «Hər kəs insanlardan gizlənərsə onların azar əziyyətindən qurtarar».

10. Ördək deyir: «Ey Allah sənin bağışlamağıni istəyirəm».

11. Hut-hut quşu deyir: «Allah günahını edən necə də bədbəxt insandır».

12. Qumru deyir: «Sənsən Allah və səndən başqa heç bir tanrı yoxdur, ey Allah!».

13. Sərçə deyir: «Allahı qəzəbə gətirən hər nədən ötrü Allahdan bağışlanmaq istərəm».

14. Bülbül deyir: «La ilahə illəllah həqqən həqqə».

15. Kəklik deyir: «Yaxındır haqq, yaxındır».

16. Bildirçin deyir: «Ey Adəm övladı, ölümündən necə də qafilsən?»

17. Sığırçın deyir: «Ya Vahid, ya Əhəd, ya Fərdu, ya Səməd».

18. Yaşıl qarğı deyir: «Ey mənim mövlam, məni cəhənnəmin odundan azad elə».

19. Şanapipik deyər: «Ey mənim mövlam, bütün günahkarların tövbəsini qəbul et».

20. Ev göyərçini deyər: «Əgər məni əfv etməsən bədbəxt olaram».

21. Dəvəquşu deyir: «Allahdan başqa tanrı yoxdur».

22. Qaranquş həmd surəsini oxuyaraq deyir: «Ey bütün tövbə edənlərin tövbəsini qəbul edən. Ey Allah həmd sənin üçündür».

23. Quzu deyir: «Öyünd, nəsihət götürmək üçün ölüm kifayətdir».

24. Çəpiş deyir: «Ey ölüm, mənə tez yetişdi və günahım ağır və çox oldu».

25. Şir deyir: «Allaha bəndəlik etməkdə çox çalışmaq lazımdır».

26. İnək deyir: «Əlini günahdan götür, çünkü sən Allahın yanındasan, laki nonu görmürsən, o isə hamimizi görür və o aləmlərin rəbbidir».

27. Fil deyir: «Ölümün qarşısını almaq üçün qüvvəli olmağın xeyri yoxdur».

28. Xallı bəbir deyir: «Ya əzizə ya cəbbaru ya mutəkəbbiru ya Allah».

29. Dəvə deyər: «Pakdır cabbarları xar edən Allahım.

30. At deyir: «Allah pak və bütün pisliklərdən uzaqdır. Pak və münəzzəhdır. O.»

31. Canavar deyir: «Allah qoruyan şey heç vaxt zay olmaz».

32. Çapqal deyir: «Öz günahlarına qarşı həmişə israr edən günahkara əzab və vay olsun».

33. İt deyir: «Allah qarşısında günah etmək xar olmaq üçün kafidir».

34. Dovşan deyər: «Məni həlak etmə İlahi sənə həmd olsun».

35. Tülkü deyər: «Dünya aldatmaq evidir».

36. Ceyran deyər: «Məni əziyyətdən qurtar».

37. Kərgədan deyər: «Fəryadıma çat belə olmasa həlak olaram.

38. Pələng deyər: «Bütün pisliklərdən münəzzəhdir olduqca əziz olan Allah. Tamam qüdrətimlə, mən onu bütün pisliklərdən uzaq bilirəm, münəzzəh sayıram».

39. Qızılquş deyir: «Sənin fərmanlarına itaət etməyən insan nə qədər bədbəxtdir. Ey bağışlayan Allah!»

40. Əqrəb deyər: «Pislik dəhşətli bir şeydir».

Sonra Həzrət buyurdu: - Təsbih deməyən heç bir məxluq yoxdur və necə ki, Allah tala özü buyurmuşdur:

«Və in min şeyin illa yusəbbihu bihəmdihi və lakin la təfqəhunə təsbihəhum».*

ŞAD GÜNLƏRİMİZ

Bizlər müsəlman balaları olduğumuz üçün lazımdır ki, müsəlmanların şad olan günlərində şad olub və müsibət günlərində qəmgin olaq. Müsəlmanın şad günləri bunlardır. Peyğəmğər (ə.)-in və imamların anadan olduğu günlər ki, bunlara mövlud bayramı deyilir. 2-ci Qədir-Xum bayramı, 3-cü Orucluq bayramı, 4-cü Qurban bayramı, 5-ci Novruz bayramı, 6-ci Cümə günləri, 7-ci Məbəs, Mübahələ və bu kimi sair əlamətdar günlər.

MÜSİBƏTLİ GÜNLƏRİMİZ

Peyğəmbər ə.-in vəfati. 2. Məsum İmamarın şəhadət günləri. 3. Məhərrəm və Səfər ayları. 4. 31 mart soyqırımı, Qanlı 20 Yanvar günü və bu kimi torpaqlarımızın işgal olan digər günləri müsibətlili günlərimiz sayılır.

AŞURA VƏ ÜSULİ-DİN

İمام Hüseyn (ə.) Kərbəlada Aşura ilə İslamin beş əslini və on fərzini həyata keçirdi ki, bu da bizlər üçün ibrət dərsi və məktəbidir.

1. Tovhid: İmam hamiya elan etdi ki, Allah xilafət Məsələsini və bu qanunu yazmaqdə da təkdir. Xalq, icma və kimlərinə qanunları ilahi qanuna şərik ola bilməz.

* Seyx Abbas Qummi «Möminlərin zinəti». «Mədyən», 2000.

2. Ədl: İmam car çəkdi ki, Allah və onun xəlifələri ədalət tərəfdarıdırılar. (Yezid İslam ümmətinə başçılıq edərsə İslama fatihə oxunmalıdır).

3. Nübuvvət: Peyğəmbərlər Allahın əhkamını çatdırınlardır və onlar öləndən sonra da sözləri qanundur.

4. İmamət: İmamı Allah seçməsə və onu Müaviyə kimi adamlar təyin etsə sonu faciə ilə nəticələnər.

5. Məad: İmam və imamçılar sübuta yetirdilər ki, məqsədə çatmaq üçün insanın əlində müvəqqəti yox, əbədi həyat var. İmam anlatdı ki, Quranda «şəhidlər ölmürlər» sözü elə belə yazılmayıb. Bu bir həqiqətdir. «Əgər insan ölməyə məhkumdur. Nə üçün haqq yolunda şərəflə ölməsin?»

AŞURA VƏ FİRUI-DİN

1. Namaz: İmam oxlar, nizələr arasında namaz qıldı. Tasuada möhlət istəyib dedi: «Mən bu gecəni namaz qılıb razu-niyaz etmək istəyirəm. Mən həqiqətən naməz sevirəm.

2. Oruc: İmam qeyri-rəsmi olaraq elə oruc tutdu ki, tarixdə görünməmişdi. Sudan oruc tutdu, iftarı əsr vaxtı qanla açdı.

3. Xüms: İmam xüms ona məxsus olduğu halda öz qanından xüms verdi.

4. Zəkat: Atası namaz üstə üzük vermişdi İmam Hüseyin (ə.) isə cihad meydanında öz üzüyünü barmağı ilə birlikdə verdi.

5. Həcc: İmam Kəbənin ehtiramını saxladı. Qoymadı qanı orada tökülsün. İmam qurban keşməkdə İbrahim (ə.)-ı da ötüb keçdi. Yetmiş iki qurban verdi. Bu çağlarda yaxşı kəsirdi. Göydən qoç da gəlmədi. İmam camaatı Kəbəyə yox Kəbənin rəbbinə tərəf çağırıldı.

6. Cihad: İmam cihadın «əkbərini» də elədi, «əsğərini»də. İmamın cihadında qənimət Cənnət idi. Amma Ühüddən fərqli olaraq Kərbəlada döyüşçü qənimətə yox, qənimət döyüşçüyü həris idi.

7-8. İmam buyurdu: Mən dünyaya görə deyil, əmr bimərufa və nəhəy əz münkərə görə qalxmışam.

9. İmam anlatdı: Allahın dostları yüksək ada yox, yüksək imana malikdir. Onlar üçün heç bir qorxu, qəm və kədər yoxdur.

10. Allahın düşmənləri dinindən, nəslindən tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq düşməndirlər.

Meyyitə vacib olan şeylər beşdir:

1. Əvvəli can verən vəqt də üzünü qibləyə çevirmək
2. Ğusul vermək və hənüt etmək
3. Kəfən eyləmək
4. Namaz qılmaq
5. Dəfn eyləmək

Zibhin ərkəni üçdür:

1. Zabih – yəni kəsən şəxs
2. Məzbuh – yəni kəsilmiş heyvan
3. Aləti – zibh – heyvanın başını kəsən alət

1) Heyvan kəsən kimsə lazımdır ki, müsəlman olsun. Lakin məst və həddi buluğa çatmayan uşaq olmasın.

2) Zibh edən vəqt «Bismillah» desin. Əgər yadından çıxıbsa eybi yoxdur. Və bu qayda ilə qanı axsın. Heyvanın üzü qibləyə olsun. Yaddan çıxmış ola ya çevirmək mümkün olmaya eybi yoxdur. Dəvədən başqa kəsildikdə, 1-ci Təam yolu-qida borusu, 2-ci hulqum –

nəfəs yolu, 3-cü hulqumun iki tərəfində olan iki yoğun damar (bunlara «dörd damar» deyilir). Amma dəvədə lazımdır ki, boğazın altda olan çuxur yerdən nəhr olunsun. Əgər dəvəni dəvəni qoyun kimi kəssələr həram olur. Zibhin aləti dəmirdən olsun. Başqa şeylər kifayət etməz. Amma əlacsız qalsalar başqa şeylərlə kəsmək olar.

QURBAN DUASININ MƏNASI

İnni vəccəhtu vəchiyə lilləzi fətərəssəmavati vəl ərz – yəni həqiqətdə üzümi dolandırdım bir kimsənin tərəfinə göyləri və yerləri xəlq edibdir.

Hənifən müslimən və ma ənəminəl müşşrikin – həq-qin tərəfinə meyl edən bir müsəlman olub müşşriklərdən olmadığım halda.

İnnə səlati və nusiki və məhyayə və məmati lillahi rəbbil aləmin – həqiqətdənə mənim namazım və qurbanım, həyatım və ölümüm aləmlərə tərbiyət verən Allah üçündür.

La şərikə ləh – Allah üçün heç bir şərik yoxdur – və bizalikə umirtu və ənə minəl muslimin və mən müsəl-manlardan olduğum halda məmuram bunlara. Alla-hummə minkə və ləkə – Xudavənda hamı mövcudat səndən olub və sənin üçündür. Bismillah və Billah – Kəsirəm bu qurbanı Allahın köməkliyi ilə – Alla-hummə təqəbbəl minni – Xudavənda bu qurbanı məndən qəbul et!

Əti halal olan heyvanların haram hissələri müxtəlif rəvayətlərdə nəql olunmuşdur. Lakin əməliyyə risalələrində qeyd olunanlara əsasən, heyvanlarda on beş şeyin yeyilməsi haramdır: 1 – Qan, 2 – Fəzlə (ifrazat), 3 – Xayalar, 4 – Cinsiyyət aləti, 5 – Balalıq, 6 – Vəzlər, (ar-

tiq ətlər), 7 – Donbəlan, adlanan toxumluq, 8 – Beyində noxud şəkilli bir vəz, 9 – Onurğa beyini, 10 – Bel fə-qərəsinin iki tərəfində olan damarlar, 11 – Öd kisəsi, 12 – Dalaq, 13 – Sidik kisəsi, 14 – Gözün bəbəyi, 15 – Dırnaqların arasında olan piy (buna zatul-əşca deyilir).

* * *

Peyğəmbər (s.) buyurubdur ki, bu əməlləri yerinə yetirməkdən ötəri tələsmək lazımdır.

1. Namazı vaxtında qılmaq üçün
2. Nəcat tapmaq üçün
3. Xeyr əməllər görmək üçün
4. Din və Vətən uğrunda cihad üçün
5. Əmanəti sahibinə qaytarmaq üçün
6. Borcları tez ödəmək üçün
7. Övladlarınızı vaxtında evləndirmək üçün
8. Dəfn mərasimində iştirak etmək üçün
9. Alımların məclisində iştirak etmək üçün
10. İki nəfər küsülnü barışdırmaq üçün
11. Yetimə nəvazış etmək üçün
12. Həcc mərasimində susuzlara su paylamaq üçün
13. Xəstənin görüşünə getmək üçün
14. Vəsiyyəti vaxtında etmək üçün
15. Tövbəni tez etmək üçün
16. Salamı birinci vermək üçün
17. Cümə namazına yetişmək üçün

QADINLARA TƏKLİF OLUNAN ON SİFARIŞ (İxtisarla)

1. Təqva
2. Xoş əxlaq
3. Təklif (kitab yazmaq) Həzrəti Zəhra ə. İslamda ilk kitab müəllifi olan qadın, Həzrət Əli ə. isə ilk kitab müəllifi olan kişidir. Zəhranın (ə.) kitabının adı «Müshəfi-Fatimə», «Əli (ə.)-in kitabının adı «Kitabi-Əli» idi.
4. Mühazirə. Qadınlar məruzə etməyi, mühazirə oxumağı öyrənməlidirlər.
5. Camaat namazı qılmalıdır. Peyğəmbər xanımlar üçün camaat namazı təşkil etmiş, Ümmü Vərqə adlı bir qadını o namaza imam təyin etmişdir.
6. Evlənmək
7. İsləmək
8. İmam Hüseyin ə. Məclislərində iştirak etmək
9. Vəsiyyət etmək
10. Fatimeyi-Zəhra ə.-in həyatını özlərinə örnek etməlidirlər.
(Ayətullahü'l üzma Seyyid Mühəmməd Hüseyni Şirazi «Qadınlara nəsihətlər», Bakı, 2009).

BEŞ XÜSUSİYYƏT VƏ BEŞ BƏLA

«Mənhəcüs-sadiqin» təfsirində Yazılır ki, Rəsuli Əkrəm (s.) belə buyurur: «Beş bəyənilməz xislət vardır ki, onlar da beş müsibət və bəla ilə yanaşıdır: hər bir dəstə öz əhd-peymanını pozsa, Allah onların düşmənini mütləq onlara müsəllət edər. Hər bir dəstə Allahın buyurduğu kimi deyil, başqa əsasda hökm edərsə, hök-

mən onların arasında yoxsulluq artar. Hər bir dəstənin arasında yaramaz işlər aşkar olarsa, onların arasında ölüm çoxalar. Hər bir dəstə çəkidiə aldatmağa adət edərsə, hökmən onlar nəbatatlardan və ruzilərdən məhrum olar, qəhətliklə cəzalandırılırlar. Hər bir dəstə zəkatı müstəhəqlərə çatdırmasa, hökmən yağışdan məhrum olarlar».

ƏMİRƏL-MÖMİNİN ƏLİ (Ə.)-IN NƏSİHƏTİ

Əmirəl-möminin Əli (ə.) hökumət işlərindən qurtaran zaman Kufə bazarına gəlib buyurardı: «Ey insanlar! Allahdan qorxun, çəkidiə aldatmayın, onda alverin hökmərini nəzərə alın. Ölçü ilə çəkdiyiniz şeyləri camaata az verməyin, yer üzündə fəsad törətməyin».

Bir gün imam Əli (ə.) bazarda zəfəran çəkən bir kişi gördü. O, tərəzinin zəfəran töküldüyü gözünə bir qədər yağı sürtürdü. Həzrət başa düşdü ki, onun tərəzisi düz işləmir. Zəfəranı tərəzidən götürdü və buyurdu: «Əvvəlcə tərəzinin nöqsanını düzəlt, ondan sonra istəsən, artıq ver».

Yasir Xadim deyir: İmam Riza (ə.)-in belə buyurduğunu eşitdim: «İnsanlar üçün ən qorxulu olan yələr üçdür: 1 – Anadan doğulub bu aləmi gördüyü gün. 2 – Ölüb axirəti və onun əhlini gördüyü gün. 3 – Dirilib dünyada görmədiyi hökmərərə görəcəyi gün. Allah-taala bu üç məqamda Həzrət Yəhya (ə.)-a salam deyib onun qorxudan əmin-amanlıqda olacağını buyurdu: «Salam olsun ona doğulduğu, dünyadan getdiyi və diriləcəyi gün». İsa (ə.) da bu üç məqamda özünə salam verib dedi: «Salam olsun mənə dünyaya gəldiyim dünyadan getdiyim və diriləcəyim gündə» («Xisal», s.51).

«Allah-təala bir bəndənin xeyrini istədikdə ona az danışmaq, az yemək və az yatmayı ilham edər.

İmam Əli (ə.)

İMAM ZAMAN (Ə.) AĞANIN NAMAZI

Nəcmus-Saqib kitabında Şeyx Təbərisinin Kənzul – nəcəh kitabından belə nəql edir. İmam Zaman (ə.) buyurmuşdur: Allah-Təaladan Hacəti olan şəxs, cümə gecəsi, gecə yarısı qusl edib, iki rəkət namaz qılsın. Birinci rəkətdə həmd surəsini oxuyub «İyyakə nə budu və iyyakə nəstəin» ayəsinə çatanda, onu yüz dəfə təkrarlasın. Ayəni yüzüncü dəfə oxuduqdan sonra həmdi axıra qədər oxuyub, bir dəfə «Qulhuvəllahu əhəd» surəsini oxusun. Sonra rükuya gedib, yeddi dəfə desin: «Subhanə Rəbbiyəl – əzimi və bihəmdi». Səcdəyə gedib, səcdələrin hər birində yeddi dəfə «Subhanə Rəbbi yəl – əla və bihəmdi». İkiinci rükətdə eynilə bu qaydada qılıb, qurtardıqdan sonra səcdəyə gedib yüz dəfə salavat desin. «Allahummə səlli əla Muhəmməd və ali Muhəmməd. Namaz qurtardıqdan sonra bu duanı oxusun».

«Allahummə in ətətukə fələməhitukə ləkə və in əsəytukə fəl huccətu ləkə minkər – rəvhu və minkəl – fərəcu subhanə mən ənənə və şəkərə subhanə mən qəddərə və xəfərə. Allahummə in kuntu əsəytukə fəinni qəd ətətukə fi əhəbbil – əşyai iləykə və huvəl-imanu bikə ləm ettəxiz ləkə vələdən vəl əm ədu ləkə şərikən minnən minkə bihi ələyyə la mənnən mini bihi ələykə və qəd əsəytukə və İlahi ələ ğəyri vəcihul – mukbərəti vələl – xuruci ən ubudiyyətikə vələl – cuhudi lirububiyyətikə və lakin ətətu həvəyə və əzəlləniş – şəytanu fələkum –

huccətu ələyyə vəl – bəyanu fəin tərhəmni fəinnəkə cəvadun kərim».

Sonra nəfəsi çatana qədər desin. «Ya Kərimu, Ya Kərimu».

NAMAZ QILMAĞIN 29 MÜKAFATI

Zəmir ibn Həbib nəql edir: İslam peyğəmbərindən (sələllahu əleyhi və alihi və səlləm) namaz barəsində soruşdular, buyurdu: 1. Namaz dinin vacib əməllərindəndir. 2. Allahın razılığına səbəb olur. 3. Peyğəmbərlərin yoludur. 4. Mələklərin məhəbbətini cəlb edir. 5. Hidayət və imandır. 6. Mərifət nurudur. 7. Ruzinin bərəkətidir. 8. Bədənin rahatlığıdır. 9. Şeytanın xoşuna gəlməyən əməldir. 10. Kafirlər müqabilində cihaddır. 11. Duanın qəbul olmasına səbəb olur. 12. Əməllərin qəbul olmasıdır. 13. Möminin axırət azuqəsidir. 14. Ölüm mələyinin yanında şəfaətçidir. 15. İnsanın qəbir dostudur. 16. Qəbrdə insan üçün istirahətdir. 17. Nəkir və Münkirin cavabıdır. 18. Qiymətdə bədənin tacıdır. 19. Müsəlmanın üzünü nurudur. 20. İnsanın libasıdır. 21. Atəşlə insan arasında pərdədir. 22. Atəşlə insan arasında dəlildir. 23. Cəhənnəmdən nicat vasitəsidir. 24. Sirat körpüsündən keçiddir. 25. Behiştin açarıdır. 26. Hurul-eynin məhəbbətidir. 27. Behiştin qiymətidir. 28. İnsanı ən yüksək məqama çatdırınamazdır. 29. Namazda: Allaha, təsbih, təhlil, təkbir, təmcid, və təqdis olduğuna görə danışiq və duadır.

NAMAZI YÜNGÜL SAYIB QILMAQ FİKRİNDƏ OLMAMAĞIN BƏLALARI

İslam Peyğəmbəri (s.ə.v.v.) buyurur: hər kim (istər kişi, istərsə də qadın) səhlənkarlıq edib namaz qılma-
maq fikrində olsa, Allah-Təala ona 17 bəla verər: 5-i
dünyada, 3-ü ölən vaxt, 3-ü qəbirdə, 3-ü Qiyamətdə və
3-ü Sirat körpüsündən keçəndə. Dünyada: 1. Yaşayı-
şında ruzi və bərəkət çəkilər. 2. Üzündən nur çəkilər. 3.
İslam dinindən ona bəhrə çatmaz. 4. Saleh şəxslərin
onun barəsində etdiyi duaları qəbul olunmaz. 5. Duası
qəbul olunmaz. Qiyamətdə: 1. Heyvan surətində məş-
hur olar. 2. Əməl məktubu soləlinə verilər. 3. Hesabı
uzun çəkər. Sirat körpüsündə: 1. Allah, rəhmət nəzərini
ona salmaz və (günahdan) paklanmaz. 2. Günahından
əvəz qəbul olunmaz. 3. Hesabına görə min il saxlanılar
sonra onu Cəhənnəmə daxil edərlər, Allah Quranda
buyurur: (Cəhənnəmə əhlindən soruştular) Sizi Cəhən-
nəmə salan nədir? Cavab verərlər: Biz namaz qılanlar-
dan deyildik! (Müdəssir sur. 42-ci ayə). Ölən vaxtda: 1.
Zillətlə can verər. Özündə elə ağırlıq hiss edər ki, sanki
dağ altında qalıb və elə zəifləyər ki, sanki ona şallaq
vurarlar. 2. Elə teşnə olar ki, əgər dünyyanın bütün suyu
unu içsə yenə doymaz. 3. Elə acar ki, əgər dünyyanın
bütün yeməklərini yesə yenə doymaz.

Qəbrdə: 1. Şiddətli qəm və qaranlıq. 2. Qəbr sıxıntı-
sı və Qiyamətə qədər əzab. 3. Rəhmət mələklərinin
müjdəsindən məhrumluq.

Təqlid etdiyimiz müctəhidin adı:

Həzrət Ayətullahül-üzma Hacı Seyyid Əli Xa-
meneyi ağa.

Müxtəlif məsələlər

Namaz qılanın paltarı gərək pak olsun, əgər biləbilə bir nəfər, bədəni, ya paltarı nəcisi namaz qılarsa, namazı batildir.

Əgər bilməyə, ya yadından çıxarda ki, paltarı qəsbidir və o paltarnan namaz qılarsa, səhihdır.

Qızılnan toxunma paltar geyinmək kişiyə həram, namazı batıl, amma qadın üçün geyinməyə icazə vardır, namazı qadının səhihdır.

Salam vermek müstəhəbbidir çox sıfarişlər olub ki, atlı piyadəyə, ayaq üstə duran oturan adama, kiçik böyüyə salam versin.

Namazdan başqa, müstəhəbbidir, salamın cavabını artıqlaması ilə versin. Məsələn: Əgər bir kəs desə: «Səlamun əleykum» cavabında de: «Səlamun əleykum və rəhmətullahi və bərakatuh».

Bu aylarda müharibə haramdır:

1. Rəcəb. 2. Zilqədə. 3. Zilhiccə. 4. Məhərrəm.

TƏQLİDƏ RACE AYƏ

«(Ehtiyac olmadıqda) möminlərin hamısı birdən (cihada, döyüşə) çıxmamalıdır. Barı hər tayfadan bir dəstə (dini elmləri öyrənmək, sonra da dindarlarına öyrətmək üçün) qalsın ki, camaatı (döyüşdən) qayıtdığı zaman onları (Allahın əzabı ilə) qorxutsun. Bəlkə onlar (əldə etdikləri biliklər sayəsində yaramaz işlərdən, nəlayiq hərəkətlərdən çəkinsinlər». «Tövbə», 122.

MERAC GÜNÜ PEYĞƏMBƏRƏ ENDİRİLƏN ƏMRLƏRDƏN 12-Sİ

1. Allahdan başqasına qulluq etməyin. («Başqası-nın qulu olma, Allah səni azad yaradıbdır».

İmam Əli (ə.)

2. Ata-ananızla yaxşı davranışın.

3. Əqrabaya haqqını verin, miskinə də, yolda qalmışa da.

4. Xəsis və israfçı olmayın.

5. Yoxsulluq qorxusu ilə uşaqlarınızı öldürməyin.

6. Zinaya yaxınlaşmayın.

7. Cana qiymayın.

8. Yetimin malına yaxınlaşmayın.

9. Əhdinizə vəfali olun.

10. Ölçü və tərəzidə doğruluğa diqqət edin.

11. Bilmədiyiniz bir şeyin ardınca getməyin.

12. Yer üzündə təkəbbürlü yeriməyin (İsra, 22-37).

ON HÖKM

ƏNAM SURƏSİ AYƏ 151-153

(Ya Rəsulum!) De ki gəlin Allahdın sizə nələri həram etdiyini deyim:

1. Ona şərik qərar verməyin

2. Ata analarınıza ehsan edin

3. Kasıbçılıq üzündən övladınızı öldürməyin

4. Açıq və gizlin pis işlərə yaxın düşməyin

5. Allahın (qətlini) həram buyurduğu şəxsi haqsız yerə öldürməyin

6. Yetimin malına yaxın olmayın

7. Ölçüdə və çəkidə düz olun

8. Söz danışanda ədalətli danışın

9. Allahın əhdinə vəfa edin
10. Bu şübhəsiz ki, mənim doğru yolumdur. Onu tutub gedin. Sizi Allahın yolundan sapdıracaq yollara uymayın. Allah sizə bunları tövsiyə etdi ki, bəlkə pis əməllərdən çəkinəsiz!»

* * *

... Altı borc vacibdir hər bir insana,
Əvvəlcə borcludur o, Yaradana.
Sonra da borcludur ata-anaya,
Şaha, müəllimə, həm ənbiyaya.
Əgər bu borcları ödəsən, inan,
Sən gedib Allaha yaxın olarsan...
«Cami-cəm» Marağalı Əvhədi.

* * *

Qurani-Kərimə və hədisi – Nəbəviyə əsasən Əhli-beyt 14 məsumdan ibarətdir:

Pənc məni ali-əba isə bu 5 nəfərdir:

1. Həzrəti Mühəmməd (s.).
2. Həzrəti Əli (ə.).
3. Həzrəti Fatimə (ə.).
4. Həzrəti Həsən (ə.).
5. Həzrəti Hüseyn ə.

PEYĞƏMBƏRLƏR

- 3 Peyğəmbər diridir. İsa, İdris, Xızır (İlyas).
3 Peyğəmbər ölüb, dirilib. Yunis, Üzeyr, Cərcis.
3 Peyğəmbərin 2 adı var. Zəkəriyya (Zəlkifl), İsa (Məsih) Mühəmməd (Əhməd).

124 min peyğəmbər həqqdir. Onlardan 313 nəfəri mürsəldir (Seçilmişdir) Mürsəllərdən 6 nəfəri: Adəm (ə.), Nuh (ə.), İbrahim (ə.), Musa (ə.), İsa (ə.) və Mühəmməd əleyhissəlamdır. Və onlara həq təala tərəfindən gələn kitablar 6 (altı)-dır. Səhifə Adəmə, kitab Nuhə, sühuf İbrahimə, Tövrat Musaya, İncil İsaya, Zəbur Davudə, Quran Mühəmmədə (s.)a nazil olmuşdur. Qalan mürsəl peyğəmbərlər bu altı nəfərin şəriətini təbliğ ediblər. Kitab peyğəmbərlərinin beşi ülül əzmdir. Adəm ə-dan savayı ki, ondan əvvəl peyğəmbər olmayıbdır. Ənbayanın təbəqatı dörddür.

1. Nübüvvət, Risalət, Ülül əzm, Xatəmimiyyət. Nübüvvət-bütün peyğəmbərlərə, Risalət – 313 nəfərə, Ülül əzm – 5 – nəfərə Adəm (ə.), İbrahim (ə.) Musa (ə.), İsa (ə.), Mühəmməd (s.). Xatəmiyyət – Həzrət Mühəmməd (s.)-a verilib.

Peyğəmbərlərin dəvətləri 3 qismdir:

- 1.Gözəl, faydalı nəsihət və movizələrlə xalqı həqqə dəvət etmək.
- 2.Dəvətlərinə qarşı müharibəyə qiyam edənlərin təskin şərarəti üçün onlar ilə cihad edənlər.
- Cihad peyğəmbərləri: Şəys (ə.), İdris (ə.), İbrahim (ə.), Musa (ə.), Yuşə (ə.), Davud (ə.), Süleyman (ə.), və Mühəmməd (ə.)-dir.
3. Dəvətlərinə qarşı üsyən və rəddə məruz qalıb, cihad etməyə kifayət qədər köməyi olmayan zaman bəla istəyən peyğəmbərlər: Nuh (ə.), Hud (ə.), Salih (ə.), Şüəyb (ə.) və Lut (ə.)-dir.*

* Hacı Şeyx Həsən Mollazadə. «Əqayidi-İslami və Füruidin». Gəncə h:1328. M.1910.

Həzrət Mühəmməd (ə.)-in 8 övladı

1. Təyyib. 2. Tahir. 3. Qasim. 4. İbrahim. 5. Zeynəb. 6. Gülsüm. 7. Fatimə. 8. Ruqəyyə. Bunlardan 7-si (İbrahimdən başqa) Xədicədən təvəllüd tapıb.

Həzrət Əli (ə.)-in Fatimə (ə.)-dan 5 övladı:

1. İmam Həsən (ə.) 2. İmam Hüseyn (ə.) 3. Mühsin (ə.) 4. Zeynəb (ə.) 5. Gülsüm (ə.)*

İMAM ƏLİ (Ə.) BUYURMUŞDUR

- 1.Ağıldan mənfəətli heç bir sərvət ola bilməz.
- 2.Qənaətdən böyük heç bir xəzinə ola bilməz.
- 3.Elm və bilikdən yüksək heç bir miras ola bilməz.
- 4.Özünü bəyənməkdən qorxulu heç tənhaliq ola bilməz.
- 5.Heç tədbir və uzaqqörənlik əql kimi olmaz.
- 6.Heç başı ucalıq və iftixarlıq təvazökarlıq kimi olmaz.
- 7.Heç izzət və şərafət pəhrizkarlıq kimi olmaz.
- 8.Günahdan özünü gözləməkdən (saxlamaqdan) heç bir möhkəm pənahgah ola bilməz.

Qeyd: Kitabda həmçinin Hacı Şeyxəli Feyzullahzadənin «Təzkirətül ov-liya», Bakı, Açıq-söz-Elektrik mətbəəsi, 1917 və Hacı Mir ağa Mir Mühsinzadə Şirvaninin «Əvvili-İslam», 1914. Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi. Əsərlərinindən istifadə olunmuşdur.

* Kitabda Axund Yusif Talibzadə və Hacı Mir Aqası Mir Mühsinzadənin «Təlimüssəriyyə» əsərindən də istifadə olunmuşdur. Badi Kubə – 1903.

9.Bəyənilmiş işləri və vacibatı əda etmək kimi heç bir ibadət ola bilməz.

Və yenə o cənab buyurmuşdur: Hər zaman Allah-təala səni öz zikri ilə ülfət yaratmağa meyilləndirsin, bil ki səni çox istəyir və əgər görsən səninlə yaratdıqları arasında ülfət yaranmaqla şərait yaradır və səni öz zikrindən uzaqlaşdırır, bu Allahın səndən xoşu gəlməməsinin əla mətidir.*

«Görəsən elm bizi bir cürə, qürur, iman isə ona müxalif?»

Elm bizi müəyyən bir cəhətə, iman isə başqa bir cəhətə aparır mı? Yoxsa elm ilə iman bir-birini mükəmməlləşdirir, elm insanın bir hissəsini düzəldir, iman isə digər bir hissəsini ona münasib? Belədirse görək elm bizə nə verir, iman nə verir.

«Elm bizə aydınlıq və qüdrət verir. – İman isə eşq və ümid».

«Elm vasitə və alət düzəldir – İman isə məqsəd».

«Elm surət verir – İman isə cəhət».

«Elm bacarıqdır – İman isə istəklər».

«Elm nə olduğunu göstərir – İman isə nə etməli olduğumuzu İlhəm edir».

«Elm xarici inqilabdır – İman isə daxili».

«Elm insanı insanlıq dünyasına – İman isə ruhu insanlıq ruhuna çevirir».

«Elm insan vücudunu üfüqi istiqamətdə genişləndirir – İman isə şaquli istiqamətdə».

* Ayətullah Misbah Yəzdi «Allahi zikr edək», 2011.

«Elm təbiət düzəldəndir – İman isə insan düzəldən».

«Həm elm insana güc və enerji verir, həm də iman. Ancaq elmin verdiyi güc ayrıcidir, imanın verdiyi güc qovuşdurucu».

«Elm gözəldir – İman da gözəldir, elm əqlin gözəlliyidir».

«İman ruhun gözəlliyi, elm elm fikrin gözəlliyi, imkan isə hissərin gözəlliyidir».

«Elm də insana əmniyyət verir – İman da. Elm xarici əmniyyəti verir, iman daxili».

«Elm xəstəliklərin hücumunun qarşısında, zəlzələlərin, sellərin, tufanların müqabilində etibarını verir – iman iztirabların, tənhasızlıqların, ümidsizliklərin, yalqızlıqların, puç fikirlərin müqabilində öz etibarını verir».

«Elm dünyani insan üçün düzəldir – İman isə insanı özü ilə uyğunlaşdırır».

İnsannın elm və imana birlikdə olan tələbatı həm dindar həm də qeyri dindar alımlərin diqqətini çox cəlb etmişdir».*

HİCRİ VƏ MİLADI TARİXLƏRİ HAQQINDA

Vaxtin hesablanması bəşəriyyətin uzaq keçmişinə aid ən mühüm məsələlərdən biridir.

Qədim dövrlərdə insanlar işıq-qaranlıq, istisnoyuq kimi təbiət hadisələrini göy cisimlərinin (Günə-

* Mütəfəkkir, filosof, ustad şəhid Seyyid Mürtəza Mütəhhəri. İslam dünyagörüşünə bir müqəddimə. «İnsan və İman».

şin, Ayın, ulduzların) hərəkətlərilə izah etməyə çalışırdılar.

İlk dəfə olaraq qədim babillilər birinci təzə Ayla ikinci təzə Ay arasındaki müddətin 29,5 gecə-gündüz olduğunu müəyyənləşdirdilər. Onlar həmin müddəti bir ay kimi vaxt vahidi götürüb, bəzi ayları 29, bəzilərini isə 30 gün qəbul etdilər. Buna görə də həmin təqvim qəməri (qəmər-ərəbcə «Ay» deməkdir) adlandı. Bir ayı həftələrə, həftəni günlərə bölən də ilk dəfə babillilər olmuşlar.

Lakin babillilərin bu ay sistemi (qəməri təqvimi) ilin müddətini dürüst müəyyənləşdirə bilmirdi. Çünkü Yerin Günəş ətrafında dövretmə müddəti 365 gün 5 saat 48 dəqiqə 46,1 saniyədir. Qəməri təqvimdə isə bu müddət 354 günə bərabər olur.

Bu günkü Günəş sistemli təqvimin əsasını eramızdan beş min il əvvələ aid qədim Misir təqvimi təşkil edir.

Qədim Misir astronomları bir ili on iki otuz günlük ay, beş də əlavə gün qəbul etdilər. Həmin təqvimin də nöqsanı ondan ibarət idi ki, burada hər dörd ildən bir gecə-gündüz artıq qalırıldı. Buna görə də Sozigen adlı Misir astronomu hər dördüncü ilin 366 gün hesablanmasının məqsədə uyğun olduğunu irəli sürdü.

Həmin Günəş sistemli təqvim eramızdan 46 il əvvəl Romada Yuli Sezarın fərmanı ilə rəsmi olaraq qəbul edildi.

Eramızın 325-ci ilində Nigey kilsəsinin təsdiqindən sonra həmin təqvim xristianlar tərəfindən yulian təqvimi kimi qəbul olundu.

Bu Günəş sistemli təqvim Roma papası XIII Qriqori tərəfindən daha da dəqiqləşdirildi. Həmin ildə bu təqvimi İtaliya, İspaniya, Portulaqiya, Belçika,

Fransa, Danimarka; 1700-cü ildə Almaniya, Norveç; 1752-ci ildə İngiltərə; 1873-cü ildə Yaponiya; 1911-ci ildə Çin; 1925-ci ildə İran; 1926-ci ildə isə Türkiyə qəbul etdi. Rusiyada bu təqvim 1918-ci ildə qəbul olunmuşdur.

Hazırda bir sıra müsəlman ölkələrində (Səudiyyə Ərəbistanı, İraq, Yəmən, Misir, Suriya, Livan, Əlcəzair, Liviya, Tunis, Mərakesh, Pakistan, Banqlades, İndoneziya, Küveyt, Oman, Sudan və b. əsasən qəməri təqvimindən istifadə edilir. Türkiyə, İran və Əfqanistanda isə Günəş sistemli təqvimlə yanaşı, qəməri təqvimdən də istifadə olunur.

Bəs bir sıra ölkələrin istifadə etdikləri miladi və hicri tarixlər nə vaxtdan hesablanır?

Hazırda işlədirən tarixlərin əksəriyyətinin başlangıcı müəyyən hadisənin adı və ya əmələ gəlməsilə müəyyənləşmiş və rəsmi olaraq qəbul edilmişdir. Məsələn, hazırda bir sıra ölkələrin, o cümlədən MDB-nin işlətdiyi miladi tarixi İsa peygəmbərin anadan olduğu gündən hesablanır. Miladi tarixi qəbul etməyi eramızın IV əsrində Roma monaxı Dionis məsləhət görmüşdü. Bu məsləhəti İtaliya 532-ci ildə, Fransa VIII əsrə, Rusiya isə 1699-cu ildə qəbul etmişdi. Miladi tarix Günəş sistemli təqvimə əsaslanır.

Müsəlman ölkələrinin işlətdiyi hicri tarix Məhəmməd peygəmbərin (ə) Məkkədən Mədinəyə köçməsi - Hicrət etməsi ilindən (miladi 622-ci il 16 iyuldan hesablanır ki, bu tarix də ikidir: hicri-qəməri və hicrişəmsi).

Ərəblər hələ eramızdan min il əvvəl qəməri təqvimi işlədirildilər. Buna görə də hicri tarix qəbul olundan qəməri təqvim əsas götürüldü və hicri-qəməri adlanırdıldı.

Ərəblərdə hicri tarixini İmam Əli ə-in göstərişi ilə xəlifə Ömər miladi 638-ci ildə rəsmi olaraq qəbul etdi.

Hicri-qəməri aylar aşağıdakılardır:

1. Məhərrəm – 30 gün (bu ay ərəblərdə müqədəs sayılır. Qədimdə ərəblər həmin ayda müharibə etməzdilər. Kərbəla faciəsi – imam Hüseyn və onun tərəfdarlarının bu ayda öldürülməsi ilə əlaqədar məhərrəm şielərin matəm ayı hesab olunur).
 2. Səfər – 29 gün («sarı ay deməkdir, həmdə «yola düşmək» mənasını verir).
 3. Rəbiyyüləvvəl – 30 gün (rəbi «yaz» deməkdir).
 4. Rəbbiyyülaxir – 29 gün.
 5. Cəmadiyüləvvəl – 30 gün (cəmədə «soyuma» deməkdir)
 6. Cəmadiyülaxir – 29 gün.
 7. Rəcəb – 30 gün («müharibədən, hücumdan özünü saxla» deməkdir, həm də «ibadət et» mənasını verir).
 8. Şaban – 29 gün («getmə» deməkdir, həm də «şöbələr» mənasını verir).
 9. Ramazan – 30 gün («orucluq ayı», «yanma», «çox isti» mənasını da verir).
 10. Şavval – 29 gün («qaldır apar» deməkdir, «qalxmaq», «yola düşmək» mənasını verir).
 11. Zilqədə – 30 gün («evdə otur» deməkdir).
 12. Zilhiccə – 29 (30) gün («həcc ayı» deməkdir). Bu ayda ərəblər, ümumiyyətlə bütün müsəlmanlar Kəbəni ziyarət edirlər).
- Hicri-şəmsi tarix İranda 1925-ci ildə qəbul olunmuşdur. Bu tarix Günəş sistemli təqvimə əsaslanır, il (365 gündür). Hicri-şəmsi tarixin birinci altı ayı 31 gün, sonrakı beş ayın hər biri 30 gün, sonuncu 12-ci ay

isə adı illerdə 29 gün, hər dörd ildən bir 30 gündür. Hicri-şəmsi (Iran) ayları aşağıdakılardır:

1. Fərvərdin, 2. Ordibehişt, 3. Xordad, 4. Tir, 5. Mordad, 6. Şəhrivər, 7. Mehr, 8. Aban, 9. Azər, 10. Dey, 11. Bəhmən, 12. Esfənd.

Hicri-şəmsi tarix 1925-ci il martın 21-dən yəni Novruz bayramı günündən başlanır. Həmin vaxt isə hicri-şəmsinin 1304-cü il fərvərdin ayının biridir.

Hicri tarixi miladi tarixinə və əksinə, miladi tarihi hicri tarixinə necə çevirmək olar?

Əvvələn, hicri-şəmsini miladiyə çevirmək üçün həmin tarixin üstüne 622 gəlmək və ya əksinə, miladi tarixi hicri-şəmsiyə çevirmək üçün həmin tarixdən 622 çıxmaq lazımdır. Məsələn, Böyük Vətən müharibəsinin hicri-şəmsi tarixlə hansı ildə başlandığını bilmək üçün 1941-dən 622 çıxılır. Məlum olur ki, Böyük Vətən müharibəsi hicri-şəmsi tarixin 1319-cu ildində başlanmışdır.

Hicri-qəmərini miladi tarixinə və əksinə çevirmək isə başqa qayda ilədir. Bunun üçün əvvəlcə hicri-şəmsi ilə hicri-qəməri tarixlərin fərqini bilmək lazımdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, 33 hicri-qəməri il 32 hicri-şəmsi ilə bərabərdir. Cənki, yuxarıda göstərildiyi kimi, hicri-qəməri il 354 gün, hicri-şəmsi isə 365 gündür. Buna görə də hər 32 ildən bir hicri-qəməri il hicri-şəmsi ilə nisbətən bir il artıq olur. Hazırda bu iki tarix arasında 42 il fərq vardır. Məsələn, Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin qurulmasının 60 illiyi miladi tarixlə 1980-ci il aprelin 28-də tamam olursa, bu tarix hicri-qəməri ilə 1400-cü il cəmadiyə laxır ayının 12-nə, hicri-şəmsi tarixlə isə 1359-cu il ordibehişt ayının 8-nə bərabərdir.

Həmin tarixlərin (hicri-qəməri ilə miladinin) birinin digərinə çevirmək üçün aşağıdakı formuladan istifadə etmək lazımdır (H – hicri, M – miladi):

$$H - \frac{h}{22} + 622 = M$$

$$M - 622 + \frac{M - 622}{32} = H$$

Məsələn, Azərbaycan Cümhuriyyəti 1918-ci ildə olduğunu hicri-qəməri tarixlə neçənci ilə müvafiq gəldiyi ili müəyyənləşdirmək üçün formula müraciət edək:

$$1918 - 622 = 1296 + 40 = 1336 \text{ h.}$$

Hazırda miladi tarixinin 2011-ci ilidir. Hicri-qəməri tarixinin neçənci ili olduğunu bilmək üçün formuladan istifadə edək:

$$2011 - 622 = 1358 + 42 = 1431 \text{ h.}$$

Bu formula tarixlərin birinin o birisinə çevirəndə bir neçə ay fərq edə bilər. Həmin tarixlərin ilini, ayını və gününü dəqiqi müəyyənləşdirmək üçün sinxronik cədvəllərə («Tarixləri çevirmək üçün sinxronik cədvəllər», tərtib edəni H. Məmmədbəyli, Azərb. EA Nəşriyyatı, Bakı, 1961) müraciət etmək lazımdır.

«ƏBCƏD HESABI» NƏDİR?

Yaxın və Orta Şərqi, o cümlədən Azərbaycan klassik şairləri müəyyən şəxsin təvəllüd və vəfati; bir əsərin yazılması, bir binanın tikilməsi, yaxud hər hansı mühüm bir hadisə haqqında yazdıqları şeirlərdə həmin tarixi qeyd edirlər. Belə qeydlər, eyni zamanda, bu sənətkarların qabiliyyət və istedadının xüsusiyyətlərindən biri hesab olunur. Bu cür şeirlərə «maddeyi-tarixli» şeirlər, həmin tarixə isə «maddeyi-tarix» deyilir. Bu tarix

bəzən açıq (hərf, heca, söz və ya sözlərlə), bəzən də «əbcəd hesabı» ilə şeirin müxtəlif yerlərində, çox vaxt isə sonunda qeyd olunur. Məsələn, Seyid Əzim Şirvani öz tərcümeyi-halına həsr etdiyi şeirində təvəllüd tarixini belə yazar:

*İki yüz əlli birdə bəd həzar,
Əsri-sultan Məhəmmədi-Qacar.*

(1251-ci ildə Məhəmməd şah Qacar zamanı)

Burada tarix (hicri qəməri ilə) aydın sözlərlə verilmişdir.

«Əbcəd hesabı» finikiyalıların əlifbası (sonralar ərəb əlifbası) əsasında qurulmuş, onlardan isə ərəblərə keçmişdir.

«Əbcəd» 8 kəlmə ilə ifadə olunan 28 hərfdən ibarətdir. Həmin kəlmələrin birincisi «əbcəd» olduğu üçün buna əbcəd hesabı deyilir. Bu kəlmələrin düzülüşü aşağıdakı qaydadır:

1. Əbcəd; 2. Həvvəz; 3. Hütti; 4. Kələmən; 5. Səfəs; 6. Qərəşət; 7. Səxiz; 8. Zəziğ.

Bu kəlmələrin birinci hərfi əlifdən (ا) doqquzuncu hərfi taya (ط) kimi tək-tək, onuncu hərfi yedən (ي) on səkkizinci hərfi sada (ص) kimi on-on, on doqquzuncu hərfi qafdan (ق) iyirmi səkkizinci hərfi ğeynə (غ) kimi yüz-yüz qiymətinə malikdir.

Həmin hərflərin adları və qiymətləri aşağıda göstərilən qaydadır:

1. Əlif (ا) – (-) – 1
2. Be (ب) – (B) – 2
3. Cim (ج) – (C) – 3
4. Dal (د) – (D) – 4

5. Ha (ه) – (H) – 5
6. Vav (و) – (B) – 6
7. Ze (ز) – (Z) – 7
8. He (ح) – (H) – 8
9. Ta (ط) – (T) – 9
10. Ye (ي) (Y, İ) – 10
11. Kaf (ك) (K) – 20
12. Lam (ل) – (L) – 30
13. Mim (م) – (M) – 40
14. Nun (ن) – (N) – 50
15. Sin (س) (S) – 60
16. Əyn (ع) – (‘) – 70
17. Fe (ف) (F) – 80
18. Sad (ص) – (S) – 90
19. Qaf (ق) – (Q) – 100
20. Re (ر) – (R) – 200
21. Şin (ش) – (Ş) – 300
22. Te (ت) – (T) – 400
23. Se (ث) (S) – 500
24. Xe (خ) – (X) – 600
25. Zal (ذ) (Z) – 700
26. Zad (ض) – (Z) – 800
27. Za (ظ) – (Z) – 900
28. Ğeyn (غ) (Ğ) – 1000

Yuxarıda qeyd olunan 8 kəlməni əfsanəvi adlarla əlaqələndirən və aşağıdakı kimi mənalandıranlar da vardır:

- 1) Əbcəd – Başladı.
- 2) Həvvəz – Birləşdirdi.
- 3) Hütti – Xəbərdar oldu.
- 4) Kələmən – Sözə gəldi (danışdı).
- 5) Səfəs – Tez öyrəndi.

- 6) Qərəşət – Səliqəyə saldı.
- 7) Səxiz – Baxdı.
- 8) Zəziğ – Tanış etdi (başa çatdırıldı).

Əbcəd hesabı ilə tarixi vermək istəyən şair, elə bir hərf, heca, söz və ya sözlər işlədir ki, onların qiyamətləri cəmlənəndə həmin tarixə bərabər olsun. Məsələn, dahi sənətkar Məhəmməd Füzuli özünün məşhur «Leyli və Məcnun» poemasının yazılmış tarixini «maddeyi-tarix» belə qeyd edir:

*Tarixinə düşdülər müvafiq;
Bir olmaq ilə ol iki aşiq.*

Beytin ikinci misrasındakı «iki aşiq» -

(ا ب ك ي ع ل ش ق) sözlərini əbcəd qaydası ilə hesablayıb üstünə də bir gəlsək (çünki şairin özü «bir» sözünü – yəni bir rəqəmini «iki aşiq» sözündən alınan rəqəmin üstünə gəlməyi qeyd edir), hicri-qəməri tarixlə 942-ci il, miladi ilə 1537-ci il alınır. Beləliklə, aydın olur ki, M.Füzuli «Leyli və Məcnun» poemasını (miladi) 1537-ci ildə yazmışdır.

Q.Zakir Qarabağın Mehriban kəndindən olan yaxın dostu şair Baba bəy Şakirin vəfatına həsr etdiyi şeirində onun vəfat ilini aşağıdakı beytdə maddeyi-tarixlə belə qeyd etmişdir.

*Müsibət salınan tarixi amma oldu «tarixim»
Köçüb ustاد, Zakir,bihünəر şagird mən qaldım.*

Həmin beytdəki tarixim sözü əbcəd yolu ilə hesablaşdırıqda hicri-qəməri ili alınır ki, bunu da miladi tarixə çevirdikdə 1845-ci ilə bərabər olur.

Q.Zakirin tərcüməyi-halından məlumdur ki, o, qoca yaşlarında Qarabağ hakimi Tarxan Mauravov

tərəfindən həbs edilərək Bakıya sürgünə göndərilmiş, özünün şəxsi malikanəsi olan Xındırıstan kəndi qarət olunmuşdur. Şair həyatında baş vermiş bu faciəli hadisənin «maddeyi-tarixi»ni aşağıdakı beytdə belə göstərmişdir:

*Nami-səkzadələri sərbəsər etdim ədad,
Düşdü tarix həmana «Tərxan mrof sək».*

Həmin beytin ikinci misrasındakı «Tərxan mrof sək» sözləri əbcəd qaydası ilə hesablaşdırılqda: T – «ت» = 9, r – «ر» = 200, x – «خ» = 600, a – «ا» = 1, n – «ن» = 50, m – «م» = 40, r – «ر» = 200, o – «و» = 6, f = «ف» = 80, s – «س» = 60, k – «ك» = 20, 1266-ci hicri-qəmri ili alınır. Həmin ili miladi tarixinə çevirdikdə 1850-ci ilə bərabər gəlir.

Yuxarıda qeyd olunan məlumat «əbcədi-kəbir»ə («böyük əbcəd») aiddir. Bundan başqa, «əbcədi-səgir» («kiçik əbcəd»)də vardır. «Əbcədi-səgir»də on ikinci hərfə qədər (əlifdən lam-a kimi) hərflər öz qiymətində alınır (hesablanır). Sonrakı hərflərin qiymətindən on iki-on iki atılır, artdığı hesablanır. Bəzi hərfdən on iki-on iki atıldan sonra artığı qalmır. Məsələn, «S»-in (sin-in) qiyməti 60-dır. Beş dəfə on iki atılında artıq qalani olmur. O, səbəbdən də «O» nəzərə alınmış və hesaba daxil olmur.

Başqa cür hesablanan «əbcəd»lər də vardır ki, onlara ən çox təsəvvüf şeirlərində təsadüf olunur.

Klassik ədəbiyyatımızda başlıca olaraq və əksər hallarda «əbcədi-kəbir»dən istifadə olunmuşdur.*

HANSI YERLƏRDƏ DANIŞMAQ VƏ SÖHBƏT ETMƏK BƏYƏNİLMİR?

Danişmaq üçün məkruh olan yerlər:

1. Dəfn mərasimində
2. Qəbristanlıqda
3. Xəstə yanında
4. Elm məclisində
5. Məsciddə
6. Cinsi əlaqə zamanı
7. Bəla və müsibət vaxtı
8. Süfrədə (təam vaxtı)
9. Quran oxuyan zaman (bəlkə Quran oxunan zaman danişmaq haramdır).

MƏHƏMMƏD PEYĞƏMBƏRİN ZAHİRİ GÖRÜNÜŞÜ VƏ XASİYYƏTİ HAQQINDA

*Peyğəmbərin üzü xalis ağ idi,
Yanaqları qırmızı təhər idi,
Görünürdü gözü daim sürməli,
Qəlbləri çəkərdi gözəl gözləri.*

* Azərbaycan klassik ədəbiyyatında işlədirilən ərəb və fars sözləri lügəti.
A.M.Babayev, C.B.İsmayıllzadə (Rəmzi), «Maarif» nəşriyyatı, Bakı, 1981.

*Geniş, gözəl və lətifdi gözü,
Nur saçardı onun mübarək üzü.
Üzündə var idi bir qara xalı,
Qaşları nazikdi misli hilalı.
İki qaşı arası hər zaman,
Gümüş kimi görünürdü əyan,
Mübarək üzü az yuvarlaqdı,
Dərisi yumuşaq, həm də parlaqdı.
Seyrək idi dişlərinin arası,
Parlardı sanki inci sırası.
Ağzı kiçik idi dodağı incə,
Hətta qoca ikən oxşardı gəncə,
Tükləri incə, bir qədər də uzun,
Ətirli olurdu, həmi mövzun.
Mübarək sinəsi geniş idi,
Elmi ilahi ona enmiş idi.
Enli kürəyində lətafət vardi,
Çiynində möhri-nübüvvət vardi.
Orta boyluydu Həzrət peyğəmbər,
Nə kökdü, nə ariq o şahi-sərvər.
Az gülərdi iki cahan sərvəri,
Həyasından qəhqəhə etmədi əbədi.
Nazik qəlbli idi rəsuli-cənab,
Daim eylər idi baxmağa hicab.
Kimsəyə deməzdi acıqlı sözü,
İşin ağırını görərdi özü.
Salam versəydi birinə ayər,
Mütləq gülümsərdi Həzrət Peyğəmbər.
Cəmi qocaların sorardı halın,
Yatırardı elin hər qalmaqalın.
Malını pulunu paylardı elə,
Yaşardı xalqı tək kasibca belə.
Dostunu bilərdi canından əziz,*

*Belə bir dostluğu görməmişik biz.
 Ürəyi yumuşaq, mərhəmətliydi,
 Səbirli, rəhmdar, ədalətliydi.
 İmdadə yetəndi, sədaqətliydi,
 Pak idi, düz idi, səxavətliydi.
 Mərd idi, igiddi, şücaətliydi,
 Möcüz göstərərdi, kəramətliydi.
 Təmkinli, səbirli, dəyanətliydi
 Şirindil, səmimi, nəzakətliydi.
 Yox idi zərrəcə səhvi, nöqsani,
 Tutmuşdu şöhrəti cümlə cahani.*

ƏSİL MÜSƏLMANIN SİFƏTLƏRİ BARƏDƏ (Bəzi əlavələr ilə)

1. *Allahın birliyinə inanmaq*
2. *Halalından yeyib-geymək*
3. *Dəstəmaz almaq*
4. *Təharət almaq*
5. *Qüsl etmək*
6. *Namaz qılmaq. Məsciddə camaat namazında hazır almaq*
7. *Ruzi üçün Allaha güvənmək*
8. *Qənaətlə dolanmaq*
9. *Nemətlərə qarşı şürə etmək*
10. *Bəlayə qarşı səbr etmək*
11. *Allahın hökmünə razı olmaq*
12. *Şeytanı düşmən bilmək*
13. *Hər işdə Qurana əsaslanmaq. Allahın əmr və nəhylərinə əməl etmək*
14. *Ölümə hazır olmaq*

- 15. Allah rızasına iş görmək*
- 16. Qeybat etməmək*
- 17. Ata-anaya yaxşı qulluq etmək*
- 18. Əmanətə xəyanət etməmək*
- 19. Qohum-əqrabarı tez-tez yoxlamaq*
- 20. Peyğəmbər əmrinə təbe olmaq*
- 21. 12 İmamı tanıyıb itaət və təvəssül etmək*
- 22. Müntəzəm ibadət etmək*
- 23. Xoş sözlü, və gülər üzlү olmaq*
- 24. Pis əməllərdən çəkinmək*
- 25. Yalan danışmamaq*
- 26. Hər şəraitdə doğru danışmaq*
- 27. Ölçü və çəkida düz olmaq*
- 28. Bir günlük dolanacağı olmayanlara sədəqə vermək*
- 29. Həqqin qəzəbindən qorxmaq*
- 30. Həqqin rəhmətiindən naümid olmamaq*
- 31. Zəkat və xums, sədəqə vermək*
- 32. Cənabət qüslü vacib ikən yas yerinə, məscidə getməmək, süfrəyə əl uzatmamaq*
- 33. Aybaşı halında olan arvadına yaxınlaşma-maq*
- 34. Yetim malına göz tikməmək*
- 35. El malına göz tikməmək*
- 36. Zinadan uzaq olmaq*
- 37. Veriləni başa qaxmamaq*
- 38. Yalan yerə and içməmək*
- 39. Oruc tutmaq*
- 40. Ziyarətgahlara getmək*
- 41. Həyali, ismətli olmaq*
- 42. Üsuli dİNə inanıb, Firuidinə əməl etmək*
- 43. Qonşunun haqqına əməl etmək*
- 44. Başqalarını əyri yoldan çəkindirmək*

- 45. Əhli-qübür ziyarətinə getmək*
- 46. Ağsaqqal, ağbirçək və alımlarə ehtiram etmək*
- 47. Dinin düşmənlərindən uzaq olmaq*
- 48. Cihada səmimi qəlblə getmək*
- 49. Hər bir işi bismillahla başlayıb, əlhəmdulil-lahla qurtarmaq*
- 50. Müctəhidə təqlid etmək*
- 51. Həmişə İmam Zaman ağanın intizarında olmaq*
- 52. Vətəni sevmək*

MÜSƏLMANLIQDA ƏN BÖYÜK GÜNAHLAR 150-YƏ QƏDƏRDİR

Bir neçəsini qeyd edirik:^{*}

1. Allaha şərik qərar vermək və Allahın rəhmətindən ümidsiz olmaq.
2. Nahaq yerə adam öldürmək və Allahın cəzasından əmin-amanlıq, arxayınlıq hissi.
3. Zina etmək və livat.
4. Şərab içmək, donuz əti və qan yemək
5. Oğurluq etmək
6. Yalan yerə şahidlik etmək və qeybət etmək
7. Faizlə pul vermək və almaq
8. Ata-ananın üzünə ağ olmaq
9. Qohum-əqrəbadan uzaq olmaq

* Cəmiyyətdə pis və böyük mənfi təsirlər qoyan günahlara ən böyük günahlar deyilir (Müəllif).

10. Yetimin malını yemək
11. Ölçüdə və çəkidə aldatmaq
12. Ara düzəltmək
13. Diri heyvanı yandırmaq
14. Malının zəkatını verməmək
15. Murdar olmuş heyvanın ətini yemək
16. Əmanətə xəyanət etmək
17. Harama halal, halala haram demək
18. Kişinin qadın, qadının kişi paltarı geyməsi
19. Arvadının anasını söymək
20. Namaz qılmamaq və dinin vacib əmrlərinin birini tərk etmək
21. Namuslu qadına fahişə demək
22. Dəyyus olmaq
23. Özünü öldürmək
24. Xəlqi zəlalətə salmaq
25. Quranabihörmətlik etmək
26. Zalımlara kömək etmək və sair.

YUXUNUN YOZULMASI

At – murada yetmək
 Dəvə – ucalmaq, yüksək rütbə almaq
 Camış – ölüm xəbəri
 Sürü, dəsmal, ip – yol
 Yağış – nur, bərəkət
 Dişin düşməsi – ölenin olacaq
 Qoyun – bol ruzi
 Meyit – dirilik
 Ruhani – bəd xəbər
 Hamam – səs
 Ağac, meşə – xeyir xəbər
 Səhra – azadlıq

Dağ – sevgiyə qovuşmaq
Toy – ölənin olacaq
Tülki, qurd – iş avadanlığı
Qoz, fındıq – bir şey tapacaqsan
Həbsxana – sıxıntı
Yer suvarmaq – baş ağrısı
Süd – iş avadanlığı
Siçan – oğurluq olacaq
Süpürgə – köç, dustaqlıq, ölü
Dəyirman – sıxıntı
Güllə səsi – xoş xəbər
Pencək, köynək, əba – arxa, kömək
Yangın – bədbəxtlik
Həna – sıxıntı
Üzüm – göz yaşı
Bulanlıq su – qarışılıq
Yaylıq – ayrılıq
Taxta – tabut
Ayaqqabı, şalvar, corab – sıxıntı
İlan – düşmən
İstiot – şirinlik
Duz – qəm, qüssə
Göy gurultusu – bəd xəbər
Bulaq – şəfa, çoxlu qazanc
Qara rəng – tezlik
Qırmızı rəng – qanıqaralıq
Sarı – dava, söz-söhbət
Köç – ayrılıq
Ağlamaq – sevinmək
Uçmaq – məqsədə çatmaq
Ağac qırmaq – xəstəlik, ölüm
Pul – xoş xəbər
Peyğəmbər, imam, seyid – iş avadanlığı

Biçin – ruzi, bərəkət, bolluq
Döyülmək – sağalmaq, yünüglləşmək
Sırğa – söz-söhbət, qiybət
Üzük – darlıq, sıxıntı

İSLAM DİNİNDƏ ƏDƏB QAYDALARI

1. Səhər tezdən durmaq, əl-üzünü yumaq, dəstəməz alib namaz qılmaq, ata-ananın ruhuna salavat vermək lazımdır.
2. Alt paltarda ailə içərisində görünmək olmaz
3. Yeməyi «bismillah» ilə başlayıb «əlhəmdulillah» ilə bitirmək, süfrə duası vermək lazımdır
4. Evdən sol ayaqla «bismillah» deyərək çıxmalısan
5. Evə və məscidə sağ ayaqla girməlisən
6. Məsciddə, qəbristanda və yas məclisində dünya söhbəti etmə
7. Məclisdə az ye, az iç, zərurət olmasa heç danışma
8. Kişinin oğul, yeznə, kürəkən, bacı oğlu və qardaş oğlu ilə hamama getməsi ədəbdən kənardır
9. Övlad yanında söyüş söymək, qeybət etmək olmaz
10. Evdə qonaq var ikən çığırmاق, arvad-uşağı döyüb-söymək qəbahətdir
11. Evə gələn adamın ayağına durmaq, gedəndə yola salmaq lazımdır
12. Yatmadan əvvəl ata-ana, bacı-qardaş, övlad və qonşuların vəziyyətindən xəbərdar ol, dəstəməz al, kəlmeyi-şəhadəti de.

13.Səbr gətirəndə əl ilə ağızı tutub, «əlhəmdulillah» demək.*

**«ÜMMƏTİMDƏN HƏR KİM CƏZA (HƏŞR)
GÜNÜNƏDƏK (İNSANLARA) FAYDA VERƏN
QIRX HƏDİS ƏZBƏRLƏYİB, BAŞQALARINA
ÖYRƏTSƏ, ALLAH-TƏALA QİYAMƏT
GÜNÜNDƏ ONU FƏQİH BİR ALİM KİMİ
DİRİLDƏR»**

Məhəmməd Peyğəmbərin (s.) hədislərindən:

1. Sizlərdən biriniz özünə rəva gördüyünü (din) qardaşına rəva görmürsə, mömin deyil.
2. İnsanlara rəhm etməyən Allah da rəhm etməz.
3. Əsl müsəlman odur ki, müsəlmanlara onun dilindən və əlindən xətər toxunmasın.
4. İki xislet möminə yaramaz: paxilliq (xəsislik) və pis əxlaq.
5. Sübh yuxusu ruziyə mane olar.
6. Adəm övladı yaşa dolduqca onda iki xislet (şey) cavanlaşar: hərislik (acgözlük) və tuli-əməl (sonsuz arzu, istək, yəni insanın ölməyi yadına salmadan, əlində olan nemətləri qoruyub saxlamaq və arzusunda olan şeyləri ələ götürmək ümidi ilə yaşaması).
7. Dünya məlündür: Allah-taalanın zikrindən başqa qalan şeylər də lənətlidir.
8. Allah xoşxasiyyətli, gülərzüzlü insanı sevər.
9. Təmizliyə daim əməl et – ruzin bol olar.

* Kərbəlayi Əhməd «Ey müsəlmanlar», Bakı, 1991.

10. Xeyir işi (yaxşılığı) xoşqülqüllərdən istəyin.
11. Mömin bir dəlikdən (ilan yuvasından) iki dəfə çalınmaz.
12. Dirhəmə qul olana da lənət, dinara qul olana da.
- 13.Çox gülüş ürəyi öldürər.
- 14.Cənnət anaların ayaqları altındadır.
- 15.Məclislərdə əmanət olar, Məclislərdə gizli söhbətlər olar, onu faş etmək olmaz
- 16.Xoşbəxt o adamdır ki, özgələrinin eybləri ilə deyil, öz eybi ilə məşğul olur.
- 17.Məsləhət verənə inanmaq lazımdır.
- 18.Bağışlamaq (güzəştə getmək) qazancdır.
- 19.Zənginlik - mal-dövlət çoxluğu deyil, könül zənginliyidir (mənəvi zənginlikdir).
- 20.Comərdliyin bələsi minnətdir (verilən bir şeyi başa qaxmaqdır)
- 21.Qənaət tükənməz xəzinədir
- 22.Zənginlik insanların əlindəkinə göz dikməməkdir
- 23.Çox danışmaq bəladır
- 24.Başqasından ibrət alan xoşbəxtir
- 25.Xalqa təşəkkür etməyən Allaha da şükr etməz
- 26.Elmın əsirgənməsi halal olmaz
- 27.İnsanların ən xeyirlisi insanlara ən faydalı olanıdır
- 28.Özünə aid olmayan işlərdən uzaq olmaq islamın gözəlliklərindəndir
- 29.Ölümdə öyünd (ibrət) var
- 30.Xoş söz sədəqədir

- 31.Eşitdiyi hər bir şeyi söyləməyin özü insan üçün günahdır
- 32.Ehtiyatlılıq inanmamaqdandır (şübhədəndir)
- 33.Bir-birinizə hədiyyə verin ki, bir-birinizi sevəsiniz
- 34.Naməhrəm qadına baxmaq iblisin zəhərli oxlarindandır
- 35.Dostlara hərdən get, (onda) daha çox sevilərsən
- 36.Vəd – borcdur
- 37.Güclü adam güləşdə qalib gələn kimsə deyil, qəzəb vaxtı hissərini boğa bilən (özünü ələ ala bilən) kimsədir
- 38.Borc almaq dində qəbahətdir
- 39.Allah üçün bağışlayan, Allah yolunda qadağan edən, Allahdan ötrü sevən və Allahdan ötrü nifrət edən kəs imanını daha da kamilləşdirmiş olur
- 40.Mömin qonşusu tox olmadan yaşaya bilməz (Qonşusu ac ola-ola özü tox yaşayan kimsə mömin deyil).*

HƏDİS

Qırx il və ondan artıq yaşayan şəxslərin barəsində İshaq ibni Əmmar deyir ki, İmam Cəfəri Sadiq (ə.) öz babalarından (ə.) nəql edir ki, Həzrəti Peyğəmbəri Əkrəm (s.ə.v.v) buyurdu: «Hər kim qırx il yaşasa, üç növ

* Ataəmi Mirzəyev «Cami, Nəvai və Füzuli yaradıcılığında 40 hədis», Bakı, «Ozan», 1997.

xəstəlikdən amanda olar: 1 – Dəlilikdən, 2- Cüzamdan, 3 – Dəri xəstəliyindən.

Hər kim əlli il yaşasa, Allah o şəxsə Allaha tərəf qayıtmağı (tövbə etməyi) nəsib edər.

Hər kim altmış il yaşasa, Allah qiyamət günündə onun hesabını asanlaşdırır.

Hər kim yetmiş il yaşasa, onun yaxşı əməlləri yazılar. Lakin pis işləri yazılmaz.

Hər kim səksən il yaşasa Allah onun keçmişdəki və gələcəkdəki günahlarını bağışlayar, o, yer üzündə bağışlanmış halda yol gedər və onu əhli-beyti (öz ailəsi) barəsindəki şəfaəti qəbul olunar («Xisal», s.115, 21-ci hədis).

Müəllif: Bu barədə məzmunları müxtəlif olmaqla çoxlu rəvayət nəql olunmuşdur. Onların bəzisində qırxdan yetmişə kimi, digərlərində qırxdan doxsana kimi, bəzilərində isə qırxdan yüzə kimi bəyan olunmuşdur.

Kitabın faydalı olması üçün burada iki rəvayəti nəql edirik.

HƏDİS - 1

Ənəs ibni Malik deyir ki, Həzrət Peyğəmbəri Əkrəm (s.ə.v.v.) belə buyurdu: «Elə bir bəndə yoxdur ki, onun ömrünün qırx ili İslamda keçmiş olsun, amma Allah ondan üç növ bəlanı dəf etməmiş olsun: 1 – Dəliliyi, 2 – Cüzamı, 3 – Dəri xəstəliyini.

Bəndə əlli yaşa çatdıqda, Allah onu hesabını asanlaşdırır. Altmış yaşına çatdıqda Allahın çox sevdiyi şeylərdə (tövbə edib) Ona tərəf qayıtmağı ona nəsib edər. Yetmiş yaşın çatdıqda Allah və səma əhli onu çox sevər. Səksən yaşa çatdıqda Allah onun həsənələrini

(yaxşı əməllərini) qəbul edər və pis əməllərini bağışlayar.

Doxsan yaşa çatdıqda Allah onun keçmişdəki və gələcəkdəki günahlarını bağışlayar, yer üzündə «Allahın əsiri» adlanar və onun öz «əhli-beyti» (ailəsi) barəsindəki şəfaəti qəbul olunar.

Müəllif: Bu barədə gəlmış bu və digər rəvayətlərdən məlum olur ki, bir şəxs üçün İslama çox yaşamaq və Allah-Taalaya itaət etmək ən gözəl səadətdir. Həmçinin Peyğəmbəri Əkrəm (s.ə.v.v.) bir rəvayətdə buyurur:

«Bütün səadət və xoşbəxtlik Allaha itaətdə keçən uzun ömrə malik olmaqdır».

HƏDİS – 2

Həzrəti Peyğəmbəri Əkrəm (s.ə.v.v.) buyurur: «Ey qırx yaşılılar! Siz biçin vaxtı çatmış əkin sahəsi kimi misiniz. Ey əlli yaşılılar! Özünüzdən qabaqda nə kimi xeyir əməl göndərmisiniz və özünüzdən sonra nə qoymusunuz? Ey altımiş yaşılılar! Hesab verməyə tərəf gəlin, sizin üçün heç bir üzr (və bəhanə yeri) yoxdur. Ey yetmiş yaşılılar! Özünüyü ölenlərdən hesab edin!» («Səfinətul-bihar», 2-ci c., s.257).*

Təqvalıların nəfisi qane, şəhvətləri ölü, çöhrələri açıq, qəlbləri isə qəmgindir.

İmam Əli (ə.)

Haşıyə: Bu əsərdə Ayətullah Mürtəza Mütəhərrinin «Hikmətlər və nəsihətlər» kitabından (Bakı, 2010) istifadə edilmişdir.

* «Zubdətul əhadis» Şeyx Abbas İmani Qummi, 2004.

İMAMİ-ZAMANIN ZÜHUR ƏLAMƏTLƏRİ

Keçən bəhsdə qeyd edildi ki, on ikinci imam Mehdi Sahibə-z-zaman sağdır, diridir və hal-hazırda dünyada mövcuddur. Dünya fəsadla, zülm və sitəmlə dolan zaman zahirə çıxacaq, kafirləri və zalimləri qətlə yetirib bütün dünya əhli-İslamın rəhbəridir, zəmanənin İmamıdır. Allah-Təalanın əmri sadir olan kimi o Cənab zahir olacaq. Onun üç yüz on üç (313) nəfər yavəri vardır ki, dünyanın hər yerini gəzirlər. Xalq isə onları tanımır. Zühur zamanı onlar tezliklə özlərini o Cənaba yetirib, ona kömək edəcəklər. Onun zühuru cümə günü Məkkədə vaqe olacaq, amma onun vaxtını Allahdan başqa heç kəs bilmir. Lakin Onun zühuru ilə əlaqədar olan bəzi əlamətlər vardır ki, onlara zühur əlamətləri deyirlər. O əlamətlərin bəzisi zühurdan qabaq, bəzisi də zühur ərəfəsində və ya onunla bir vaxtda olacaqdır. Biz hazırda Axirəz-zaman dövründə yaşayırıq. O əlamətlərin bəzisi peyda olub keçib, bəzisi də indi mövcuddur.

O əlamətlər Peygəmbər səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm, Həzrəti Əli əleyhis-səlam və digər imamların dilindən olan rəvayət və xəbərlərdə gəlib bize yetişib. Bu mətləb çox tulani (uzun) olduğu üçün burada onun təfsilinə imkan yoxdur. Yalnız o əlamətləri müxtəsər şəkildə bəyan edirik.

İmam Cəfər Sadiq (ə.)-dan bizə yetişən rəvayətdə söylənən zühur əlamətləri aşağıdakılardır:

1. *Həqq və həqq əhli zəlil olar*
2. *Cövr və zülm bütün şəhərləri əhatə edər*
3. *Xəlq Quranı köhnəlmış kitab kimi hesab edər və onun ayələrini öz istədikləri kimi şərh edərlər*

4. *Qab üzü üstə düşən kimi, din də üzü üstə düşər*
5. *Batıl əhli həqq əhlinə ucalıq edər; yəni din əhli olmayan kəslər dindar kəslərə böyüklük edər*
6. *Şərr işlər zahir olar və heç kəs bu işlərə mane olmaz; hətta bu şər sahiblərini xəlq üzrlü bilər və onlara həq qazandırmaq istərlər*
7. *Günah işlər aşkarda edilər*
8. *Kişilər bir-biri ilə, qadınlar da bir-biri ilə əlaqə edib cinsi münasibətdə olarlar*
9. *Mömin şəxslərin sözlərinə etinə olunmaz, onlar sükut etməli olarlar*
10. *Fasiqlər yalan damışar və bu aşkar yalanı heç kəs rədd etməz*
11. *Kiçiklər böyükləri saymaz, onlara etinə etməzlər*
12. *Ərhamı qət edərlər, yəni yaxın qövm-əqrabadan, xüsusilə valideyn, qardaş və bacı kimi ən yaxın kəslərdən əlaqəni kəsərlər*
13. *Öz günah əməllərini aşkara söyləyib, özlərini bu işlərdən mədh edərlər, şadlanıb güllərlər*
14. *Oğlanlar əxlaqsız qadınlar kimi əxlaqsız əməllərlə məşğul olarlar*
15. *Qadınlar qadınları nigah edər*
16. *Zina çoxalar*
17. *Kişi öz malını Allah yolundan qeyri yerlərə sərf edər və ona mane olan olmaz*
18. *Möminlər ibadətə cəhd edəndə, onları görənlər Allaha pənah apararlar*

- 19.Qonşu öz qonşusuna əziyyət edər, ona heç kəs mane olmaz*
- 20.Kafırlar mömin bəndəni zillətdə görəndə şad olalar; yer üzündə fəsadları görəndə fərəhələnərlər*
- 21.Şərabi aşkara içərlər, Allahdan qorxmazlar, bir yerə yiğilib cəm halında şərabxarlıq edərlər*
- 22.Mərufə əmr edənlər zəlil olalar*
- 23.Allahın xoşlamadığı şeylərə fasiqlər həris və qüvvətli olar*
- 24.Din işi ilə məşğul olan kəslər və onlardan din əxz edənlər xəlqin nəzərində həqir tutular və onları saymazlar.*
- 25.Xeyr yolları bağlanar, şərr yolları açıq olar*
- 26.Məkkə ziyarəti tərk olar və onun tərkində əmr edərlər*
- 27.Kişilər özlərini kökəldər qadınlar üçün, qadınlar da kişilər üçün*
- 28.Kişinin məası özünün dal tərəfindən, qadının məası isə öz bədəninin qabaq tərəfindən hasıl olar*
- 29.Aravadlar da kişilər kimi özləri üçün məclis-lər tərtib edərlər*
- 30.Dövlətli kəslər mömin şəxslərdən artıq əziz tutular*
- 31.Riya zahir olar, ondan ötrü heç kəsi danlamazlar və töhmət etməzlər*
- 32.Qadınlar zinani özləri üçün mədh qərar verərlər*
- 33.Mömin kəslər zəlil və xar olar*
- 34.Bidət və zina zahir olar*
- 35.Yalan şəhadətə etimad edərlər*

- 36. Həramı – həlal, həlali isə həram hesab edərlər**
- 37. Mömin şəxslər ancaq öz qəlbində nəhy-əz-münkər edə bilərlər**
- 38. Allah-təalanı qəzəbləndirən şeylər üçün çox böyük pul və mal sərf edərlər**
- 39. Valilər kafirləri özlərinə müqərrəb edərlər, xeyr əhlini özlərindən uzaqlaşdırırlar**
- 40. Hakimlər hökmədə rişvət alırlar**
- 41. Vilayəti və hökuməti artıq pul verən kəsə verərlər**
- 42. Zənn ilə kişini qətl edərlər**
- 43. Oğlanlar ilə cinsi əlaqə etməyən kişilərə istehza edərlər**
- 44. Kişi öz arvadının zina etdiyini bildiyi halda, onun zinadan qazandığını yeyər**
- 45. Yalandan and içərlər**
- 46. Aşkara qumar oynayarlar**
- 47. Şərab aşkara satılar və ona mane olan olmaz**
- 48. Qadınlar öz bədənlərini kafirə satarlar**
- 49. Hər kəs biz əhli-Beytə nasəzə desə, özünü bu işə görə mədh edər və hakimin əziz adamı olar**
- 50. Sonra İmam buyurur: bizim dostlarımızı yalançı bilib, şəhadətlərini rədd edərlər.**
- 51. Yalan sözə çox meyl edərlər**
- 52. Xəlq üçün Quranə Qulaq asmaq ağır, batıl və hərzə sözlərə Qulaq asmaq yüngül olar**
- 53. Qonşu öz qonşusuna onun dilinin qorxusundan hörmət edər**
- 54. Məscidləri qızılı tutub ziynət verərlər**

55. Yalançı və iftiраçı kəsləri doğruçu hesab edərlər
56. Şərr adamlar və xəbərçilər peyda olar
57. Qeybət bir zəllətli kəlam hesab olunur və qeybət edən adamın başına cəm olarlar
58. Həcc-ci və cihadi Allah xatırına yox, başqa məqsədlər üçün edərlər
59. Soltanlar kafirə görə mömini zəlil edər
60. Xərabə imarətdən artıq olar
61. Kişi, ölçüləri və çəkiləri naqis etməklə özü-nə məaş qazanar
62. Qan tökmək yüngül şey hesab olunur
63. Kişi, adamlar həqqində pis sözlər danışar ki, xəlq onun dilindən xövf etmək cəhətinə onu bir vəzifəyə və rəyasət işinə təyin etsinlər
64. Namazı yüngül bir şey hesab edib qılmaqlar
65. Kişinin malı çox olar, amma zəkatını verməz
66. Meyiti qəbrdən çıxarıb əziyyət edərlər, kəfənini soyub satarlar
67. Böyük hərc-mərclik olar
68. Kişi, huşyar şam edər, məst halda sübhə çıxar
69. İnsanlar heyvanat ilə əlaqə edib cütləşərlər
70. Heyvanat bir-birini yırtıb dağıdar
71. Xəlqin qəlbi bərk olar, gözləri quru olar, ağlamazlar, Allahın zikrini etmək onlara ağır olar
72. Həram işlər aşkara edilər, ona meyl çox olar
73. Namaz qılanlar öz ibadətlərini xəlqə göstərmək məqsədilə namaz qılarlar

- 74. Din alımları rəyasət tələbi ilə fəqihlik edərlər.*
- 75. Xəlq qalib kəsin tərəfində olar; yəni hər bir işdə qələbə kimin əlində olsa, həq və ya nahəq olmağına baxmadan onu müdafiə edərlər*
- 76. Həlal axtaran şəxsi məzəmmət edərlər, həram axtarani mədh edərlər.*
- 77. Məkkədə və Mədinədə icrası həram olan əməllər edərlər, onlara mane olan olmaz*
- 78. Hərəməyndə, yəni Məkkə və Mədinədə çalğı alətləri zahir olar.*
- 79. Bir nəfər əmr-məruf və nəhy-əz-münkər edəndə ona deyərlər ki, bu işdən əl çək, səndən saqitdir.*
- 80. Xəlq bir-birinə baxıb şərr əhlinə iqtida edərlər.*
- 81. Xeyr işlərin yolu bağlı qalib, o işlərin dəlincə gedən olmaz*
- 82. Meyyitə istehza edərlər, ona ağlayan olmaz*
- 83. Hər gələn ilin şərri keçən ildən artıq olar*
- 84. Xəlq dövlətli və sərvətli kəslərə tabe olar*
- 85. Gülməkdən ötrü möhtaclara əta edərlər, Allahdan qeyri barələrdə rəhm edərlər*
- 86. Asimanda qeyri-adi hadisələr baş verəndə, ondan vahiməyə düşüb qorxmazlar*
- 87. İnsanlar heyvanat kimi bir-birinin üstünə tollanar, amma qorxudan bir kəs danışmaz*
- 88. Valideynin həqqini öz övladları tapdalayır, onları təhqir edərlər, valideyn onlar üçün adamların ən pisi hesab olunur*
- 89. Oğul ataya iftira edər, valideynə qarğış edər, onların ölməyindən xoşal olar*

- 90.Əgər kişi bir gün böyük günah etməsə: şərab içməsə, ölçüdən və ya çəkidən kəsməsə, zina etməsə və ya başqa həram işlə məşğul olmasa, o günü itmiş bilər və öz ömründən hesab etməz**
- 91.Soltanlar insanların təamü ilə möhtəkirlik edərlər**
- 92.Peyğəmbər övladının həqqi (xüms) qumarla, şəraba və digər şeylərə sərf olunur**
- 93.Şərabi dərman hesab edib xəstə üçün ondan şifa gözləyərlər**
- 94.Münafıqlərin yelləri sürətlə əsər, həqqin yeli isə sakit durar**
- 95.Əzan və namaz muzdlu olar**
- 96.Məscidlər Allahdan qorxmayan kəslərlə dolar, onlar həqq əhlinin qeybatını edib «ətini» yeyərlər», şərab içənləri vəsf edərlər**
- 97.Şərab içən məstlər xəlqə pişnamaz olar və məst olmasına baxmayaraq, ona ehtiram edərlər**
- 98.Yetimin malına yeyən adam yetimin səlahına (xeyrinə) danışar**
- 99.Qazılər Allahın əmrinin xilafına hökm edərlər**
- 100.Mənbərlərdə təqvaya əmr edərlər, Allah ilə qorxudarlar, amma özləri ona əməl etməzlər.**
- 101.Namazın vaxtını yüngül sanarlar, onu öz vaxtında qılmazlar**
- 102.Xəlqin tamam səyi öz qadınları və tənasül alətləri üçün olar, bak (qorxmaq) etməzlər ki, nə yedilər nə kimi nigah etdilər**

DİGƏR BİR XƏBƏRDƏ ZÜHUR ƏLAMƏTLƏRİ AŞAĞIDAKILARDIR:

1. Rəmazan ayının ortasında Günəş tutulması, axırında Ay tutulması – xilafi-adətlə (Astronomik qanuna görə Günəş həmişə ayın axırında, Ay isə qəməri ayın ortasında tutular; lakin zühur ərəfəsində bunlar əksinə olar)
2. Şərqdə yer çökməsi
3. Qərbdə yer çökməsi
4. Səhrada yer çökməsi
5. Günəşin dayanması. Bu, əsr vaxtının ortasına qədər davam edəcək
6. Günəşin Qərb tərəfdən tülu etməsi
7. Kufə məscidinin divarlarının dağılması
8. Şərq tərəfdən Ay kimi işıqlı bir ulduzun baş vurması, sonra uzanıb əyilməsi və uclarının bir-birinə yاخınlaşması
9. Asimanda bir qırmızılıq peyda olub, ətrafa dağılması
10. Şərq tərəfdə bir od bürüzə gəlib, üç və ya yeddi gün havada qalması
11. Şam vilayətinin xərab olması
12. Fərat çayının iki qola ayrılib Kufənin küçələrindən axması
13. Bağdadda günün əvvəlində qara yel əsmək
14. Bağdadda zəlzələ və bunun nəticəsində böyük bir sahənin yerə batması
15. Asimandan bir nida gəlmək və yer əhlinin o nidanı eşitməsi
16. Günəş səthində bir insan üzü və sinəsi zahir olmaq. Zühur əlamətlərindən biri də Dəccalin xürucudur. Onun adı Sayiddibni Seyd-dir; Dəccal – onun lə-

qəbidir. O, İsfahanın yəhudİ kəndindən xüruc edər. Sağ gözü kor, sol gözü alnında ulduz kimi parıldayar. Onun alnında yazılmış olar: «kafir». Bu sözü hamı kəs oxuya bilər. O, uzunqulağa minib gəzər, bərk acliq olar. O, gəzdikcə dal tərəfindən bir dağ onunla birlikdə gedər. Xəlq o dağı çörək və təam bilib, onun dalınca gedərlər. O isə özünü «allah» elan edib, xəlqi özünə səcdə etdirər. Ona səcdə edənlər vələdüz-zina vəya yaşıl cübbəlilər olar. İmam-zaman zahir olub, onu Şamda qətlə yetirər. Deməli, Dəccalin xürucu ilə İmam əleyhis-salamın zühuru bir vaxtda olacaq.

17. Bir gün Əli (ə.) məsciddə xütbə oxuyandan sonra məscid əhlinə müraciət edərək buyurur:

«Nə qədər ki, məni itirməmisiniz, hər nə istəyirsizsə, məndən soruşun».

O Cənab (ə.) bu kəlamı üç dəfə təkrar edəndən sonra Səsəə ibni Suhan qalxıb deyir:

- Ya Əmirəl-möminin; Dəccal nə vaxt xüruc edər?

O Cənab (ə.) buyurur:

- Allaha and olsun ki, bu barədə sual olunan kəs, sual edəndən artıq bir məlumata malik deyil; lakin onun xürucu üçün əlamətlər vardır ki, onları sizə bəyan edərəm.

Sonra o Cənab (ə.) haman əlamətləri bu tərtiblə zikr edir:

1. *Xəlq namazı tamam öldürər, yəni tərk edər.*
2. *Əmanəti zay edər, yəni ona xəyanət edərlər*
3. *Yalani həlal bilərlər*
4. *Riba (sələm) yeyərlər*
5. *Rişvə yeyərlər*
6. *Binaları möhkəm edərlər*
7. *Dini dünyaya satarlar*
8. *Səfihləri özlərinə əmir edərlər*

9. Zənanlar ilə məşvərət edərlər
10. Ərhamı qət edərlər
11. Öz nəfslərini istəklərinə təbe edərlər
12. Qan tökməyi yüngül hesab edərlər
13. Həlim olmayı zəiflik kimi qəbul edərlər
14. Zülm etməyi fəxr bilərlər
15. Əmirlər facir, vəzirlər zalim olar
16. Arıflar xain, qarılın fasiq olar
17. Yalan şəhadət zahir olar
18. Zinani aşkara edərlər
19. Böhtan, məsiyət və tügyan zahir olar
20. Quranlar və məscidlər ziynətlənər
21. Minarələr ucalar
22. Pis adamları əziz tutarlar
23. Məscidlərdə namazın səfləri çox, lakin qətblər müxtəlif olar
24. Əhdlər sinar
25. Qiyamət yaxınlaşar
26. Dünyaya həris olmağa görə qadınlar ərləri ilə ticarətdə iştirak edərlər
27. Fasiqlərin səsi ucalar, onları eşidərlər
28. Hər cəmaətin ən alçaq adamı onlara rəis olar
29. Şərr adamların qorxusundan onlardan təqiyə olunur
30. Yalançını təsdiq edərlər, xaini əmin bilərlər
31. Xanəndələr çalğı alətləri düzəldərlər
32. Bu ümmətin axırı əvvəlinə lənət edər
33. Füruc sahibləri sürücə səvar olarlar, yəni qadınlar yəhərli atlara minərlər
34. Kişi lər özlərini qadınlara, qadınlar isə kişilərə təşbih edərlər
35. Şəhadət istəməmiş şəhadət verilər

- 36. Din işlərindən qeyri məqsədlər üçün din alımları əmələ gələr*
- 37. Dünyanı axırətdən müqəddəm salarlar*
- 38. Qurd ürəyi üstə qoyun dərisi geyərlər*
- 39. Qəlbləri cəmdəkdən üfunətli, azvaydan acı olar*

Belə bir zamanda ən yaxşı yer Beytül-Müqəddəs olar, oraya təcil edin, xəlq arzu edər ki, oranın sakinlərindən olsun.

QİYAMƏT ƏLAMƏTLƏRİ

Allah-Təala Qurani-məciddə buyurur: «Həqiqətən, qiyamət gələcək, buna heç bir şəkk-şübhə yoxdur». (Həcc sur. ayə 7)

Bir dəfə Rəsuli Əkrəm səlləllahu ələyhi və alihu və səlləm, cənabları məsciddə xütbə oxuyurdu. Cəmaət içindən bir nəfər qalxıb dedi:

- Ya Rəsuləllah, Qiyamət haçan olar?

O Cənab (s.) buyurdu:

Bu barədə sual olunan sual edəndən artıq bir şey bilmir, amma Qiyamət qəflətən olacaq. Quranda xəbər verildiyi kimi, Qiyamətin nə vaxt bərpa olacağını yalnız Allah-Təala özü bilir. Amma onun nişanələri və əlamətləri vardır.

O Cənabin söylədiyi əlamətlər aşağıdakılardır:

1. Elm məhv olar
2. Çox zəlzələlər gələr
3. Fitnə-fəsad çoxalar
4. Dünyanı hərc-mərclik əhatə edər
5. Cəmaət öz istədiklərinin dalınca gedər
6. İmarətlər xaraba qalar
7. Xərabələri tikib təmir edərlər

8. Böyük yaşayış yerlərindən biri Şərqdə, biri Qərbdə, biri də Ərəbistan yarımcəziyərsində yerə qərq olar
9. Günəş Qərb tərəfdən baş vurar
10. Dəccal zahir olar
11. Yəcuc (Yəcuc və Məcuc insana bənzər qeyri-adi məxluqlardır ki, Quranda onların həqqində ayələr vardır. Onlar bir vaxt yer üzündə azad gəzib, xəlqə çox böyük əziyyətlər vermişlər. İskəndər Zülqərnəyn onların qabağına sədd çəkib, dünya xəlqini onlardan ayırib. İskəndərin çəkdiyi səddin yeri dəqiq məlum deyil. Bəzi təfsircilər onun Qafqazda olduğunu söyləyirlər. Bu da yəqin deyil və Məcuc tayifəsi gəlib dünyani əhatə edər.)
- 12 Məryəmin oğlu Həzrəti-İsa asimandan yerə nazil olar.
13. Yəmən tərəfdən ipəkdən yumşaq bir yel əsər
14. İnsanlarda bir zərrə iyman qalmaz
15. Sonra Ədən tərəfdən bir od gələr. O Cənabda (s.) soruşurlar ki, bu hadisələr haçan olar? Buyurdu:
16. Onda ki, Quran oxuyanlarınız əmirləri tərifləyər.
17. Əmirlərinizə təzim edərsiz
18. Fəqir və kasibləri zəlil və xar edərsiz
19. Havacat oxumaq, çalıb-çağırməq yayılıar
20. Zinəni aşkar edərlər
21. Binaları ucaldarlar
22. Quranı müxtəlif həvalar və məqamlar üstündə oxuyarlar
23. Batıl əhli həqq əhlinə hakim olar
24. Mərufə əmr və münkərdən nəhy edən kəslər azalar
25. Namazı gözdən salıb zaye edərlər
26. Xəlq öz şəhvətlərinə tabe olar, öz nəfslərinin istədiklərini edərlər

27. Zalim əmirləri hər işdə qabağa salarlar
28. Özləri xəyanətkar, vəzirlər isə fisq-fücur sahibləri olar
29. Qurana hərislik artar
30. Alimlər münafiq olar
31. Məscidləri ziynətləndirərlər
32. Quranı qızılı tutarlar
33. Hər yerdə mənbərləri ucaldarlar
34. Məsciddə cəmaət namazı qılanda səflər çoxalar
35. Məscidlərdə qalmaqal qalxar
36. Din sözü yalnız dillərində deyilər, qəlblərində olmaz
37. Onlara bir şey versən, təşəkkür edərlər, verməsən nankorluq edərlər
38. Uşaqlara rəhm etməzlər
39. Böyüklərə hörmət etməzlər
40. Öz nəfslərinə xidmət edərlər
41. Onların sərhədləri pozulub tapdanar
42. Nökərlər və qullar onlara hakimiyyət edər
43. İslərini uşaqlar idarə edər
44. Mühüm işlərin tədbirlərini arvadlar tökər
45. Kişiər özlərini qızıl və gümüşlə bəzəyib ziynətləndirər, ipəkdən və dibacdan tikilmiş libaslar geyərlər.
46. Qonşuları söyərlər
47. Ərhamı qət edərlər, yəni qövm-əqrəbadan əla-qəni kəsərlər
48. Yolları kəsib bağlarlar
49. Gömrük-xanalarda işləməyə gedərlər
50. Müsəlmanlar ilə vuruşub, kafirlərlə barışarlar.
Belə olan vaxtda:
51. Yağışlar çoxalar
52. Nəbatat, ot-ələf azalar

53. Alımlar azalar

54. Əmirlər çoxalar

55. Əmin adamlar azalar

Bu arada namaz vaxtı çatdı. Peyğəmbər (s.) cəmaətlə namaz qıldı, Namazdan sonra yenə bir nəfər soruşdu:

- Ya Rəsuləllah, Qiyamət haçan olar?

O Cənab (s.) öz mübarək üzünü asimanə tərəf tutub buyurdu:

- Onun xaliqu və bərpa edəni Allah-Təaladır, vaxtını da o bilir. Amma qiyamətin əlamətləri bunlardır:

56. Əmirlər ən xəbis adamlardan olar.

57. Quran oxuyanlara yaltaqlıq edib tərifləyərlər.

58. Alımlar arasında nifaq olar

59. Cəmaət nücuma və münəccimlərə inanar, amma qəza və qədərə inanmazlar

60. O cəmaətə inanıb əmanət verdikdə, qənimət bilib mənimsəyərlər

61. Sədəqəni cərimə hesab edərlər

62. Fahişəliyə adı bir iş kimi baxıb günah hesab etməzlər

63. Xəlqin nəzərində böyük görünmək üçün təkəbbürlə ibadət edərlər.

Allaha and olsun, onda ki, əmirləriniz günahkar, vəzirləriniz xəyanətkar, arıfləriniz zalim, Quran oxuyanlarınız fisq-fücur sahibləri, abidləriniz cahil (qanmaz) oldu, Allah-Təala yer üzərində o cəmaətə zülmətdən bir fitnə açar, yəhudilərin səhrada azğın düşməsi kimi, onlar da azğın düşüb çöllərdə itərlər. Belə olanda islamın ipi getdikcə zəifləşər və qırılar.*

* Əhmədağa Əhmədov. «İslam təlimi», Bakı, 1995.

QƏDİR – XUM (Esse)

Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim!

Qədir-Xum Məkkə ilə Mədinə arasında yerləşən Cöhfə məntəqəsinin yaxınlığındakı müqəddəs məkanlardan biridir.

Qədir-Xum-İlahi vəhyin, ilahi əmrin Peyğəmbər (s.) tərəfindən elan olunan məntəqənin adıdır.

Qədir-Xum-Vilayət günü həm də vilayət gününün şanlı viladətidir.

Qədir-Xum-Zilhiccə ayının 18-i, günlərin ən qədirliyi, ən əfzəli, ən şərafətlisidir.

BƏND

***18 Zil-Hicca gününü Allah,
Risalətin xətmi eylədi elan.
Bu gün əgər bəşər olmasa islah,
Demək Yaradana ağ olub insan.***

Qədir-Xum-İslamın ən əziz və ən böyük bayramıdır.

Qədir-Xum – Bu günün adı səmadə «Əhde məvud», yerdə isə «Misaqe məxuz»dur.

Qədir-Xum-Həccətül – vidanın şahidi və daha doğrusu o günün tarixidir.

Qədir-Xum – Haqq-Təala tərəfindən dinin kamil olması, nemətlərin tamamlanması və haqqın islamdan razılığıdır.

Qədir-Xum-Əvvəlinci məzlum, əvvəlinci haqqı qəsb olan Əli (ə.) ibn. Əbu Talibdir.

Qədir-Xum-İmam Əli (ə.)-ın Allah tərəfindən imamətə və vilayətə təyinatıdır.

BEYT

*Cümlə möminə əmir təyin edibdir Yaradan,
Bu gününün sahibi Allahdı, nəinki insan.*

Qədir-Xum-Şahi-vilayət Əli (ə.)-ın mövla, yəni ümmətə rəhbər kimi təqdim olunmasıdır.

Qədir-Xum-Bütün İslamin böyük təntənəsidir.

Qədir-Xum-Haqq-Təala tərəfindən əmr olunan vəhdət meyarıdır.

Qədir-Xum-Rəsuli Əkrəmin (s.): Məni təbrik edin, Məni təbrik edin, çünki peyğəmbərlik mənim əhli-beytimin vilayəti ilə tamamlandı – dediyi gündür.

Qədir-Xum-«Eydullahül əkbər» (Allahın böyük bayramı) və «eydi-ali-Mühəmməd» (s.) (ali Mühəmmədin (s.) bayramı) adı ilə nəşvü nüma tapmışdır.

Qədir-Xum-Cənab Cəbrailin (ə.) «Ya eyyühərrəsul bəlliğ...» ayəsi ilə peyğəmbərə (s.) müjdə gətirməsidir.

BƏND

*Əlidən ötrü vida həccinə göndərdi Xuda,
Cəbrail vasitəsilə belə bir peyğami,
Ki, Əli oldu Xuda elçisinin canışını,
Bütün insanlığa Mövla Əlidir, bilsin hamı.*

Qədir-Xum-Bütün dünya müsəlmanları üçün «siratəlləzinə ən əmtə ələyhim» ayəsinə «ətməmtü ələykim neməti» ayəsi ilə cavab verən böyük bir nemətin nümunəsidir.

Qədir-Xum-haqqın Mövlənin camalında təcəllasıdır.

Qədir-Xum-Böyük İslam alimlərinin əsərlərində qeydə alınmış tarixi həqiqətdir.

Qədir-Xum-İmanlı şairlərin əsərlərində mədh olunmuş salnamədir.

Qədir-Xum-Onun canlı şahidi olmuş şair Həssan ibn Sabitin qələmindən sözülmüşdür.

Qədir-Xum-«Mən kuntu mövlahu fə Əliyyun mövlahu» kəlaminin qaynağıdır.

BEYT

*Bu kəlam ilə Rəsul hikmətə qoydu təməlî,
Kimə Mövlayəm əgər mən, ona Mövladır Əli.*

Qədir-Xum-Həzrəti peyğəmbərin (s.) Əmirəl-möminin Əli (ə.) haqda etdiyi duanın bərəkətidir.

Qədir-Xum – «Allahummə vali mən valah» (İlahi, onun dostlarını dəst tut) və «adi mən adah», (düşmənlərini isə düşmən tut) kəlaminin müjdəcəsidir.

Qədir-Xum – «Vənsur mən nəsərəh» (ona kömək edənə kömək), «vəxəzul mən xəzələh», (onu xar etmək istəyənin xar olmasına) işarədir.

Qədir-Xum – «Bəxxun, bəxxun» – deyən bəzilərinin xəyanətini açıq-aşkar ortaya çıxarıb ifşa edəndir.

BƏND

*Kim bu gün toplaşsa bir yerə əgər,
Din qardaşlığını o, rəvac verər.
Nə sənə, nə mənə aiddi bu söz,
Bunu Quran deyir, bilmirsən məgər?*

Qədir-Xum-İki İmamın, iki günəşin, iki ayın, iki ulduzun, iki nurun birləşib cilvələnməsidir.

Qədir-Xum-İmam Əli (ə.)-in min gözəl adlarından birinin – «Sahibül-Qədir» adlanmasının və həmçinin, «Qədir-Xum» məscidinin yaranma tarixinin əsl səbəbkarıdır.

Qədir-Xum-İki nurun cəmalında 14 məsumun təqdimatıdır.

Qədir-Xum-İmam Sadiq (ə.) buyurub ki, Cümə, Qurban, fitr bayramlarından da üstün bayram, ən çox hörməti olan həmin gün bizim günümüzdür.

Qədir-Xum-İmam Riza (ə.) buyurmuşdur: «Harada olsaz bu gün özünüzü mövla Əmirəlmöminin Əli (ə.)-in qəbrinə çatdırıb, onu ziyarət edin ki, cənnət qapıları üzünüze açılsın.

Qədir-Xum – Bu gün mömin qardaşına ehsan et, müsəlmanları sevindir və şad et ki, həmin gün bir dirhəm xərcləmək, adı gündə verdiyin min dirhəmə bərabərdir.

BEYT

*Ey müsəlman, Əliyə naxələf övlad olma,
Bir fəqir kimsəni şad eyləməmiş şad olma.*

Qədir-Xum – Bu günü oruc tutmaq, 60 ilin günahının kəffarəsinə tən, savabı isə ömür boyu tutulan orucun savabına bərabər, həmçinin, 100 həcc və 100 ümrə ziyarətinin savabı ilə eynidir.

Qədir-Xum – Məsumlarımız buyurublar ki, bu gündə qüsər et və iki rəkət namaz qıl. Birinci rəkətdə həmddən sonra «Qədr», ikinci rəkətdə həmddən sonra «Tovhid» surəsini oxu. Yaxşı olar ki, namaz günorta azanına yaxın qılınsın. Çünki, həzrəti Rəsuli-Əkrəm bu səhrada, bu saatda Əli (ə.)-i imamətə və xilafətə rəhbər etdi.

Qədir-Xum – Vilayətin ilk şəhidi, Xanım Fatiməyi-Zəhranın şəhadətinin sirridir.

Qədir-Xum – «Hər gün ruzi-Aşura, hər yer Kərbəla» xəbərinin müqəddiməsi olan «Hər gün Həccətül – vida, hər yer Qədir-Xum» – deyən xalis möminlərin şüarıdır.

BƏND

Qədir-Xum insanlıq ibtidasıdır,

Qədir-Xum cənnətin astanasıdır.

Qədir-Xum Fədəkin bağlı qapısı,

Qədir-Xum Kərbəla aşurasıdır.

Qədir-Xum – Fələkin bağlı qalmış qapılarının açarıdır.

Qədir-Xum – Allahın əlindən tələlü edən nurun, Kərbəla ələmdarının qollarına intiqalının işarəsidir.

Qədir-Xum – İmam Həsən (ə.) və İmam Hüseyn (ə.)-in qəsb olunmuş haqlarının ibtidə mərhələsidir.

Qədir-Xum – Ali Əbanın və Aşuranın ayrılmaz hissəsidir.

Qədir-Xum – Bu həqiqət haqqın səsi, Kərbəla qəhrəmanı Cənabi Zeynəbin qələbəsidir.

Qədir-Xum – Sevinc ilə kədərin qovuşduğu bu günü Adəm peyğəmbərdən (ə.) bu yana bütün peyğəmbərlər öz canişinlərinə məlumat vermiş və bayram edilməsini tövsiyə etmişlər.

BEYT

Qədir-Xum bayramıdır bayramların ən sərvəri,

Bu günü bayram edibdir hamu Adəmdən bəri.

Qədir-Xum – Bu gün müsəlmanlar bir-biri ilə görüşərkən bu duanı zikr edərlər: «Əlhəmdü lillahilləzi cəələna minəl mutəməssikinə bi vilayəti Əmirilmmömininə Əliyyibni Əbi Talibin Əleyhissələm. (Yəni «Həmd bir Allah üçündür ki, bizi Əmirəlmöminin Əli əleyhissəlamın dostluğunaya yapışanlardan qərar veribdir»).

Qədir-Xum – Bu günün əməllərindən biri də möminlərin bir-biri ilə üxüvvət (qardaşlıq) siğəsi oxumaqlarıdır.

Qədir-Xum – Bu gün çoxlu salavat demək, təzə libas geymək, sevinmək və sevindirmək, bayram süfrəsi açmaq, möminlərə təam ikram etmək, onların könlünü şadlandırmaq, oruc tutanlara iftar vermək, ailəyə qayğı diqqətini artırmaq, alimlərin, əhli-imanın, xəstələrin görüşünə getməklə Allahın nemət və mərhəmətinə yetişməkdir ki, «Yunis» surəsinin 58-ci ayəsində bu haqda belə buyrulmuşdur: «(Ya Muhəmməd!) De ki, «Allahın neməti və mərhəməti ilə – (Peyğəmbəri Əkrəm və vilayəti İmam Əli (ə.)ancaq onunla sevinsinlər. Bu, onların yiğdiqlarından (fani dünya malından) daha xeyirlidir!»

Qədir-Xum – Dinin ikmalı sayılır. Necə ki, Qurban həccin, Eydi-fitir orucun ikmalıdır.

Qədir-Xum – Usuliddinə (İmamətə) aid olub əqidənin kökü hesab olunur. Necə ki, Qurban – (həcc) və eydi-fitir (oruc) Firuiddinə daxildir.

Qədir-Xum – Bu günün həqiqətini təsdiq edənlər əhli-iman olan kəslərdir və bu günün həqiqətini qəsdən inkar edənlər isə əzaba düşər olanlardır.

BƏND

*Qədir-Xum möminin iftixarıdır,
Allahın bəndəyə etibarıdır.*

***Hamı Sahib Zaman həsrətin çəkir,
İmamsa Qədir-Xum intizarıdır.***

Qədir-Xum – İmam Mehdi (ə.)-ın həsrəti, iftixarı, intizarıdır.

Qədir-Xum – Həzrət Mehdi (ə.)-ın ilk təqdim etdiyi ədalətin ünvanı və yaxşılığın nişanıdır.

Qədir-Xum – Ələmində Əliyyun Vəliyyullah yazılan, belində Zülfüqar asılan, əlində Mövla Əmirəl möminin tərtib etdiyi Quran olan Həzrəti Hüccət (ə.)-ın zühur etdiyi an dediyi «Mən zühur etmişəm ki, sizə Mövla Əlini tanıtdıram, çünkü siz onu layiqincə tanımadıınız» kəlamının təsdiqidir.

Qədir-Xum – Aşura, mərcəiyyət, intizari-fərəc dini qoruyub saxladığı kimi «Təvəlla» və «Təbərra»nın himayəsində qorunub saxlanıldı.

Qədir-Xum – Aşura ilə bahəm «hədisi-kısa»nı yasadandır.

Qədir-Xum – Kainatın iman mərkəzi, sədaqət məskəni, ülfət məktəbi, vəfa mənzili, ilqar məhsəri, insanlıq mənbəyi və hikmət məbədidir.

Qədir-Xum – həqiqəti gizlətmək, təhrif etməkdən ötəri Novruz bayramı kimi uzun illər unudullmuş və müxtəlif qadağalara məruz qalmışdır.

BEYT

***Allahındır, bayram elan etmiyib insan onu,
Qeyri-mümkündür ki, insan eyləyə pünhan onu.***

VİLAYƏT HAQDA MÜHÜM GÖSTƏRİŞ

Əziz İslam Peyğəmbəri (s.) sonuncu həcc ziyarətindən qayıtdıqda Qədir-Xum məntəqəsində Allah tərəfindən ona verilən göstərişə əsasən çox mühüm bir əmri müsəlmanlara çatdırmalı idi. O gün zilhiccənin 18-i idi. Bu məsələ ilə bağlı geniş və uzun bir xütbə söylədi. O Həzrət dərin mənalı, aydın incəliklərlə dolğun olan, ruhu oxşayan ətirli kəlamı ilə o dövrlə yanaşı əbədiyyətə qədərki insanlara özündən sonrakı rəhbərlərin Həzrət Əlinin (ə.) və onun pak övladlarının imamlığından xəbər verdi. Ümmətinin gələcəyi üçün elə möhkəm və davamlı tədarük gördü ki, əgər inadkar inkar edənlər və dünyapərəstlərin paxilliqdan (haqqın üzünü) gizlətmələri olmasaydı heç vaxt müsəlmanlar tarix boyu təfriqə və çəşqinliğa giriftar olmazdılar. Əgər o ilk günlərdən nurla mübarizə aparan qaraqəlbli insanlar batıl təfsirlər və təhriflərlə Qədirin nur saçan günəşinin qarşısını almasaydılar və böyük İslam Peyğəmbərinin s.) iki dəyərli yadigarı olan Quranla Əhli-beyti bir-birindən ayırmasaydılar və bəhanələri ilə həqiqətləri tərsinə çevirməsəydilər, bütün bu müsibətlər İslam və müsəlmanların başına gəlməzdi və nəticədə bu gün dünyada müqəddəs İslam və müsəlman məktəbindən daha qüdrətli, əhatəli və izzətli bir məktəb və cəmiyyət olmazdı. Baxmayaraq ki, şia və sünni alimləri 1-ci əsrəndən indiyə qədər çox sayda kitablarda qısa və ya geniş şəkildə Qədir hadisəsinin xütbəsini zikr etmişlər, amma çox təəssüflər olsun ki, dünya müsəlmanlarının çoxunun onun gizli həqiqətləri, möhkəm, yüksək məzmunlu kamil mətni ilə lazımı tanışlıqları yoxdur! Bu məsələ ilə bağlı hamının məlumatı olması vacibdir.

İSLAM PEYĞƏMBƏRİNİN (S.) QƏDİR XÜTBƏSİ

Seyx Təbərsinin (r.e.) «Ehticac» kitabında (c.1, s.71) İmam Baqirdən (ə.) rəvayət olunmuşdur ki, İslam Peyğəmbəri (s.) «Qədir-Xum»da Allaha uzun və geniş bir həmd-səna etdikdən sonra belə buyurmuşdur:

İLAHİ ƏMR

Allaha bəndə olmağıma etiraf edirəm və O mənim Rəbbimdir. Şəhadət verirəm, mənə nazil etdiyi vəhiyi (camaata) çatdıracağam. Məbadə onu tərk etməyimlə kimsənin qüdrəti çatmayan möhkəm bir əzab mənə nazil olsun. Onun qüdrəti çox böyükdür. Ondan başqa bir məbud (Allah) yoxdur. Çünkü, həqiqətdə O, mənə xəbərdarlıq etmişdir ki, əgər mənə nazil etdiklərini çatdırmasam, onda Onun öhdəmə qoyduğu Peyğəmbərlik vəzifələrinin heç birinə əməl etməmişəm. Həqiqətdə O, məni camaatın şərrindən qoruyacağına söz vermiş və O kifayət edən və kəramət sahibidir. Budur mənə vəhy edir: «Mehriban və bağışlayan Allahın adıyla. Ey Peyğəmbər! Sənin Rəbbin tərəfindən (rəhbərlik barədə) sənə nazil olan əmri camaata çatdır və əgər bu işi yerinə yetirməsən, İlahi risaləti, ümumiyyətlə, yerinə yetirməyibsən və Allah səni camaatın qarşısında himayə edib qoruyaçaqdır» (Maidə surəsi, ayə 67).

Ey camaat! Mən haqq-təaladan mənə nazil olanı çatdırmaqda laqeydlik etmədim və indi də bu ayənin nazil olmasının səbəbini bəyan edəcəyəm. Cəbrayıł üç dəfə mənə nazil oldu və Rəbbim Salam tərəfindən və Odur Salam və mənə bu cəmiyyət arasından ayağa qalxıb hər bir qara və ağ dərili insanı xəbərdar etməyimi əmr etdi ki, Əli ibn Əbi Talib qardaşım, vəsim və mən-

dən (sonra hamının) imamı olacaq. Onun mənə nisbəti Harunun Musaya nisbəti kimiidir. Bu fərqlə ki, məndən sonra peyğəmbər olmayacaqdır. O, Allah və onun peyğəmbərindən sonra sizin rəhbər və ixtiyar sahibinizdir və bundan əvvəl də Allah-Təala Quranında başqa bir ayədə bu barədə mənə nazil edib: «Sizin rəhbəriniz fəqət Allah, Onun peyğəmbəri, iman gətirənlər və namaz qılanlar və ruku halında zəkat» (sədəqə) verənlərdir» (Maidə surəsi, ayə 55).

Və o şəxs Əli ibn Əbi Talibdir ki, namaz qılıb rüku halında sədəqə vermişdir və hər bir halda Allahı razi salmaq məqsədini izləmşdir.

VİLAYƏTİN RƏSMİ ŞƏKİLDƏ ELAN EDİLMƏSİ

Onda ey camaat! Bilin, həqiqətən, Allah Əlini sizin ixtiyar sahibiniz qərar verib ki, ona itaət etmək bütün mühacirə, ənsara və onların yaxşı işdə ardıcılı olanlara vacibdir və həmcinin hər bir kəndli və şəhərli, ərəb və əcəmə (qeyri-ərəb), azad və qula, böyük və kiçiyə, ağ və qara dəriliyə, hər bir Allahı tanıyan onun göstərişini yerinə yetirmək vacibdir. Hər kəs onunla müxalifət etsə, Allahın rəhmətindən uzaq olan və hər kəs ona itaət etsə, Allahın rəhmətinə qovuşacaqdır. Hər kəs onu təsdiq etsə, mömindir. İlahi rəhmət və məgrifət (əfa) onun sözünü eşidən və onun əmrinə itaət edən şəxslərə məxsusdur. Məndən sonra Əli Allahın əmri ilə sizin vəliniz və imamınızdır. Əliyə – təqvalıların bu aşkar imamına təlim vermədiyim heç bir elm yoxdur. Ey camaat! Məbada onun yolundan azasınız və ondan üz döndərəsiniz. Məbada onun rəhbərliyi qarşısında təkəbbür edib boyun qaçirasınız. Haqqqa hidayət edən və haqqə

əməl edən, batılı məhv edib döndərən odur və Allah yolunda heç kəsin danlağından qorxusu yoxdur və təsir altına düşmür (kiməsə görə Allahın hökmünü dəyişmir). Allah və onun Peyğəmbərinə (s.) ilk iman gətirən, öz canını Allah Rəsuluna fəda edən şəxsdir və Allahın Rəsulu ilə birgə Allaha pərəstiş etmək üçün həmişə onunla birlikdə idi. Ey camaat! Əlini hamidan üstün bilin, imamlığını qəbul edin ki, həqiqətən, Allah onu sizin üçün (imam) qərar vermişdir. Allah bizə xatir bütün aləmə ruzi verir və kainat (bizə xatir) yaşayır! Mənim bu sözümlə razlaşmayan hər kəs Allahın rəhmətiindən uzaqdır və Onun qəzəbinə gəlmışdır. Ey camaat! Qura-na dərindən diqqət yetirin, düşünün və ayələrini yaxşı başa düşün, möhkəm və aydın ayələrinə diqqət yetirin. And olsun Allaha heç vaxt qolunu tutub özümə sarı yuxarı qaldırdığım və onu havada asılı vəziyyətdə saxladığım bu şəxsdən başqa, kimsə Quranın Haramlarını sizin üçün bəyan edə bilməz və onun təfsirini sizin üçün kimsə izah edə bilməz. Sizə xəbərdarlıq edirəm ki, hər kəsin mən rəhbəriyəmsə, bu Əli də onun rəhbəridir və bu mənim vəsim və qardaşım Əli ibn Əbi Talibdir və onun vilayəti Allah tərəfindən mənə nazil olmuşdur. Həqiqətən, Əli və pak övladlarım kiçik ağır və Quran böyük ağır əmanətlərdir. Hər biri digərindən xəbər verir və təsdiq edir və Kovsər hovuzunda mənə yetişənə qədər heç vaxt bir-birindən ayrılmazlar. Onlar məxlumat üzərində İlahi əmanət və yer üzündə onun idarə edənləridir. Agah olun ki, Allah-Taala əmr etdi və mən yerinə yetirdim. Bu qardaşimdən başqa, kimsə Əmirəl-Möminin olmayıacaq və məndən sonra möminlər üçün rəhbərlik məqamına ondan başqa, kimsə layiq deyildir!

ƏLİ İBN ƏBİ TALİBİ (Ə.) TANITDIRMAQ

Ey camaat! Bu Əli ümmətimi ona (Qurana) sarı dəvət edər və Allahın razılığına səbəb olan hər bir şeyə əməl edər. O, Allah düşmənləri ilə müharibə edən, Alлаha itaət edənlərlə dostluq edən və ona itaətsiz olanları (günahdan) çəkindirəndir. Ey camaat! Nə deyirəmsə, Allahın əmri ilə deyirəm, mənə nazil olanı olduğu kimi çatdırıram. İlahi! Onu sevən hər kəsi sən də sev, ona düşmən olan hər kəsə düşmən ol və onu inkar edən hər kəsə lənət et, onun haqqını qəbul etməyən hər kəsi öz qəzəbinə duşar et. İlahi! Sən mənə nazil etdin ki, məndən sonra imamlıq sənin vəliyyin – Əli üçündür. Bəndələrinin dinlərini onunla kamil etdiyini, nemətini onlara tamamladığın və İslam dinini onlar üçün bəyəndiyin ayənin vasitəsilə mən onu bəyan edib Əlinin məqamını bildirdikdən sonra buyurdun: «Və hər kəs İslam dinindən başqa bir din ardınca düşsə, heç vaxt ondan qəbul edilməz və belə bir şəxs axırtdə ziyankarlardan olacaqdır» (Ali İmran surəsi, ayə 85).

İlahi! Səni şahid tuturam və sənin şahidliyin buna kifayət edər ki, həqiqətən, əmrini çatdırıdım və peyğəmberlik vəzifəsinə əməl etdim. Ey camaat! Allah sizin dininizi Əlinin imamlığı ilə kamilləşdirdi. Ona və onun canişinlərinə «hamiliqla onun nəslindən olan mənim övladlarına Qiymət gününə qədər» tabe olmayanların şübhəsiz bütün əməlləri məhv olacaq və Cəhənnəm atəşində əbədi qalacaq, əzabları yüngülləşməyəcək və onlara heç bir möhlət verilməyəcəkdir. Allah və mən Əlidən razıyıq. O, dinin köməkçisi və Allah peyğəmberinin himayədarıdır. Təqvalı, pak, hidayət edən və hidayət olmuş odur.

ƏHDİ POZMAQ VƏ AĞZINLIĞIN TƏHLÜKƏSİ

Ey camaat! İblis paxilliqdan Cənnətdən xaric oldu. Onda, məbada ona qarşı paxılıq edəsiniz, yoxsa əməlləriniz hamısı məhv olar və ayaqlarınız azığılıqda büdrəyər. Agah olun, bədbəxt insandan başqa, kimsə Əliyə ədavət bəsləməz. Təqvalı (Allahdan qorxan) insandan başqa, kimsə (onun) imamlığını qəbul etməz və xalis möminlərdən başqa, kimsə ona iman gətirməz. And olsun Allaha, Əlinin şənində «Vəl-əsr» surəsi nazil olmuşdur. Ey camaat! Allah və onun peyğəmbərinə və həmçinin onunla nazil olmuş bir nura iman gətirin. Bu nur Allah tərəfindən məndə və sonra Əlidə və onun nəslində Qaim Mehdiyə (əc.f.) qədər olacaqdır. O, Mehdi ki, Allahın haqqını və haqqımızı alacaq.

XƏBƏRDARLIQ

Ey camaat! Bilin, tezliklə məndən sonra camaati Cəhənnəm atəşinə sarı çağıracaq bəzi rəhbərlər üzə çıxacaq və bu dəstəyə Qiymət günü kömək edilməyəcək. Həqiqətən, Allah və mən bunlardan bezarıq. Onlar və onların köməkçi və ardıcılları hamiliqla Cəhənnəm atəşinin ən alçaq yerində giriftar olacaqlar və təkəbbür edənlərin yeri necə də pis məkandır. Agah olun ki, bunnar «həmin səhifənin köməkçiləri»dir. Onda sizin hər biriniz öz əməl dəftərinə baxmalıdır. Ey camaat! Mən imamlıqla bağlı göstərişləri çatdırıdım ki, burada olan və olmayan hər kəsə və şahid olan və olmayıana, doğulub, yaxud doğulmayana – hamiya dəlil olsun. Bu günün xəbərini bütün burada iştirak edənlər etməyənlə-

rə və bütün atalar öz övladlarına Qiyamət gününə qədər çatdırımlıdırlar, baxmayaraq ki, bir dəstə bu əmri qəs-bkarcasına özünə məxsus edəcəklər! Agah olun ki, qəs-bkarlar və onlara bu işdə köməklik edənlər Allahın rəhmətindən uzaq olacaqlar. Ey camaat! Allah sizi pak narakdan ayrılanə qədər öz halinə buraxmayacaq. Və bu Əli sizin vəliniz və imamınızdır ki, Allah-Taala onun barəsində təhdidlər vermiş və öz vədələrinə sadiq qalacaqdır.

DOĞRU YOL

Ey camaat! Allahın doğru yolu mənəm və siz ona riayət etməyə əmr olunubsunuz və məndən sonra Əli və onun sülbündən olan övladlarım sizin vəlinizdir. (Peyğəmbər «həmd» surəsini qiraət etdi). Və buyurdu: Ey camaat! Bu surə mən, Əli və övladlarının şənində nazil olmuş və onlara məxsusdur. Ey camaat! Bu Qurandır ki, Əlidən sonrakı imamları tanıtdırıb və mən də sizə tanıtdırıram ki, onlar məndən və mən onlardanam. Hamısı bir nurdur. Allah Quranda buyurub: «Allah imaməti onun nəslində sabit etdi» (Zuxruf, 28). Mən də dedim: Bu iki əmanətdən möhkəm yapışdığınıza qədər heç zaman azgınlığa düşməyəcəksiniz.

DOST VƏ DÜŞMƏNLƏRİ TANITDIRMAQ

Ey camaat! Əlinin dostları möminlərdir. Allah onlar barədə bu cür xatırladır. Heç vaxt Allaha və Qiymət gününə iman gətirənlərin Allah və onun peyğəmbərinə düşmən olan şəxslərlə dost olduğunu görməzsiniz. Əgər bu insanlar ataları, yaxud oğulları, qardaşları,

yaxud qohumlarından olsa belə. Allah qəlblərində imanı sabit və möhkəm etmişdir və bir mələyin vasitəsi ilə onlara daim yardım edir. Bunun müqabilində Əlinin düşmənləri təfriqə salan, ədavət bəsləyən, təcavüzkar və şeytanın qardaşlarıdır ki, daim şüursuz, riyakarlıqla qarışmış, hıylə məqsədi ilə bir-biri ilə gizlicə söhbət edirlər. Həqiqətən, onların düşmənləri, Cəhənnəm atəşinin şölələrinin çıqqıltısını eşidərlər. Və Allah buyurur: «Hər vaxt bir dəstə oda atıldıqda Cəhənnəmin gözətçiləri onlardan soruşarlar ki, təhlükədən xəbərdar edən və siz qorxudan, sizin üçün Allah tərəfindən göndərilən peyğəmbər yox idimi? Deyərlər: Niyə, Allahın bizi qorxudan peyğəmbəri göndərildi, lakin onun təkzib etdik və dedik: Allah bir şey nazil etməyib, və siz azgınlıqdan başqa, bir yolda addımlamırsınız» (Mülk 8-9).

HƏZRƏT MEHDİNİ (ƏC.F.) TANITDIRMASI

Agah olun! Əlbəttə biz əhli-beytdən olan imam qiyam edən şəxsdir və adı Məhdidir. Agah olun! O, dinə yardım göstərən, zalimlərdən intiqam alan, möhkəm qalaları fəth edən və onları viran edəcək şəxsdir. O, bütün müşrik tayfaları məhv edən, Allahın xüsusi dostlarının tökülen bütün qanlarının intiqamını alan şəxsdir. O, Allah dininin himayədarı, həqiqətlərin dərin dəryasını nuş edən bir qurtumdur. Allahın seçilmiş bəndəsi, bütün elmlərlə əhatəsi olan varis Odur. O, dəyanətli və möhkəmdir. O, məxluqatın bütün işlərinin ona tapşırıldığı, ata-babalarının onun vücudu və zührə ilə müjdə verildiyi şəxsdir. O, ehtiyatda saxlanılacaq höccətdir ki, ondan sonra heç bir höccət olmayacaq və hər bir nur onunla birgə olacaq. Heç kəs ona qalib ol-

maz və onun qarşısında kimsəyə kömək edilə bilməz. Agah olun, həqiqətən, camaat arasında Allahın yer üzündəki vəlisi, höccəti, gizli və aşkarda əmanətdar şəxsi Odur.

Beyət məsələsinin müzakirəsi

Agah olun ki, mən Allahla beyət edib əhd-peyman bağlamışam və Əli mənimlə beyət edib əhd bağlamışdır. İndi mən Allah tərəfindən sizdən onun üçün beyət və əhd alıram. Necə ki, Quranda buyurub: «Əhdini sindiran hər kəs öz ziyanına addim atmışdır» (Fəth, ayə 10).

İLAHİ HÖKMLƏR

Allah tərəfindən Əmirəl-möminin Əli və sonrakı imamlar barədə gətirdiklərimi qəbul edin. Onlar hamısı məndəndir və mən də onlardanam. Qiyamətə qədər onların Qaimi Mehdidir. O, haqq ilə hökm edəcək. Agah olun, namazı bərpa edin, zəkat verin və əmr be məruf (yaxşı işə əmr) və nəhy əz munkər (pis işdən çəkindirin). Agah olun ki, əmr be məruf və nəhy öz munkərin başlağıc və sonu budur ki, (İmamlar barədə) mənim sözümü qəbul edəsiniz, onu burada olmayanlara çatdırırasınız, onları mənim fərمانımı qəbul etməyə vadar edəsiniz və (imamlarla) müxalifət etməkdən onları çəkindirəsiniz. Çünkü bu, Allah və mənim tərəfimdən olan bir əmrdir. Bilin ki, fəqət məsum İmamla birgə əmr be məruf və nəhy əz munkər olunur.

BEYƏT ALMAQ

Ey camaat! Sizin sayınız ondan daha artıqdır ki, eyni vaxtda bir-bir mənimlə beyət əli verə biləsiniz, halbuki, Allahın əmri ilə sizin hər birinizin dilindən etiraf almağa məsuliyyət daşıyıram. Onda hamınız bir səslə deyin: Biz sənin və Rəbbimiz tərəfindən Əli və hamısı onun nəslindən və İmam olan övladları barədə çatdırıldıqlarını eşitdik, itaət edirik, razıyıq və təslimik... Bu vaxt camaat fəryad çəkib dedilər: Allah və peygəmbərin əmrini eşitdik. Qəlb, dil, və əllərimizlə itaət edirik. Sonra o Həzrətin və Həzrət Əlinin (ə.) ətrafına toplaşib beyət etdilər.

Geniş məlumat almaq istəyənlər «Vəhy zülali Qədir» «Aşuradan Qədir xumadək» kitablarına müraciət edə bilərlər.

QƏDİR HƏDİSİNİN SƏNƏDLƏRİ

Müsəlmanlar arasında heç bir hədisin Qədir hədisi və onun hadisəsi qədər rəvayətçisi yoxdur və onun sənədləri təvatür həddini ötmüş hədişlərdən sayılır. Onlarla cild kitab Qədir-hədisininancaq sənədlərinin bəyan olunması üçün toplanıb yazılmışdır İslam tarixində baş verən bu mühüm hadisə və xütbənin 120 min şahid və dinləyicisi olub və hər biri diqqətə layiq dərəcədə Qədir hədisi barədə danışıblar... Mərhum Əllamə Əmini yazdığı «Əl-Qədir» kitabının 1-ci səhifədən 151-ci səhifəyə qədər və 294-dən 322-ci səhifəyə qədər Qədir hədisi və hadisəsi üçün sənədlər nəql etmişdir.

HƏQİQƏTLƏRİ ƏFSANƏ SAYAN ÜMMƏT!

Ey əziz insan! Qədir-Xum hadisəsi baş verdiyi gündən indiyə qədər 1421 il gəlib keçmişdir. Sanki tarixdə bu hadisə baş verməmiş və İslam Peygəmbəri (s.) orada əzəmətli və geniş bir xütbə söyləməmişdir! Görəsən, bu baş verənlər əfsanə idimi ki, yaddaşlardan bu cür silinmişdir? Yəni əfsanə sayan kimsələr varmı? Təəssüflər olsun ki, var. Həm də sayıları en qədərdir. Əgər əfsanə sayılmasaydı bu günə qədər Qədir hadisəsi və Peygəmbərimizin fərمانları əhəmiyyətsiz qalıb unudulardım? Vahid İslam ümmətinin parçalanıb dağılması buna sübut deyildirmi? Görəsən, doğrudan da bu əfsanədir!? Xeyr, əfsanə deyil, sadəcə əfsanə sayırlar. Onlar təkcə Qədir-Xum hadisəsini deyil, hətta Allahı və onun peyğəmbərini də əfsanə sayırlar. Əgər həqiqət sayılıb qəbul edilsəydi, yəqin ki, Allahın vədə verdiyi səadət bəşəriyyəti əhatə edərdi. Görəsən, əfsanəçilərin cəzası nədir? Allah buyurur: «Əli ilə düşməncilik edən və onun imamlığını qəbul etməyən hər kəs mənim rəhmətimdən uzaq və mənim qəzəbimə düçar olacaq». Budur Allah və Peygəmbərinə itaət etməyən ümmətin cəzası! Bütün insani dəyər və keyfiyyətləri özündə toplayan kamil dinin müsəlmanları hələ də səadət üzünə həsrət qalmışlar. Allah və peyğəmbərə, eləcə də heç bir insani dəyərlərə məhəl qoymayan bir dəstə xəbis insan Qədir-Xum hadisəsindən bu günə qədər İslam və müsəlmanların izzətini iflic və xar etmişdir. Bundan böyük xarlıq sonrakı nəsillərin əvvəlki nəslin səhvini təkrarlaması və batılı müdafiə etməsidir! Allahın əmri ilə Peygəmbərimizin Qədir-Xumda öz ümməti üçün Əli və onun on bir övladını rəhbər təyin etməsi tarixin danılmaz həqiqətlərindəndir. Həqiqəti niyə etiraf etmir-

lər? Fəqət oyaq vicdanlar və düşünən beynilər haqqı axtarır və onun qarşısında təslim olurlar! İnsan həqiqətə necə göz yumarmış! Peyğəmbər Qədir xütbəsində buyurmuşkən: «Ey camaat! Əli Allah tərəfindən rəhbərdir və Allah onun rəhbərliyini inkar edənlərin tövbəsini heç vaxt qəbul etməyəcək və onları bağışlamayacaqdır. Əli barədə Allahın əmri ilə müxalif olan şəxs-lərlə belə rəftarı və onları əbədi, ağır və dözülməz bir əzaba düçər etməyi Allah özünə vacib etmişdir». Utanmadan öz batıl hərəkətlərinə bəraət qazandırmaq üçün Peyğəmbərin dilindən yalan da danışırlar. «Mən ümmətin rəhbərlik məsələsini ümmətin öz üzərinə qoyuram». Doğrusu, hansı ağıllı və insaflı insan qəbul edə bilər ki, Peyğəmbərlərin sonuncusu və kamil ağıl sahibi, İslam və müsəlmanlar üçün özünü taqətdən salan gecə-gündüz çəkdiyi 23 illik zəhmətinin nəticəsini ucu-bucağı görünməyən hadisələr okeanında gəmi kimi sükansız buraxıb getsin?! Bununla da böyük işinin davamını sadə məsələlərin həllində müxtəlif ixtilaflara düçər olan bir cəmiyyətə tapşırıns!?

Mərhum Əllamə Əmini Qədir hadisəsi ilə bağlı «Əl-Qədir» kitabını yazıb tamamladıqdan sonra bu cümləni deyir: «Olmayayıd yemək-içmək, yatmaq, yazıb-oxumaq. Baş götürüb gedərdim səhralıqlara və əlimi başıma qoyub elə hey nalə çəkib ağlayıb deyərdim: «Məzлum Əli, məzлum Əli».

«Mehdinin (ə) köməkçiləri gənclərdir. Onların arasında yaşlı çox azdır – gözdəki sürmə, səfər azuqəsindəki duz kimi. Azuqələrin içində on az olanı da duzdur.»*

İmam Əli (ə.)

* Ayətullah Məhəmməd Reyşəhri. «Gənclərin hikmətnaməsi», Əl-Ğeybət, Tusi: 476. Hədis 501. Bakı, 2010

BƏS İMAMI QƏBUL EDƏNLƏR NƏ DÜŞÜNÜR?

Ey on iki imamı qəbul edən əziz və gözəl insan! Dünyada bu günə kimi Əhli-beyt məktəbi qədər heç bir məktəblə mübarizə aparılmayıb və aparılmır. Düşmən bu yolda gecə-gündüz çalışır. Sən nə ilə məşğulsan? Hər məktəb öz ideyalarını həyata keçirmək üçün ciddi şəkildə çalışır. Sən necə? On bir imamdan əlimiz üzülüb. Təkcə bir İmam sağıdır və 1171 ildir ki, imamlıq məqamındadır və qeybə çəkilib. O gündən 1171 – dəfə Qədir-Xum hadisəsi gəlib keçib. Sanki hər dəfə Peyğəmbrimiz İmamı tanıtmaq, onu sevmək və itaət etmək üçün Xütbəsini təkrarlayır. On iki imamı qəbul etmədənlər öz keçmişdəkilərinin səhvindən ibrət almayıb yollarına davam edirlər. Olmaya sən də onların yolunu davam edirsən? Allah təyin edən İmamı qeybət zindanındamı bəsləyirsən? Buna görəmi İmam təyin edib? Peyğəmbərin (s.) Qədir-Xumda dönə-dönə tapşırıldığı əmanətə bu cür qayğı göstərib sevirsənmi? Ona kömək edib zühurunun tezləşməsi üçün çalışmaq istəmirsənmi? Bu barədə nə vaxt düşünəcəksən? Əgər İmamını kamil şəkildə qəbul edib tanıyırsansa, onda hani səndəki İmama qarşı isti və doğma münasibət? Nə vaxt onun həsrətinə yanıb-yaxılacaq və ayrılıq dərdi səni kədərləndirəcək? Axı niyə laqeydsən? Qeybə çəkilən İmamın qarşısında hansı vəzifə daşıdığını fikirləşirsənmi? İmamı onlardan qeybə çəkilən ümmətin vay olsun halına! Təkcə aşkarda deyil, Mehdi (əc.f.) hətta qəlblərimizdən belə qeybə çəkilmişdir. Yourlmadıqmı dinimizə, İmamiza laqeyd və soyuq münasibət bəsləməkdən? Nə vaxtadək bizi xoşbəxt edə bilməyəcək nəfsani istəklərimizin ardınca düşəcəyik? Hani müsəlmanın rifahı, mehribanlığı, birliyi və səadəti?

Yoxsa, fikirləşirsən Mehdi elə qeybdə qalmalıdır? Həzrət Mehdinin (əc.f.) gözü dostlarındadır. Yəni onların etibarlı və pak nəfsinə, itaətkar ruhuna və sevgi dolu qəlblərinə ehtiyacı vardı. Fəqət şıə və dostları onun üçün çalışırlar. Şədən başqa, kimsə onun halına yanarmı? Bizdən əvvəlki insanların on iki İmama qarşı etdiyi zülm və haqsızlıqlardan ibrət dərsimizi almaliyiq. Onun zühuru üçün çalışmalıyiq. İlk olaraq onun barəsində lazımı məlumatları öyrənib onunla yaxından tanış olmalı və digər insanları da tanış etməliyik. Ona olan etiqadımızı qəlblərimizdə möhkəmlətməliyik. Ona qarşı olan doğmaliq hissini vücudə gətirməliyik. Özümüzü və başqalarını İmam Zaman ruhunda tərbiyə etməliyik. Belə olduqda onun zuhurunun tezləşməsi üçün çalışmaqda heç bir şeyi əsirgəməyəcəyik. Unutma, əgər ədalət qanunlarını tanıyb onlara teşnə olub əməl etsən və bu qanunların insan cəmiyyətlərində həyata keçməsinə çalışsan, zülmün çirkinliyini dərk edib onunla mübarizəyə qalxsan, onda dünyanın onun sorağında olduğu ədalətin və bu ədalətin onun intizarında olduğu Mehdiyə teşnə olar və onun izinə düşəcəksən. Hər bir insanın dininin kamilliyi dövrünün İmamını tanımaq, onu sevmək və ona itaət etməklə ölçülür. Peyğəmbərimiz böyük zəhmətlər çəkməsinə baxmayaraq, Allah-Taala onun peyğəmbərlilik vəzifəsini kamil şəkildə yerinə yetirməsini məhz İmamin təyin olunmasından sonra qəbul edir. Əks halda yerinə yetirilməmiş kimi qəbul olunur. Allah Peyğəmbəri ilə bu cür rəftar edirsə, bizimlə nə edəcək!? Onda, ey İmam Zamanı İmam kimi qəbul edən əziz insan! Bütün məqsəd və amalımız İmam Zamanın (əc.f.) haqq-ədalət hakimiyyətinin qurulması naminə olmalıdır. Çünkü Allah ədalətlidir, qanunları da ədalət üzərində qurulub və bu qanunları həyata keçirən

Peygəmbər və İmamı da özü təyin edib. Bu rəhbərlərə siyaset elmini Allah öyrədib. Allah-Taala Qədir günü İmam təyin etməklə dininin kamil və nemətinin tamam və bir din olaraq İslama razı olduğunu bildirir. Yəni ey insan, təyin etdiyim rəhbərə itaət etməklə sənin dinin kamil olar. Onlara itaət olunmazsa və hər kəs bildiyi kimi əməl etsə, birlik pozular, ixtilaflar və dərd-bəlalər başınızın üstünü alar. Dinin əllərdə qalar, özün də avara! Necə ki, elədir. Ey əziz insan! On bir İmam zülmə şəhid edildi və Allah axırıncısını qədirbilməz müsəlmənin şərrindən qoruyur. Bu günə qədər də müsəlmandan uzaqda saxlayır. Demək, bu günə qədər də müsəlman Allahın kamil olaraq onun üçün bəyəndiyi İslam dininə lazımı formada inanmayıb və əməl etməyib. Əgər Allahın təkcə Quranı nazil etməsi və Peygəmbər göndərməsi ilə insanlar səadətə çatmalı idilərsə, onda insanlar çoxdan xoşbəxt olmalı idi. Heç bir ixtilaf, müharibələr, hegemonluqlar olmamalıydı. Kamil və Allah razı qalan İslam dinindən əsər-əlamət varmı? Ey əziz insan! Allahın onunla dinini kamil etdiyi İmamının izinə düş. Qədir Xumun həqiqətini dirilt. Buna görə sən məsuliyyət daşıyırsan!

QEYB VƏ ZÜHURUN SƏBƏBKARLARI

Oyan, ey qafil insan! Özünü kiçik qüvvə hesab etmə. Sənin bu aləmdə müsbət, yaxud mənfi təsirlərin vardır. İnsanların Həzrət Mehdinin (əc.f.) qeybə çəkilməsində rolu və təsirləri olduğu kimi, tez zühur etməsində də rolu və təsirləri vardır. Allahın razı qaldığı hər bir yaxşı əməlimiz zühurun tezləşməsində təsirlidir. Həmçinin Allahın qəzəbinə səbəb olacaq hər bir günah və çirkin

Əməlimiz zühurun gecikməsində təsirlidir. İmam Sadiq (ə.) İmama kömək etmək üçün çox gözəl qaydalar öyrədir: «Hər kəs Qaimimizin köməkçilərindən olmaq istəyirsə, zühurun intizarını çəkməli, təqvaya sahib olmalı (günahdan çəkinməli), əxlaqını gözəlləşdirməli və bu halda bizim Qaimin intizarında həyatını yaşamalıdır...» Təsirli əməllərdən digəri zühurun tezleşməsi üçün çox dua etməkdir. Bu İmam Zamanın (əc.f.) bizə tapşırduğu əmrdir. İmamın əmrinə itaət etmək vacibdir. «Hüzurun tezleşməsi üçün çox dua edin. Bu sizin nictinə səbəb olar». Zülmdən qurtulmaq, ədalət və ədalətli rəhbərə teşnə olmaq duyğusu bizi buna vadə edə bilər. Bu teşnəlik nəfsani istəklər və dünyaya bağlılığın əsarətindən azad olduqdan sonra hiss olunur. Çünkü nəfsə tabe olmaq və dünyaya bağlılıq insanı zülmə sarı çəkir. İmam Sadiq (ə.) buyurmuşkən: «... İsrail övladları kimi siz də Fironun zülmələrindən qurtulmaq üçün Allah dərgahına qırıx gün ah-nalə çəkib ağlasanız bu işdə ciddi şəkildə çalışsanız, Allah-Taala bizə (əhli-beytə) mütləq qurtuluş nəsib edər. Əks halda zuhur məsələsi özünün son həddinə, Allah məsləhət bilən vaxta kimi təxirə düşəcəkdir». Quranda buyurulur: «Bir qövm öz həyat tərzini dəyişmək istəməsə, biz dəyişmərik». Demək, səadət və bədbəxtliyimizi özümüz təyin etməliyik. Bu isə Allahın qanunlarına əməl edib etməməkdən asılıdır. Bu günə qədər bəşər Allahın qanunlarına əməl etmədiyindən səadətə çatmamışdır. Deməli, səadətimiz İmam Zamanın (əc.f.) quracağı Allah hakimiyyətini qəbul edib onun bərpası üçün çalışmağımız və ona şərait yaratmağımızdır.

İlahi! Bu günə qədər qərib qalıb unudulan Qədir-Xumun canlı nümayəndəsi olan uzun əsrlər qeybə çə-

kilmiş Həzrət Mehdinin (əc.f.) mübarək zühurunu tezelşdir və bizi kamil etdiyin dinə çatdır.

İlahi! İmam Zamanın mübarək zühuru ilə bu bayramın həqiqi sevincini bizə dadızdır. Amin!

HƏZRƏT ƏLİNİN (Ə.) QƏDİR XÜTBƏSİ

İmam Rza (ə.) buyurub: İllərin birində Cümə və Qədir-Xum günü bir-birilə üst-üstə düşdüyü gündə Əmirəl-Möminin Əli (ə.) minbərə çıxıb, Allaha həmd-səna edib, Onun yeganəliyinə və Həzrət Muhəmmədin (səlləllahu əleyhi və əlihi) peyğəmbərliyinə şəhadət verdikdən sonra belə bir xütbə söylədi: «Allah-Taala peyğəmbərindən sonra, yaxşı bəndələrinin bəzisini Özünə məxsus etdi və Öz uca məqamı ilə onlara əzəmətli bir məqam əta etdi. Allah imamları özünə sarı haqqı dəvət edənlər qərar verdi və onların hər birini bir zamanda camaatın hidayət və inkişafı üçün bələdçi qərar verdi. Onları Öz istəyinin tərcüməçisi və dili qərar verdi (İmamlar) Allahın hökmü ilə hökm edər, qanuna əməl edərlər və Allahın hüdudlarına etiqad bəsləyib vacibi yerinə yetirərlər. Qədir hadisəsi batıləri aşkar etdi, buna görə şəkk əhli daxilindəkilərini bürüzə verdilər. Mömin möhkəm bir beyət və peyman bağladı. Lakin münafiq etiraz etdi və öz fikrindən daşındı.

O gün (İmamlıq məqamı) zinətlənən gündür. Dinin kamil və iman həqiqətlərinin bəyan və sübut olan günüdür. Şeytan xar olan gündür. Qədir-Xum yaxşı və pis arasında fərqin ayrıldığı gündür ki, siz ona vədə verilibsiniz. Bilirsinizmi ki, istikbar nə deməkdir? İstikbar, yəni Allah-Taala ondan itaət etmək əmri verdiyi

şəxsə itaətsizlik edən şəxsə deyilir. İstikbar yəni, ona tabe olmaq vacib olan şəxsdən özünü üstün bilməkdir. Mənəm Cənnət və Cəhənnəmi bölüşdürən və mənəm füccara Allahın höccəti və mənəm bütün nurlara nur bağışlayan.

Bu məclisdən xaric olduqdan sonra öz ailə və övladlarınızın həyatını genişləndirməkdə çalışın. Allah sizi bağışlasın və həmçinin öz mömin qardaşlarınıza yaxşılıq edin və Allaha Onun nemətlərinə görə şürə edin. Bir-birinizlə müttəfiq olun və öz birliyinizi möhkəm saxlayın ki, Allah sizi birləşdirsin. Bir-birinizə yaxşılıq edib məhəbbət göstərin ki, Allah sizin qəlblərinizi bir-birinizə mehriban etsin. Qədir gündə yaxşılıq etmək ruzinin bol və ömrün uzun olmasına səbəb olur. Bu gündə məhəbbət və mərhəməti zahir etmək Allahın lütf və rəhməti ilə birgədir. Bu səbəbdən öz səxavətinizdən qüdrətiniz çatan qədər kəramət edin. Bu gündə öz sevincinizi dostlarınız arasında aşkar edin və qarşılaşdıqda şad və xürrəm olun, bir-birinizin əlini sıxın və (böyük imamət) nemətini bir-birinizə təbrik deyin və burada hazır olan olmayana, bu söhbətlərə şahid olan, uzaqda olana (bu günün fəzilətlərini) çatdırınsın. Sərvətli fəqirin, güclü isə zəifin əlindən tutsun. Bunları Allahın Rəsulu (səlləllahu əleyhi və alih) mənə əmr etmişdir».

QƏDİR GÜNÜNÜN BƏZİ ƏMƏLLƏRİNƏ İŞARƏ EDİRİK

1. Zöhrdən əvvəl qüsər etmək müstəhəbdir
2. İki rükət namaz qılmaq, hər rəkətdə bir həmd və 1 dəfə Tohid, 10 dəfə Ayətəl-

kürsü və 10 dəfə Qədr surəsi oxunur. Coxlu savabı vadır.

3. Zöhrə yaxın iki rəkət namaz qılmaq; 1-ci rəkətdə həmddən sonra Qədr surəsi, 2-ci rəkətdə Həmddən sonra Tovhid surəsi oxunur. Salamdan sonra səcdəyə gedib 100 dəfə «Şükrən lillah» və səcdədən sonra desin: «Allahummə indi əs-əlukə biennə ləkəl-həmdi vəhdəkə la şərikə ləkə və ənnə vahidin əhədun səmədun ləm yəlid və ləm yuləd...» yenə səcdəyə gedib və 100 dəfə «Əlhəmdü lillah» və 100 dəfə «Şükrən lillah» desin. Hər kəs belə bir ibadətə müvəffəq olsa, onun üçün Qədir-Xum günlündə Peyğəmbərlə beyət edən və Həzrət Əlinin (ə.) vilayətini qəbul edən şəxsin savabı vardır və doğrularla (sadiqlərlə) bir dərəcədə olacaq və s.

4. Məsum rəhbərlərimiz buyurublar: Bu günün orucunun savabı 100 qəbul olunmuş həcc və Ümrənin savabı ilə bərabərdir. Bir nəfər bu gündə mömin bir şəxsə İftar versə, bütün peyğəmbərlər və siddiqlərə təam verən şəxs kimidir.

5. «Nüdbə» duasını oxumaq. Coxlu salavat zikr etmək və Allah düşmənlərini lənətləmək. Qardaşlıq siğəsi icra etmək. Həzrət Əli (ə.) ziyanət etmək, İmam Rza (ə.) buyurub: «Qədir günlündə harda olursansa, Əmirəl-möminin Əlinin (ə.) qəbri yanında ol ki, Allah hər mömin kişi və qadının 60 illik günahlarından keçər və Cəhənnəm atəşindən azad edir. Ramazan ayında, Qədir

və fitr bayramı gecəsində azad etdiklərinin neçə bərabərini Cəhənnəm atəşindən azad edir. O gündə bir dirhəm ehsan 1000 dirhəm hesablanır.

6. Böyük vilayət nemətinə görə İlahi həmd və şükrü bu ibarətlə demək. «Əlhəmdü lil-lahil-ləzi cəələna minəl-mutəmməsi-kinə bi vilayəti Əmirəl-mömininə vələ-immətil məsuminə əleyhimussəlam» (Böyük Qədir-Xum bayramınız mübarək!).

XUMMİDƏ

*Fərmayış etdi Həzrəti Sübhan Xummidə,
Verdi şəhadət ayeyi-Quran Xummidə.*

*«Ya eyyühərrəsul» yetişib Əhmədə o dəm,
Şövqilə verdi ümmətə fərman Xummidə.*

*Cibril də açdı şəhpərini ərşü fərşdə,
Söylər Dübarə ayeyi-bürhan Xummidə.*

*Xatəm Qədiri-Xummidə ərz etdi vəhyini,
Vermişdi əmri Rahimü Rəhman Xummidə.*

*Əl üstə qaldırıb Əlini xəlqə söylədi,
Mövlədi ümmətə Şəhi-Mərdan Xummidə.*

*Ağ olsa kim bu şahə, vurar yarə qəlbimə,
Ahımlə yandırar onu niran Xummidə.*

*Hər kim edərsə canı fəda şiri-Xeybərə,
Gözlər o şəxsi huriyyü qılman Xummidə.*

*İñkar edərsə kim onu, inkar edir məni,
Vaxtdır bilinsin əslı müsəlman Xummidə.*

*Min-min kəlam nazil olub şəni-Heydərə,
Bu yolla kamil oldu hər iman Xummidə.*

*Səfdər, Müzəffər adına layiq görüldü o,
Həqq zahir etdi oldu nümayan Xummidə.*

Şahiddi cümlə ərzü səma divü insü can,

Ol dəm quruldu xilqətə mizan Xummidə.

*Əmma ədavət eylədi bir iddə nabekar,
Min hiylə qurdu mətləbi pünhan Xummidə.*

*Zahirdə beyət eylədi bir neçə əhli-kin,
Batındə tutdu çəşmiləri qan Xummidə.*

*Bağrina basdı Heydəri-Karrarı şahi-din,
Təbrikə gəldi Nuhü Süleyman Xummidə.*

*İlyasü Xızrü İdrisü İsa da oldu şad,
Şad oldu həm də Buzəru Səlman Xummidə.*

*Hər kəs ki, beyət eyləmədi yandı atəşə,
Möminlər oldu sakini-rizvan Xummidə.*

*Soltan Əli, Əli deyibən tutdu rahi-eşq,
Ey kaş, olaydı şahinə qurban Xummidə.*

MÜSTƏZAD
(Qədir-Xum haqda)

*Təbrik bu günə çünki bu gün Əhmədi Muxtar,
aləmlərə sərvər
Bəlli eliyibdir ki, bilün Heydəri Kərrar,
oldu sizə rəhbər.
Xummi-Qədirə yetdi edib hamuya izhar,
hər ayəni əzbər.
«Maünzilə» ayatini o söylədi təkrar,
tökədi dürü şəkkər.
«Əlyövm»ədə İslami açıb sahibi-əsrar,
şahid ola səflər.
«Əkməltu»də Kamil Əlinin adıdı aşkar,
matdır buna kafər.
«Mən küntü»də «Mövla» sözünü qadırı-qəffar,
dinə dedi məhvər.
Bayram qəbul etdi o günü cümleyi zəvvvar,
birlikdə sərasər.
Kim eyləsə bu hadisəni dəhridə inkar,
düzəx onu gözlər,
Soltan, Əli haqqın tanıt, ol həqqə tərəfdar,
et xalqı münəvvər.
Açmış bizə bu barədə hər mübhəmi əxbər,
Şahdır bizə Heydər.*

DƏFTƏR SİZƏ

(Qədir-xum haqda Peyğəmbərin dilindən)

*Ey müsəlmanlar, edibdir əmr peyğəmbər sizə,
Şahi-din olsun Əmirəlmöminin Heydər sizə.*

*Olmasa əldə silah, olsa əgər düşmən dəniz,
Tək Əli bəsdir gərəkməz min qoşun-ləşkər sizə.*

*Siz ürəkdən bağlana bilsəz o mahi-ənvərə,
Əskik etməz nurunu həm ol məhi-ənvər sizə.*

*Daimi olmaq dilərsiz şahi-mərdani tutun,
Çün müdam qalmaz bu var-dövlət gözəl dilbər sizə.*

*Qaldıra bilməzsiz aləmdə Əlinin bayraqın,
Canü dildən olmayıncı Kərbəla səngər sizə.*

*Tapdasaz həqqin Əlinin, ya ona ağ olsanız,
İstifadə eyləyib qan uddurar kafər sizə.*

*Əl uzatmaq da ona vacib deyil, ismi yetər,
Harda olsaz əl tutar çün ol mələk-mənzər sizə.*

*Hər bəladən sizləri zikri-Əlidir saxlayan,
Ya Əli söylər açanda Cəbrail şəhpər sizə.*

*Mən Əlini ali bildim əmr alıb meracidə,
Şahi-Mərdani Xuda təyin edib rəhbər sizə.*

*Mən Əliyə aşiqəm, yoxdur cahana rəğbatım,
Çox gözəl misradi bu, gəl öyrədim əzbər sizə.*

*Ta qiyamət mən Əli təbliğini əmr etmişəm,
Bu səbəbdən də Hacı Soltan açıb dəftər sizə.*

ƏLİ (Ə.)

*Ey rükuda verən əngüştəri mərdanə Əli,
Həm verən səcdədə öz canını cananə Əli.*

*Bəstəri-xətmi peyəmbərdə yatan hicri günü,
Hicrəti təkmil edib son qoyan hicranə Əli*

*Əbdəvid oğluna dərs verdi o gün əldə silah,
Göndərən Haris ilə Mərhəbi niranə Əli.*

*Babiyəm babi-Əlidə duraram sübhü məsa,
Babubab babidu çün elmilə Quranə Əli.*

*Gahi nitqılı edən aləmi ehya, gahi,
Zülfüqar ilə salan aləmi səhmanə Əli.*

*Ey verən şahi – şəhidanına bir cami-bəla,
İçən əmma özü min cami nəcibanə Əli.*

*Səndən özgə kimi vardır fəqir aşıqlarının,
Vermisən sən nəyi vardır Hacı Soltanə Əli.*

* * *

*Eşit, ey Allahın sadıq bəndəsi,
Səni ibadətə çağırın səsi!
Namaz vacibatdır, namaz həyatdır,
Məsciddə hazır ol, vəqt-i-salatdır.*

AZAN
(*Mənzum qısa təfsilat*)

Allahu Əkbər – 4 dəfə

*Hər seydən, hamidan böyükdür Allah,
Öz böyüklüyündən özüdür agah.
Bütün təriflərdən yüksəkdir şəksiz,
Onun ucalığın dərk etmirik biz.*

*Zikr eylə böyündən böyük Allahı,
Odur bağışlayıb keçən günahı.*

Əşhədü ən la ilahə illəllah – 2 dəfə

*Şəhadət verirəm vahiddir Allah,
İlahidən başqa yox digər ilah,
Təkdir misilsizdir külli də gerçək,
Odur ibadətə layiq olan tək.*

Əşhədu ənnə Muhəmmədən Rəsulullah – 2 dəfə

*Şəhadət verirəm Həzrət Muhəmməd,
Allah elçisidir kafirlərə sədd,
Aləmlərə rəhmət, sahib şəriət,
Onunla möhürüün tapdı nübüvvət.*

*Əşhədu ənnə Əmirləl mömininə
Əliyyən vəliyyullah – 2 dəfə*

*Şəhadət verirəm Həzrət Əli,
Möminə əmirdir, Allaha vəli,*

*Peyğəmbər vəsisi ümmətə imam,
On bir övladı ilə həqqidür tamam.*

Həyyət ələs-səlah – 2 dəfə

*Tələsin cəmaət, vəqt-i-namazdır,
Namaz Allah ilə razü niyazdır,
Bu Tanrı hökmüdür vacibdir qəti,
Tələsin verməyin foytə fürsəti.*

Həyyət ələl fəlah – 2 dəfə

*Tələsin aləmdə tapmağa nicat,
Nəcətsiz qalmaqdan edin ehtiyat.
Vaxtında əxz edin bu səadəti,
Çün o daimidir, siz müvəqqəti.*

Həyyət əla xeyril əməl – 2 dəfə

*Yenə tələsin görməyə bir xeyr əməl,
Əlin boş olmasın gələndə əcəl,
Peyğəmbər buyurub xeyr əməl əlbət,
Təməldə Əlidən olub ibarət.*

Allahu Əkbər – 2 dəfə

*Hər şeydən, hamidan böyükdür Allah,
Öz böyüklüyündən özüdür agah.
Bütün təriflərdən yüksəkdir şəksiz,
Onun ucalığın dərk etmirik biz.*

*Zikr eylə böyükdən böyük Allahı,
Odur bağışlayıb keçən günahı.*

La ilahə illəllah – 2 dəfə

*Yox Allahdan başqa Allah deyin siz,
Odur ibadətə layiq şübhəsiz.*

* * *

*Namaza hazır ol, ey əhli-iman,
Namazla vəhdətə gəlsin müsəlman,
Namaza durmazdan əvvəl, camaat,
Ali – Peyğəmbərə deyin salavat.*

TƏLQİN (Mənzum tərcümə)

*Eşit və agah ol, Allah bəndəsi,
Bu nəsihat dolu cəzb edən səsi.
O əhddə, imanda söylə varmışan?
O əhdə görə ki, bizdən ayrısan?
Belə əhd eylədin Xalıqılən sən,
Hər yerdə hər zaman söyləyəcəksən:
Şəhadət verirəm uca Allaha,
O tək və şəriksiz, əvəzsiz şaha.
O Allah ki, onun qulu, rəsulu,
Peyğəmbər Məhəmməd Əbdullah oğlu.
O peyğəbərliyi yetirdi sona,
Allahın salamu rəhməti ona.
Şəhadət verirəm yəqin kəlamdır,
Əli Əbutalib oğlu imamdır.
Əmirəlmöminin odur başərə,
Vəsilər ağası addır Heydərə.*

*Hamiya sözsüz ki, xalıqi-qaib,
Onun itaətini edib vacib.
Həmçinin Həzrəti Həsən Müctəba,
Əli oğlu Hüseyin şahi-Kərbəla.
Bimarlar şafisi Zeynülabidin,
Həm Mühəmməd Baqır, afitabi-din,
Cəfəri Sadiqü Museyi Kazım,
Qərib imam Rza, aqilü alim.
Məzlumlar pənahı Mühəmməd Təqi,
İslamin ziynəti Əli Ənnəqi.
Həsəni Əsgəri məhvəri-cahan,
Qaim imam Mehdi Sahibəzzaman.
Allahın salamı olsun onlara,
Çəkək adlarını düşəndə dara.
Onlar ilahinin hüccətləridir,
Bu Allah dostları daim diridir.
Möminə üz verib böyük səadət,
Onu bu imamlar edir hidayət.
Ey Allah bəndəsi, olmagılən lal,
Qəbirdə mələklər edəndə sual.
Soruşar Allahdan, peyğəmbərindən,
İمام, qiblə, kitab bir də dinindən.
Qorxma, qüssələnmə eyləyib şitab,
Bununla onlara verginən cavab:
- Məbusudum Allahdır, şövkət-şanımdır,
O izzət sahibi Yaradanımdır.
Mühəmməd Əbdullah oğlu rəsulu,
O Allahın qulu mən onun qulu.
Quran kitabımdır, islam dinimdir,
Kəbə mənim qibləm həcc ayinimdir.
İmamımdır Əli fatehi-Xeybər,
İmamımdır Həsən sərkərү sərvər.
İmamımdır Hüseyin şahi-təşnələb,*

*İmamımdır Səccad sahibi-mənsəb.
İmamımdır Baqır dafiyi-bidad,
İmamımdır Sadiq elmidə ustad.
İmamımdır Kazım bəhri-məlahət,
İmamımdır Riza sakini-qürbət.
İmumdır Təqi islamın şanı,
İmamımdır Nəqi Təqi nişanı.
İmamımdır mənim Həsən Əsgəri,
Olub şəhadəti dillər əzbəri.
İmamımdır Mehdi səlavatullah,
Bizə intizarın çox görəmə, Allah!
Bunlar imamımdır, ağalarımızdır,
Dar günçün bu qədər şəfi varımdır.
Onların dostları dostumdur mənim,
Həm də düşmənləri qatı düşmənim.
Bu fani dünyadə və axırətdə,
Daim qalacağam bu şəhadətdə.
Könül təsdiqləyir iqrar edir dil,
Ey Allah bəndəsi sonra bunu bil:
Nə yaxşı Allahdır olmuşam qulu,
Nə yaxşı rəsuldur onun rəsulu.
Nə yaxşı imamırdır mömin imdadı,
Həm Əli, həm də ki, on bir övladı.
Hər nə ki götürüb həqdür müxtəsər,
Allah tərəfindən cənab peyğəmbər.
Həqqidür dünyada ölüm macəli,
Həqqidür nəkir və münkər suali.
Həqqidür qiyamət, həqqidür ehyə,
Həqqidür siratın körpüsü, anla.
Həqqidür nameyi-əmalü mizan,
Həqqidür cəhənnəm, behişt, ey insan!
Həqqidür, qiyamət gələr etmə şəkk,
O gün ölülori həq dirildəcək.*

*Həqqüdür səmavi kitab, ey bəndə.
Həqqüdür Allahın verdiyi vədə.
Allah daim səni, ey sadıq bəndə,
Sabitqədəm etsin bu əqidəndə.
Hidayət eyləsin səni İlahi,
O rəhmət sahibi, məhşər pənahı.
Behiştə övliya mərufun olsun,
Onların kölgəsi üstündə dursun.
Ey Xuda, bəndəvi bilmə müqəssir,
Ona dəlillərlə etgilən təsir.
İlahi, eyləmə qəbrin onun dar,
Ruhunu özüvə tərəf sən apar.
Səni and veririk on dörd məsumə,
Lütfün əsirgəmə sən bu mərhumə.
Onu axırətdə sahib məqam et,
Hər nə naqisi var özün nizam e.t
Yaxın tut özüvə yaxın kəslərə,
Ruhunu mehman et müqəddəslərə.
Dünyada çəkdiyi cümlə əzəbin.
Ali behiştinlə qaytar cavabın.
Ey rahimü rəhman, sahibi-aləm,
Bəndəvi eyləmə rəhmətinən kəm.
Raftar eylə, ya rəbb mərhəmətinlə,
Ülviliyə yetsin ülviyətinlə.
Bağışla nə qədər varsa günahı,
Əfv elə, əfv elə onu, İlahi!
Bu bir tərcüməydi eylədi Soltan,
Nöqsansız iş olmaz əfv et, Yaradan.*

«NÜDBƏ» DUASI

*Bu duanı Fitr, Qurban və Qədir-Xum bayramlarında,
həmçinin cümə günləri oxumaq müstəhəbdır.*

Həmd yalnız aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur.

Allahın salavat və salamı seyyidimiz, ağamız, Allahın Peygəmbəri Həzrəti Mühəmmədə və onun övladlarına olsun!

İlahi, övliyaların barədə cərəyan edən hadisələr barədə Sənə həmd olsun! Elə övliyalar ki, onları Özün və dinin üçün xalisləşdirmişən. Çünkü, onlara Öz yanında olan elə nemətlər bəxş etmişən ki, o nemətlər əbədidir. Heç vaxt zail olub aradan getməz, məhv olmaz.

(Bu nemətləri) bu alçaq təbiətli dünyanın bərbəzəkli, zər-zivərli dərəcələrində zöhdü onlar üçün şərt etdiķdən, onların da bu şərti qəbul edib Öz əhdlərinə vəfali olduqlarını bildikdən sonra (əta etdin və onları Öz dərgahına) qəbul və müqərrəb etdin, yüksək zikri, aşkar sənanı (tərif və mədhi) onlar üçün təqdim etdin, mələk nazil edib Öz vəhyinlə onları əzizlədin, Öz el-minlə onlara yardım (əta) etdin. Onları Özünə doğru şəfaətçi, razılığına çatmaq üçün vasitə qərar verdin.

Sonra onların bəzilərini (Həzrəti Adəmi) cənnətdən çıxarana qədər orada məskunlaşdırın.

Bəzilərini isə (Həzrəti Nuhu) Öz nicat gəminə mindirib onu və onunla birlikdə iman gətirənləri. Öz rəhmətinlə həlak olmaqdan nicat verdin.

Bəzilərini isə (Həzrəti İbrahim) Özün üçün xəlil (dost) seçdin, o da Səndən sonraki ümmətlər içərə sadıq dil istədi. Sən də onun istəyini qəbul və onları uca məqamlı etdin.

Bəziləri (Həzrəti Musa) ilə ağaç vasitəsi ilə danışdın və onun üçün qardaşından (Harundan) arxa, kömək və vəzir qərar verdin.

Bəzilərini isə (Həzrəti İsa) atasız olaraq dünyaya gətirdin və ona aşkar möcüzələr əta edib Ruhul-qudusla onu təyid etdin (qüvvətləndirdin).

Bunların hər biri üçün şəriət, yol müəyyən etdin, onlar üçün canişinlər seçdin ki, hər biri, digərindən sonra, müəyyən müddətdə dini hifz etsinlər. Təki, onlar Sənin dinini bərqərar edənlər, dirçəldənlər, Sənin bəndələrinə höccət və dəlil olsunlar ki, haqq Öz qərargahından məhv olub aradan getməsin və nəticədə batıl əhli haqq əhlinə qələbə çalmasın, həmçinin bir kəs «ey Rəbbimiz, əgər Sən bizə (ilahi əzabdan) qorxudan bir rəsul göndərib (onları) hidayətçi, əlamət qərar versəy din, biz də zəlil və xar olmamış, işimizin Sənin həbibin və nəcib bəndən Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-ə çatmamış Sənin möcüzələrinə tabe olardıq» deməsin və o, (Həzrəti Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)) sənin seçdiyin kimi, məxluqlarının ağası, seçdiyin bəndələrin seçilmişsi, onların əfzəli, etimad etdiyin bəndələrin ən kəramətlisi oldu. Sən onu Öz peyğəmbərlərdən öncəyə keçirib bəndələrindən olan səqəleynə (cılərə və insanlara) Peyğəmbər seçdin. Öz məğrib və məşriqlərini onun ayaqları altından geçirtdin. Büraqı onun üçün müsəxxər (ram) etdin, onun ruhunu Öz asimanına doğru pərvaz etdirdin, xilqətin vaxtı qurtarana kimi olmuş və olacaq hər bir şeyin elmini onda əmanət verdin, sonra (düşmənlərinin möminlərdən qorxması ilə) onu nüsərətə yetirdin, onu Cəbrəil, Mikail və əlaməti olan mələklərinlə əhatə etdin, ona vədə verdin ki, onun dinini, müşriklərin xoşlamadıqlarına baxmayaraq, bütün ilahi dinlərə qalib edəsən və bu iş, onu sadıq bir nazil olan kimi geri qaytardıqdan sonra oldu və orANI (qayıtdığı evi) o və onlar üçün ilk beyt qərar verdik ki, «Camaatin ibadəti üçün tikilən ilk ev o evdir ki, Bəkkədədir, bərəkətli olub aləmlər üçün hidayətdir. Onda aydın nişanələr-İbrahim (əley-

hissalam)-in məqamı vardır. Hər kəs oraya daxil olasa, əmin-amanlıqda olar». («Ali İmran» surəsi, 96).

(Əhli-beyt barədə) buyurdun ki: «Allahın iradəsi bu olmuşdur ki, yalnız Siz Əhli-beytdən hər növ çirkinliyi, aludəliyi aradan aparıb Sizi pak-pakizə qərar versin». («Əhzab» surəsi, 53).

Sonra Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-in muzdunu, onlara aşkar məhəbbət qərar verib buyurdun ki, «(ya Mühəmməd) xalqa de: Mən bu risalət müqabilində sizdən, Əhli-beytimə aşkar məhəbbət bəsləməkdən savayı bir muzd istəmirəm».

Həmçinin buyurdun ki, «Bu iş müqabilində sizdən bir şey istəyirəmsə, o, sizin xeyrinizədir»; «Bu iş müqabilində sizdən bir haqq, muzd istəmirəm».

Öz Rəbbinə doğru yolu seçmək istəyənlərdən başqa yalnız onlar (İmamlar) Sənə doğru yol, Sənin razılığına doğru bir məsləkdirlər.

El əki, onun ömrü sona çatdı (Qədir Xumda) öz vəlisi Əliyyibni Əbitalib (əleyhissalam)-ı ayağa qaldırıb (Allahın əmri ilə) müsəlmanlara hidayətçi etdi, çünkü o (Peyğəmbər), ilahi əzabdan qorxudan idi və «hər bir qövm üçün də bir hidayətçi olmalıdır».

Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm) camaat onun ətrafini tutmuş halda buyurdu: «Mən hər kimin mövləsi və ixtiyar sahibiyəmsə, Əl idə onun mövləsi və ixtiyar sahibidir. İlahi, onu sevəni sev, onunla düşmənçilik edənlərlə düşmən ol, ona kömək edənlərə kömək et, onu xar etmək istəyənləri xar et», sonra buyurdu: «Mən hər kəsin peyğəmbəriyəmsə, Əl idə onun əmiridir» və buyurdu: «Mən və Əli vahid bir şəcərə (sülalə)dənik, sair şəxslər isə müxtəlif şəcərələrdəndir».

Peyğəmbər özünü Musaya, Əlini isə onu vəziri və canışını olan Haruna bənzədib buyurdu: «Sənin mənimlə olan münasibətin Harunun Musa ilə olan münasibəti kimidir; bu fərqlə ki, məndən sonra heç bir peyğəmbər yoxdur».

Öz qızını ona ərə verdi. O xanım hər iki aləm qadınlarının seyyidəsidir (Peyğəmbər) Öz məscidinə aid olan işləri onun üçün də halal etdi, onun qapısından başqa (məscidə açılan) bütün qapıları bağladı, sonra öz elm və hikmətini ona əmanət verib buyurdu: «Mən elmin şəhəri, Əli isə o şəhərin darvazasıdır, hər kəs o şəhəri və hikməti istəsə, gərək onun qapısından gəlsin».

Sonra buyurdu «Ya Əli, sən mənim qardaşım, canış nim və varisimsən. Ətin mənim ətimdən, qanın mənim qanımdandır. Sənin barışiq etməyin mənim barışiq etməyim, müharibən mənim müharibəmdir. İman mənim ət-qanıma qarışlığı kimi, sənin də ət-qanınla qarışib. Qiyamət günü «Kövsər» hovuzu kənarında canış nim sən. Sən mənim borclarımı rəva qılıb vədələrimə vəfa edəcəksən». «Sənin şələrin cənnətdə, mənim dövrəmdə nurdan olan minbərlər üstə, üzləri ağ olacaq. Onlar mənim qonşularımdır. Ya Əli, sən olmasaydın, məndən sonra möminlər (münafıqlərdən) seçilməzdi». Əli (əleyhissalam) Peyğəmbərdən sonra (xalqın) azğınçılıqdan çıxmazı üçün hidayət məşəli, korluq üçün bir nur, Allahın mətin rabitə ipi, Onun düzgün yolu oldu.

Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-ə qohumluq cəhətindən bir kəs ondan (Həzrəti Əlidən) qabağa keçə bilmədi. Həmçinin heç kəs ondan qabaq İslami qəbul etmədi, heç kəs fəzilətlərdən hər hansı birində ona çata bilmədi. Müntəzəm olaraq Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-in qədəm qoyduğu yerə qədəm qoyurdu.

Quran təvili əsasında cihad edirdi, Allah yolunda (çalışanda məzəmmət edənlərin məzəmmətləri ona təsir etmirdi. O, Allah yolunda ərəblərin dilavər pəhləvanlarını təkləyib öldürür, ərəb quydurlarını tuturdu.

Nəticədə «Bədr», «Xeybər», «Hüneyn» və s. müharibələrdə o Həzrətə qarşı kin-küdərətlər qalmışdı. Nəhayət, ona qarşı düşməncilikdə əlbir olub onun əleyhi-

nə qiyam etdilər. O Həzrət nakisinlərlə, mariqinlərlə və qasitilərlə müharibə edib onları qətlə yetirdi.

El əki, ömrü sona çatdı və ilk bədbəxtə tabe olan axırıncı ən bədbəxt (İbni Mülcəm) onu şəhadətə yetirdi. Rəsuli Əkrəm (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-in fərمانları, yol göstərənlərin birinin digərindən sonra gəlməsi ilə yerinə yetirilməmiş qaldı.

Onun haqqına riayət edən az qrup insanlardan savayı, bütün İslam ümməti də ona qarşı amansız düşmənciliyə qalxıb, nəslini kəsmək, övladlarını sürgün etmək üçün cəm (əlbir) oldular və bu işə israr etdilər.

Öldürünlər öldürüldü, əsir edilənlər əsir, sürgün edilənlər sürgün edildi və Allahın qəzavü-qədəri onlar üçün gözəl savab ümidi olan qaydada ötüb keçdi, çünkü Allah yeri Öz bəndələri içərisində istədiyi şəxslərə irs verir. Gözəl aqibət isə müttəqilər üçündür.

Hər bir eyb və nöqsandan pakdır bizim Rəbbimiz, şübhəsiz ki, Onun vədləri hökmən yerinə yetiriləcək və O, heç vaxt Öz vədisinin əksinə çıxmaz, O, Əziz (izzət, şövkət sahibi) və Həkimdir (hikmət sahibi).

Həzrəti Mühəmməd (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-in pak və məsum Əhli-beytinin müsibətlərinə gərək bütün ağlayanlar ağlasın; bütün ahü-fəğan edənlər yalnız onların halına əhü-fəğan etsinlər. Gözlər yalnız onlar kimilərə gərək yaş axıtsın. Bütün şivən edənlər (yalnız onların halına) şivən etsin. Bütün nalə edənlər (onların müsibətlərinə) nalə etsinlər. Ürəkləri yanalar gərək onların halına ürək yanğısı keçirsinlər.

Hardadır Həsən, hardadır Hüseyn, hardadır Hüseynin oğlanları? Salehdən sonrakı Saleh, Sadiqdən sonrakı Sadiq?

Hardadır düz yoldan sonrakı düz yol?

Hardadır yaxşı insanlardan sonrakı yaxşı insanlar?

Hardadır nur saçan günəşlər?

Hardadır nur verən aylar? Hardadır parlaq ulduzlar?

Hardadır dinin nişanələri, elmin sütunları?

Hardadır Allahın yer üzündə saxladığı Bə-qiyyətullah? Elə bir şəxs ki, Peyğəmbərin pak Əhli-bey-tindən kənarda deyil.

Hardadır zülmkarların kökünü kəsmək üçün saxlanmış şəxs? Hardadır əyrilikləri, nadürüştükləri düzəltmək üçün intizarı çəkilən şəxs? Hardadır zülm və əda-vəti məhv etmək üçün ümid yeri olan şəxs?

Hardadır fərizə və sünnətləri yeniləşdirmək üçün ehtiyat (zəxirə) edilmiş şəxs?

Hardadır din və şəriəti öz əslinə qaytarmaq üçün ix-tiyar verilmiş şəxs? Hardadır həddini aşanların izzət və şövkətini tar-mar edən? Hardadır şirk və nifaqın bünövrələrini sarsıdıb məhv edən şəxs? Hardadır fisq, üsyən, tügən əhlinin həlak edən şəxs? Hardadır azğınlıq və ixtilaf şaxələrini kəsən? Hardadır həvayı-nəfsə (nəfsani ehtiraslara) pərəstişin, əyriliklərin əsər-əlamətlərini məhv edən? Hardadır yalan, iftira zəncirlərini kə-sib doğrayan? Hardadır təkəbbürlüləri, inadkarları məhv edən? Hardadır inad edib və zəlalətə salanların, küfr əhlinin kökünü kəsən? Hardadır Allah övliyalarına izzət bəxş edib düşmənlərini zəlil edən? Hardadır təqva kəlmələrini cəm edən? Hardadır nemətlərin əta olunduğu Allah qapısı? Hardadır Allah övliyalarının üz cə-virdikləri Allah vəchi? Hardadır yerlə səma arasındaki əlaqə (ittisal) səbəbi? Hardadır fəth gününün sahibi və hidayət bayrağını yayan? Hardadır peyğəmbərlər və onların övladlarının intiqamını alan? Hardadır Kərbə-lada qətlə yetirilənin qanının intiqamını alan? Hardadır o kəs ki, hər kəs ona qarşı çıxsa və iftira desə məglub olar? Hardadır o müzətər kəs ki, dua etsə, qəbul olunar? Hardadır məxluqatın başçısı, yaxşılıq və təqva sahibi? Hardadır Müstəfa Peyğəmbərin Əliyyi-Mürtəzanın, al-nı-açıq Xədicənin, Fatimeyi-Kübranın oğlu? Atam-anam və özüm sənə fəda, sənə gələn bəlalara sıpər, qo-ruq olaq. Ey (Allah dərgahına) müqərrəb olan sərvərlə-

rin övladı, ey (Allah yanında) ən kərim, əziz olan nəciblərin övladı, ey özləri (Allah tərəfindən) hidayət olunan və xalqa yol göstərən rəhbərlərin oğlu, nəfsləri saflaşdırılmış (mühəzzəb) xeyirxah insanların övladı? Hardadır ən nəcabətli, səxavətli (kərim)lərin oğlu? Ey mütəhhər, pak-pakizə insanların oğlu, ey ikram olunmuş rəhbərlərin oğlu, ey parlaq ayların oğlu, ey nur saçan çıraqların oğlu, ey nur saçan göy cisimlərinin oğlu, ey nur verən ulduzların oğlu, ey aşkar yolların oğlu, ey aşkar ələmlərin oğlu, ey kamil elmlərin oğlu, ey məşhur sünnətlərin oğlu, ey rəvayət olunmuş nişanələrin (ələmlərin) oğlu, ey mövcud möcüzələrin oğlu, ey məshhud (müşahidə olunan) dəlillərin oğlu, ey sirati-müstəqimin (düzgün yolun) oğlu, ey nəbəil-əzim (böyük xəbər)in oğlu, ey uca və hikmətli Allah yanında olan Ümmül-kitabdakı şəxsin oğlu, ey ay əvə bəyyində (dəlil)lərin oğlu, ey aşkar olan dəlillərin oğlu, ey aşkar və qalib bürhanların oğlu, ey Allahın (xalqa) çatdırılmış höccətlərinin oğlu, ey Allahın tamamlanmış nemətlərinin oğlu, ey «Taha» və «Möhkəmat» ayələrinin oğlu, ey «Yasin» və «Zariyat»ın oğlu, ey «Tur» və «Adiyat»ın oğlu, ey (meracda) Allahın hüzuruna iki ox məsaфesi, yaxud ondan da yaxın məsaфəyə qədər yaxınlaşan şəxsin oğlu, elə bir yaxınlıq ki, Əliyy (uca məqamlı) və Əla (ən uca məqamlı) şəxsin tərəfindən idi.

Kaş biləydim ki, sənin iqamətgahın hardadır! Yaxud hansı torpaqda və ya yerdəsən ki, ora səni üstünə götürmüştür. Aya qumluq «Rəzva» dağındamışan, yoxsa ayrı yerdə? Yaxud «Zi-tuva»da məskunlaşmışan?

Mənə çox ağırdır ki, xalqın hamısını görəm, amma sən görünməyəsən və sənə mənim həzin səsim, gizli piçiltim çatmasın.

Mənə çox çətindir ki, mən salamat olduğum halda səni bələlər (imtahanlar) əhatə etsin və mənim ahünaləm, şikayətim sənə çatmasın.

Canım sənə fəda olsun, ey elə bir qaib şəxs ki, bizi-dən uzaqda deyilsən.

Canım fəda olsun sənə, ey uzaqda olan şəxs ki, bizi-dən uzaqda deyilsən.

Canım fəda olsun sənə, sən müştəq mömin və mö-minlərin arzususan, onlar səni yad edib nalə, ahü-fəğan edirlər.

Canım fəda olsun, ey o kəs ki, səninlə qarşılaşmaq mümkün olmayan möhkəm izzətlisən.

Canım sənə fəda olsun, ey o kəs ki, böyük alicə-nablığa maliksən ki, sənin müqabilində heç kəs dayana bilməz.

Canım sənə fəda olsun, ey o kəs ki, köhnəlməyən nemətlər sahibisən ki, heç nə o nemətlərə çatmaz.

Canım fəda olsun sənə, ey o kəs ki, başında şərafət əmmaməsi var və sənin tayin-bərabərin yoxdur.

Nə vaxta qədər səni axtarmaqdə sərgərdan qalaca-ğam, ey mənim mövlam?

Nə vaxta qədər və hansı sözlərlə, hansı münacatla səni vəsf edim?

Mənə çox çətindir ki, sənsiz mənə cavab verilib xoş sözlər deyilsin.

Mənə çox çətindir ki, mən sənin (hicranın) üçün ağlayım, başqaları isə səni tərk etsinlər.

Mənə çox çətindir ki, hadisələr onlara yox, sənə baş versin. Aya bir köməkçi varmı ki, onunla ahü-naləmi, ağlamağımı ucaldam?

Bir ahü-nalə edən, fəryad qoparan varmı ki, gizlində onun ahü-fəryadından qüvvə alam?

Çöp düşən (qan ağlayan) bir göz varmı ki, (qan ağlayam) o gözlər mənim gözümdən çöpləri çıxartma-qda (qan ağlamaqdə) kömək olsun?

Ey Əhməd (səlləllahu əleyhi və alihi və səlləm)-in oğlu, görəsən sənə tərəf bir yol varmı ki, səninlə görü-şək?

Görəsən bir sabah, günümüz sənin gününülə bir-ləşəcək və biz səndən bəhrələnəcəyikmi?

Nə vaxt sənin içməli axar çaylarına daxil olub sirab olacağıq?

Nə vaxt sənin küvara, sərin suyundan içəcəyik, hal-buki, səs-sədəmiz uzun-uzadı oldu?

Nə vaxt olacaq ki, sübh-axşam sənin yanında ola-cağıq və gözlərimizin yaşı quruyacaq (şad olacağıq)?

Nə vaxt sən bizi görəcəksən və biz də səni görəcəyik, sən də aşkar görünən (zəfər) bayrağını yer üzünün hər yerinə sancacaqsan?

Nə vaxt biz sənin ətrafinə yiğışacağıq və sən zalim-ların canına qəsd edəcək, yer üzünü ədalətlə doldurra-caq, öz düşmənlərinə xarlıq və zilləti dadızdıraraq cəza-landıracaqsan, haqqə təcavüz edənləri və haqqı inkar edənləri həlak edəcəksən, təkəbbürlülərin, zalimlərin kökünü kəsəcəksən? Və (o vaxt) biz də deyəcəyik ki, aləmlərin rəbbi olan Allaha şükər olsun.

İlahi, Sən girifdarçılıqları, müsibətləri aradan qaldı-ransan. Mən yalnız Səndən kömək istəyirəm, kömək də yalnız Sənin yanındadır. Sən dünya və axırətin Rəbbi-sən, onda imtahan olunmuş, bəlalara mübtəla olan hə-qir bəndənin fəryadına çat, ey fəryad edənlərin dadına çatan; və ona öz ağasını göstər, ey qüvvəsi şiddətli olan; və o Həzrətin səbəbi ilə (yu) bəndəndən qəm-qüssəni, kədəri aparıb ürək yanğışını sərinləşdir, ey ərşə hakim kəsilən, ey Ona tərəf qayıdacağımız şəxs və ey (arzula-rımızın) Ona tərəf olduğu şəxs!

İlahi, biz Səni və Sənin Peyğəmbərini yad edən, vəli və dostunu arzulayan bəndələrinik. Sən o vəlini bizə keçmişçi və pənahgah yaratdin, onu bizdən olan mö-minlər üçün İmam qərar verdin. Belə isə, bizdən ona salam və təhiyyət göndər.

Ey Rəbbim, onun səbəbi ilə bize Öz kərəmini artır, onun qərar tutduğu yeri bizim üçün qərar tutulan yer və iqamətgah qərar ver. Onu bizə təqdim etməklə Öz

nemətlərini tamamlı, ta ki, bizi Öz cənnətlərinə daxil edib, xalis bəndələrindən olan şəhidlərlə yoldaş edəsən. İlahi, Peyğəmbərə və onun Əhli-beytinə salavat göndər; və salavat göndər İmam Zaman (əleyhissalam)-in cəddi və Sənin Rəsulun Mühəmmədə – ən böyük ağamıza və onun (İmam Zamanın) atası (Peyğəmbərdən) kiçik olan ağamıza (Həzrəti Əliyə), nənəsi Siddiqeyi Kübrayı-Fatimə binti Mühəmmədə və onun (İmam Zamanın) çox xeyirxah və doğruçu ata-babalarından (sair məsum İmamlardan) olan seçdiyin şəxslərə və bəndələrindən olan xeyirxah insanlar (14 Məsum) üçün salavatların ən fəzilətlisi, ən kamili, ən tamı, ən davamlısı və ən çoxunu göndər. O Həzrətə sayı üçün bir son, ardı üçün bir nəhayət, müddəti üçün bir yoxluq (fəna) olmayan bir salavat göndər. İlahi, onun vasitəsi ilə haqqı bərqərar, batılı məhv et. Öz övliyalarını onun vasitəsi ilə qalib, düşmənlərini isə zəlil et, bizimlə onun arasında vüsal bərqərar et, elə bir vüsal ki, bizi onun sələfləri (İmamlar və peyğəmbərlər) ilə yoldaş olmağa aparıb çıxarar. Bizi onun kəmərindən yapışır, kölgəsində qərar tutanlardan et, onun haqlarını özünə qaytarmaqdə bizə kömək et. Onun itaətində olmağa çalışmaqdə, ona qarşı üsyan etməkdən çəkinməkdə bizə kömək et. Onun bizdən razı olması ilə bizə minnət qoy. Onun rəfət, rəhmət, dua və xeyir-bərəkətini bizə əta et, belə ki, biz onun səbəbinə Sənin rəhmət və kamının (fövz) vüsətinə çataq. Namazlarımızı onun xatırınə məqbul, günahlarımızi onun xatırınə bağışlanmış, dualarımızı onun xatırınə müstəcab olunmuş qərar ver; ruzilərimizi onun xatırınə bol, firavan, qəm-qüssələrimizi onun xatırınə aradan qaldırılmış, ehtiyaclarımızı onun xatırınə təmin olunmuş qərar ver. Öz kərim vəchinlə bizə doğru nəzər et, Sənə doğru yaxınlaşmaq (niyyətimizi) qəbul et, Bizə rəhmət nəzəri ilə nəzər et, belə ki, o rəhmət səbəbi ilə Sənin yanından gələn kəraməti kamil surətdə əldə edək; daha sonra o rəhməti Öz ehsanınlə bizdən başqa tərəfə

çevirmə (bizdən alma). Onun cəddin (səlləllahu əleyhi və alihu və səlləm)-in hovuzunda («Kövsər») bizi o Həz-rətin (İmam Zamanın) canları ilə çoxlu, canımıza nuş olan, zəhmətsiz su verməklə sirab et; elə sirab et ki, on-dan sonra heç vaxt susamayaq. Ey rəhm edənlərin ən rəhimlisi!*

* Mərhum Şeyx Abbas Qummi. «Məfatihül-cinan»ın müntəxəbbatı İran-Qum, 1999.

MÜƏLLİF HAQQINDA

Axund Hacı Soltan Hüseynqulu oğlu Əlizadə

1958-ci il dekabrın 21-də Bakının zəngin tarixi ənənələri ilə tanınan Buzovna kəndində Hüseynqulu Məşhədi Məcid oğlunun ailəsində dünyaya göz açmışdır. Mənəvi dəyərlərimizə sevgi ruhunda böyük boyutlu Soltan Əlizadə 1966-ci ildə 125 sayılı orta məktəbə daxil olub və buranı 1974-cü ildə bitirib. Kiçik yaşılarından islam dininə qarşı onda dərin maraq oyanıb, ilahiyyat elminin sırlarınə vaqif olmayağa böyük həvəs göstərirdi. Asudə vaxtlarında hər gün kənd məscidinə baş çəkən Soltan Əlizadə burada dini səhbətləri, mözələri dirləməkdən yorulmazdı. İslam dininin yasaq edildiyi bir dövrdə bu qaynar baxışlı, təmiz qəlbli gəncin dini elmlərə maraq göstərməsi, müqəddəs “Qurani-Kərim”i oxumaq arzusu kəndin axunu Məşhədi Məzahir ağanının diqqətindən yayınmamışdı. O, gənc Soltanla ilk tanışlığından sonra ona dərs deməyi, İslam tarixini öyrətməyi öz üzərinə götürür. Çox keçmir ki, Soltan Hüseynqulu oğlu müqəddəs yerlərdə, mərasimlərdə, hüzn məclislərində, «Əli süfrələrində» görünür. Onun “Qurani-Kərim”i avazla oxuması, mərsiyə və dini şeirləri böyük məharətlə ifa etməsi, hədisləri, klassik nümunələri xüsusi bəlağətlə, yanğı ilə söyləməsi və şərh etməsi istedadlı bir din xadiminin gəlişindən xəbər verirdi. Səlis nitqi, iti zehni və fikrini rəvan ifadə etmək bacarığı onda ilahi vergi idi.

Sonralar Soltan Hüseynqulu oğlu Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin qazısı Axund Hacı Əhməd Şeyx Qüdrət oğlunun yanında dini təhsilini artırılmış, dövrün tanınmış ruhaniləri ilə sıx temaslar yaratmışdır.

Onun din xadimi kimi yetişməsində Buzovnadakı «Məşhədi Qərib» məscidinin rəisi, Büyük Seyid Ətağanın xələfi olan Seyid Mir Möhsin Ziya ağanın, Cəlilabaddan Şeyx Məhəmməd Şeyx Qüdrət oğlunun, kürdəxanılı dərviş Əlisöhbət İmamverdi oğlunun zəhmətləri danılmazdır.

Soltan Əlizadənin “Allah eşqi, insan eşqi, söz eşqi” yolunda inam və inadkarlıqla cəfalar çəkməsi, dini biliklərini, elmi fəaliyyətini artırması, onu axund vəzifəsinə qədər yüksəltdi. O, 1988-ci ildə, 30 yaşında Şeyxüllislam Hacı Allahşükür Paşazadənin əmri ilə Buzovna kəndindəki “Məşhədi Qərib” məscidinə axundu təyin olundu. Ötən illər ərzində Axund Hacı Soltan Hüseynqulu oğlunun dini və elmi fəaliyyəti dolğun, səmərəli olmuşdur. 1990-ci ildə Məhşəd, 1991-ci ildə Məkkə və 1993-cü ildə Kərbəla şəhərlərini ziyarət edən Hacı Soltan qaynar bir həyat yaşayır, haqq və ədalət işi uğrunda həmişə mücadilədədir. İslam dininin elmi-fəlsəfi mahiyyətini tədqiq və təbliğ etdiyinə görə o 1998-ci ildə Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsi tərəfindən “Qazi” rütbəsinə layiq görülmüşdür.

Elmi və bədii yaradıcılığı onu respublikamızdan kənarda da məşhurlaşmışdır. O, Azərbaycanda, İranda, Türkiyədə keçirilən beynəlxalq elmi konfransların, poeziya festivallarının iştirakçısı olub. Son on beş ildə 26 kitabı işıq üzü görüb, çoxsaylı mükafatların, təltiflərin, diplomlarının sahibidir.

Axund Hacı Soltan Hüseynqulu oğlu hazırda Buzovna “Cümə” məscidinin axundu, Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsi Ali Dini Şuranın üzvüdür.

Əsərləri:

1. «Azərbaycan dərvişləri və rövzəxanları», «Boz oğuz», «Nicat», Bakı, 1995.
2. «Şah İsmayıл Xətai», Bakı, «Ozan», 1997.
3. «İslamda idman və boks şahı Məhəmməd Əli», Bakı, «Ozan», 1997.
4. «Yaşamaq, yaşatmaq, yaratmaq», Bakı, «Ozan», 1998-1999 (2 kitab).
5. «Xətaışunaslığa hədiyyə», Bakı, «Ozan», 1998.
6. «İslam idman antologiyası», Bakı, «Ozan», 1999.
7. «Məsumnamə», Bakı, «Ozan», 2000.
8. «Hidayət yolu», Bakı, «Ozan», 2000.
9. «Xətai və Füzuli», Bakı, «Ozan», 2000.
- 10.«Şəhadət yolu», Bakı, «Ozan», 2000.
- 11.«Divan», Bakı, «Ozan», 2000.
- 12.«Dübeytlər, rübatlər, tüyüqlar», Bakı, «Tural-Ə» Nəşriyyat Poliqrafiya Mərkəzi, 2001.
- 13.«Həzrət Əli ə. və dünya ədəbiyyatı», Bakı, «Tural-Ə» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2001.
- 14.«Gizli xəzinələrdən incilər», Bakı, «Tural-Ə», Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2002.
- 15.«Duayı-Heydəri və ya Həzrət Əli ə.zirvəsinə bir baxış», Bakı, «Tural-Ə» Nəşriyyat Poliqrafiya Mərkəzi, 2002.
- 16.«Allah eşqi, insan eşqi, söz eşqi», Bakı, «Ozan», 2003.
- 17.«Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və İslam», Bakı, «ADMİU», 2003.
- 18.«Həzrət Əli (ə.) kimdir?» Bakı, «Tural», NPM, 2004.
- 19.«Azərbaycanın şairə qadınları və İslam», Bakı, «Tural», NPM, 2004.

- 20.«Əli (ə.) haradadır?», Bakı, «Tural», NPM, 2005.
- 21.«Bir şəmsən aləm sənə pərvanə Hüseynim», Bakı, «Tural», NPM, 2005.
- 22.«Qarabağ azad olan gün», Bakı, «Ozan», 2006.
- 23.«Həzrət Əli (ə.) və Azərbaycan», Bakı, «Ozan», 2006.
- 24.«Kürdəxanı», Bakı, Qarabağ, 2008, (şərikli).
- 25.«Mən Əli (ə.) şairiyəm», Bakı, Qarabağ, 2008.
26. «Qədir-Xum həqiqətləri», Bakı, «Ozan», 2011.

Haqqında:

1. “Söz mülkünün Soltani” (Məqalələr toplusu), Bakı, “Qarabağ”, 2008, 424 səh.

*Bu kitabın araya-ərsəyə gəlməsində zəhməti olan
şəxslərə minnətdarlığımı bildirirəm.*

Müəllif

MÜNDƏRİCAT

BISMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM.....	3
FƏRƏC DUASI.....	5
İMAM ƏLİ (Ə)-İN MİN ADINDAN YÜZ BİRİ.....	6
İSLAM NƏDİR?.....	7
ƏHKAMIN NÖVLƏRİ.....	8
KƏLMƏYİ TEYYİBƏ.....	8
KƏLMƏYİ ŞƏHADƏT.....	9
ƏRKANI DİN.....	9
ÜSULİ-DİN.....	9
FÜRÜİ-DİN.....	10
HİCRI QƏMƏRİ MÜSƏLMAN AYLARI.....	11
HƏZRƏT MÜHƏMMƏDİN (S.) BABALARININ BİR NEÇƏSİNİN ADI.....	12
ON İKİ İMAM.....	12
SAHİB ƏZZAMANIN Ə-IN DÖRD CANİŞİNİ.....	14
SURİYANIN DƏMƏŞQ ŞƏHƏRİNDƏ DƏFN OLUNAN MÜQƏDDƏSLƏRİN ZİYARƏTGƏHI.....	14
HƏLƏB ŞƏHƏRİNDƏ DƏFN OLUNANLAR.....	15
SİFATİ SÜBUTİYYƏ.....	15
AZAN.....	16
VACİBİ NAMAZLAR.....	16
MÜQƏDDİMƏTİ NAMAZ.....	17
MÜQƏRRİNATİ NAMAZ.....	18
NAFİLƏLƏR.....	18
TƏKBİRƏTÜL EHРАMIN 8 HÖKMÜ.....	19
YEMƏK YEYƏNDƏ MÜSTƏHƏB OLAN ŞEYLƏR.....	22
YEMƏK YEYƏNDƏ MƏKRÜH OLAN ŞEYLƏR.....	23
DƏSTƏMAZİN ŞƏRTLƏRİ.....	25
TƏYƏMMÜM.....	25
GÜNDƏLİK NAMAZLARIN VAXTI.....	27
NAMAZI BATİL EDƏN ŞƏKLƏR.....	29
SƏCDEYİ-SƏHV.....	31
NAMAZ QILMAĞIN MÜSTƏHƏBB OLDUĞU YERLƏR.....	33
NOVRUZ BAYRAMININ ƏMƏLLƏRİ.....	35
ABİ LEYSAN SUYUNA OXUNAN SURƏLƏR.....	36

HƏCC HÖKMLƏRİNİN QISASI, TƏMƏTTÖ	
HƏCCİNİN İZAHİ.....	36
HƏCCİ TƏMƏTTÖ ƏMALİ.....	37
EHRAMDA HARAM OLAN ŞEYLƏR.....	38
TƏLBİYYƏ.....	39
HEYVANLARIN ZİKRLƏRİ.....	40
ŞAD GÜNLƏRİMİZ.....	43
MÜSİBƏTLİ GÜNLƏRİMİZ.....	43
AŞURA VƏ ÜSULİ-DİN.....	43
AŞURA VƏ FIRUİ-DİN.....	44
QURBAN DUASININ MƏNASI.....	46
QADINLARA TƏKLİF OLUNAN ON SİFARIŞ.....	48
BEŞ XÜSUSİYYƏT VƏ BEŞ BƏLA.....	48
ƏMİRƏL-MÖMİNİN ƏLİ (Ə.)-IN NƏSİHƏTİ.....	49
İMAM ZAMAN (Ə.) AĞANIN NAMAZI.....	50
NAMAZ QILMAĞIN 29 MÜKAFATI.....	51
NAMAZI YÜNGÜL SAYIB QILMAQ FİKRİNDƏ OLMAMAĞIN BƏLALARI.....	52
TƏQLİDƏ RACE AYƏ.....	53
MERAC GÜNÜ PEYĞƏMBƏRƏ ENDİRİLƏN ƏMRƏRDƏN 12-Sİ.....	54
ON HÖKM.....	54
PEYĞƏMBƏRLƏR.....	55
İMAM ƏLİ (Ə.) BUYURMUŞDUR.....	57
HİCRI VƏ MİLADI TARİXLƏRİ HAQQINDA.....	59
«ƏBCƏD HESABI» NƏDİR?.....	64
HANSI YERLƏRDƏ DANIŞMAQ VƏ SÖHBƏT ETMƏK BƏYƏNİLMİR?.....	69
MƏHƏMMƏD PEYĞƏMBƏRİN ZAHİRİ GÖRÜNÜŞÜ VƏ XASİYYƏTİ HAQQINDA.....	69
MÜSƏLMANLIQDA ƏN BÖYÜK GÜNAHLAR 150-YƏ QƏDƏRDİR.....	73
YUXUNUN YOZULMASI.....	74
İSLAM DİNİNDƏ ƏDƏB QAYDALARI.....	76
HƏDİS.....	79
İMAMİ-ZAMANIN ZÜHUR ƏLAMƏTLƏRİ.....	82
QİYAMƏT ƏLAMƏTLƏRİ.....	92
QƏDİR – XUM.....	96

VİLAYƏT HAQDA MÜHÜM GÖSTƏRİŞ.....	103
İSLAM PEYĞƏMBƏRİNİN (S.) QƏDİR XÜTBƏSİ.....	104
VİLAYƏTİN RƏSMİ ŞƏKİLDƏ ELAN EDİLMƏSİ.....	105
ƏLİ İBN ƏBİ TALİBİ (Ə.) TANITDIRMAQ.....	107
ƏHDİ POZMAQ VƏ AĞZINLIĞIN TƏHLÜKƏSİ.....	108
XƏBƏRDARLIQ.....	108
DOĞRU YOL.....	109
DOST VƏ DÜŞMƏNLƏRİ TANITDIRMAQ.....	109
HƏZRƏT MEHDİNİ (ƏC.F.) TANITDIRMASI.....	110
İLAHİ HÖKMLƏR.....	111
BEYƏT ALMAQ.....	112
QƏDİR HƏDİSİNİN SƏNƏDLƏRİ.....	112
HƏQİQƏTLƏRİ ƏFSANƏ SAYAN ÜMMƏT.....	113
BƏS İMAMI QƏBUL EDƏNLƏR NƏ DÜŞÜNÜR?.....	115
QEYB VƏ ZÜHURUN SƏBƏBKARLARI.....	117
HƏZRƏT ƏLINİN (Ə.) QƏDİR XÜTBƏSİ.....	119
QƏDİR GÜNUΝÜN BƏZİ ƏMƏLLƏRİNƏ İŞARƏ EDİRİK.....	120
XUMMİDƏ.....	123
MÜSTƏZAD.....	125
DƏFTƏR SİZƏ.....	126
ƏLİ (Ə.).....	127
AZAN.....	128
TƏLQİN.....	130
«NÜDBƏ» DUASI.....	134
MÜƏLLİF HAQQINDA.....	145

**Axund Hacı Soltan
Hüseynqulu oğlu Əlizadə**

“BUNU HAMI BİLMƏLİDİR”

Bakı - “Ozan” - 2011

Nəşriyyatın direktoru: Asif Rüstəmli
Korrektorlar: Sevda Qasımlı
Cildçi: Sevil İsmayılova

Yığılmağa verilib: 12.02.2011
Çapa imzalanıb: 14.04.2011
Kağızın formatı: 60x84 1/16
Həcmi: 9.5 ç.v.
Sifariş № 24

*ADMİU-nun mətbəəsi.
Bakı şəhəri, Həsən bəy Zərdabi küçəsi - 39a*